

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

III РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 74

София, четвъртък, 1 май

1930 г.

80. заседание

Срѣда, 30 април 1930 година.

(Открито отъ подпредседателя А. Христовъ въ 16 ч.)

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни) Обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следниятъ г. г. народни представители: Агушевъ Еминъ, Анастасовъ Петъръ, Баевъ Христо, Баралиевъ Христо, Гаговъ Петъръ, Данчевъ Панайотъ, Димитровъ Владимиръ, Дочевъ Момчо, Дръновски Славчо, Думановъ д-ръ Никола, Дяковъ д-ръ Цвѣтанъ, Желѣзовъ д-ръ Димо, Илиевъ Георги, Каранешевъ Димитъръ, Колевъ Еню, Кодевъ Иванъ, Кузмановъ Анани, Кулишевъ Георги, Кънчевъ Теодоси, Лулчевъ Коста, Манасиевъ Добри Даневъ, Мангърговъ Димитъръ, Мариновъ Христо, Марулевъ Иосифъ, Миновъ Петъръ, Митевъ Василъ, Митевъ Добри, Мишайковъ Димитъръ, Негенцовъ Досю, Нейковъ Димитъръ, Николаевъ Йовчо, Орошаковъ д-ръ Хараламби, Панайотовъ Станко, Пастуховъ Кръстю, Петковъ Петко, Петровъ Аврамъ Стояновъ, Пешевъ Димитъръ, Семерджиевъ Георги, Стайновъ Петко, Табаковъ Цено, Тодоровъ Петъръ, Търкалановъ Никола, Харизановъ Иванъ, Юртовъ Георги, Якимовъ Петъръ и Януловъ Илия)

Съобщавамъ на Събранието, че председателството е разрешило отпуски на следниятъ народни представители:

На г. Петъръ Анастасовъ — 1 день;
 На г. Никола Аретовъ — 2 дена;
 На г. Христо Баралиевъ — 1 день;
 На г. Никола Бурмовъ — 1 день;
 На г. Павелъ Георгиевъ — 2 дена;
 На г. Страшимиръ Георгиевъ — 1 день;
 На г. Георги Данковъ — 3 дни;
 На г. Добри Димитровъ — 3 дни;
 На г. Борисъ Ецовъ — 2 дена;
 На г. Василъ Игнатевъ — 4 дни;
 На г. Величко Кознички — 1 день;
 На г. Христо Мариновъ — 5 дни;
 На г. Иванъ Михайловъ — 3 дни;
 На г. Радко Начевъ — 1 день;
 На г. Александъръ Пиронковъ — 2 дена;
 На г. Желю Тончевъ — 2 дена;
 На г. Кирко Цвѣтковъ — 2 дена и
 На г. Теню Янгѣзовъ — 1 день.

Следва да се разреши отпусък отъ Събранието на следнитъ народни представители, понеже сж се ползували съ повече отъ 20-дневенъ отпусък:

На г. Димитъръ Икономовъ — 3 дни;
 На г. Димитъръ Каранешевъ — 3 дни;
 На г. Вичо Петевъ — 4 дни;
 На г. Христо п. Цвѣтковъ — 8 дни и
 На г. Христо Стояновъ — 2 дена.

Които сж съгласни да имъ се разреши исканиятъ отпусък, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристапваме къмъ първа точка отъ дневния редъ: **второ четене бюджетопроекта за разходитъ на Министерството на правосъдието за 1930/1931 финансова година.**

Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): Г. г. народни представители! Бюджетопроектътъ на Министерството на правосъ-

дието е, въ общи линии, въ общи черти този отъ миналата година съ следниятъ промѣни.

Първата промѣна е създаването на едно ново отдѣление при Върховния касационенъ съдъ. Както знаете, съ закона за гражданското съдопроизводство се премахна прокуроритъ при гражданскитъ отдѣления. Тримата прокурори на гражданскитъ отдѣления, плусъ двама нови съдии, ще образуватъ състава на новото отдѣление, като се предвижда и нужниятъ помощенъ персоналъ — единъ секретаръ и пр. Покрай другитъ мѣрки, които се взематъ за разчистване въ Върховния касационенъ съдъ, и това отдѣление да допринесе, защото презъ годината то ще може да разреши най-малко 1.300—1.500 дѣла.

Друга промѣна е махването на Неврокопския окръженъ съдъ.

Д. Жостовъ (мак): (Възразява нѣщо)

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): Неврокопскиятъ окръженъ съдъ се заличава, поради слаба дейность.

Д. Жостовъ (мак): (Възразява нѣщо)

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): Понеже дѣлата, които постѣпватъ, сж свършено малко, трѣбваше съдътъ да се унищожи.

Д. Жостовъ (мак): Разходътъ за единъ автомобилъ стига за две окръжни сѣдилища

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): Трета промѣна е премахването на две мирови сѣдилища, а именно II карловско и перущенското, поради слаба дейность и, най-главно, да могатъ да се намѣрятъ срѣдства да се засили изпълнителниятъ институтъ, който е извънредно забатачилъ и спъва бързото правосъдие. Всички говоримъ за бързо правосъдие, а пъкъ изпълнителниятъ институтъ спира това бързо правосъдие. Какво значение има да се разреши едно дѣло въ инстанциитъ по същество, когато не ще може да се изпълни въ 5 и въ 10 години? Ето защо предвиждатъ се 30 нови изпълнителни участъци. Тѣ ще способуватъ за бързото разглеждане на изпълнителнитъ дѣла.

За облекчение на апелативнитъ сѣдилища, знаете, че само преди нѣколко дена мина законъ за командироване окръжни съдии при тѣхъ. Това ще способува за разчистване дѣлата у тѣхъ. И въ окръжнитъ сѣдилища, благодарение на новата процедура, сжщо дѣлата ще се намалятъ. Съ тия промѣни и реформи се цели да може сѣдилищата, претрупани, както бѣха до днесъ, а особено Върховниятъ касационенъ съдъ и нѣкои апелативни сѣдилища, да разчистятъ дѣлата си и да може да се раздава правосъдието своевременно.

Ако стане нужда, следъ дебатитъ, който биха се развили, азъ ще дамъ освѣтление и по отдѣлнитъ параграфи на бюджетопроекта. (Чете)

„БЮДЖЕТЪ“)

за разходите по Министерството на правосъдието за 1930/1931 финансова година“.

Председателстващ А. Христов: Има думата народният представител г. Димитър Дрънски.

Д. Дрънски (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Отъ обясненията на г. докладчика по бюджетния проект на Министерството на правосъдието става явно за вас, че нѣкакви съществени, сериозни реформи въ тоя отрасъл, въ тоя ресоръ на управлението на нашата страна не се правятъ съ бюджетния проект.

Всѣки бюджетен проект, който се представлява на вашето обсъждане, на вашето разискване, отразява повече или по-малко политиката на правителството по ресора, за който тоя бюджетен проект се отнася. И затова справедливо и основателно е, щото всѣки бюджетен проект да бѣде повече или по-малко разкритикуванъ отъ гледище на тая политика, която е отразена въ него. Имате единъ бюджетен проектъ за държавнитѣ дългове, който представлява една баснословна, фабулозна сума отъ 2 милиарда и 300 милиона лева, по който много основателно и справедливо се отправиха тукъ критики срещу финансовата и стопанска политика на правителството. Бюджетниятъ на Министерството на земледелието и Министерството на търговията отразяватъ политиката на правителството относно стопанското здравяване на страната. Тия бюджетни проекти еднакво бѣха разкритикувани и много основателно. И бюджетниятъ на Министерството на правосъдието, който, споредъ мене, е единъ отъ най-важнитѣ бюджетни проекти, също така подлежи да бѣде разгледанъ и разкритикуванъ отъ гледище на политиката, която се прокарва въ него и която засѣга една отъ най-важнитѣ и, бихъ казалъ, най-благороднитѣ функции на държавата — функцията на правдораздаването. И ако тая функция на правдораздаването навсѣкѣде, а така също и у насъ, се смѣта за много висока и много благородна, то Народното събрание трѣбва да обърне сериозно внимание на тоя корпусъ отъ личности, отъ държавни чиновници, които провеждатъ тая функция на правдораздаването. Ако функцията е голѣма, ако е благородна, безспорно е, че и хората, които има да провеждатъ тая функция, които има да я изпълняватъ, трѣбва да съставляватъ това, което французитѣ назоваватъ un corps d'élite — избрани лица; хора, на които интелектуалнитѣ, моралнитѣ и духовнитѣ, па, ако щете, и материалнитѣ качества трѣбва да сѣ така чисти и високи, така възвишени, щото да оправдаятъ действително довършването за изпълнение задачата, която имъ се възлага.

Г. г. народни представители! Отъ това гледище тукъ, въ бюджетния проект на Министерството на правосъдието, не е направено нищо по единъ въпросъ, който се повдига всѣкога, който трѣбва да продължава да се повдига и до разрешението на който ние неминуемо трѣбва да дойдемъ. Думата ми е за заплатитѣ на сѣднитѣ. Вие, които повече или по-малко следите това, което става въ чуждитѣ държави, не сте да не знаете, че напоследѣкъ въ французкия парламентъ се засегна въпросътъ за рекрутиране сѣдни за новитѣ сѣдилища или, по-право казано, за възстановенитѣ сѣдилища, които преди нѣколко години бѣха закрити, и се изтъкна невъзможността да се намѣрятъ 400—500 души сѣдни, които да комплектуватъ тия сѣдилища. И като една отъ главнитѣ причини за тая невъзможностъ се сочеше фактътъ, че сѣдството въ Франция не е достатъчно добре възнаградено. И ако въ Франция, гдето сѣднитѣ получаватъ отъ 20 000 френски франка минимално, до 75—80 хиляди френски франка годишно за сѣдни отъ апелативнитѣ сѣдилища — нѣщо, което прави надъ 400 000 л. — и ако тия суми тамъ се смѣтатъ за малки и не може да се намѣрятъ достатъчно сѣдни, които да поематъ върху себе си грижата и функцията за правораздаването въ Франция, колко по-малко може да се говори у насъ за едно добре платено сѣдство, за една добре платена магистратура.

Г. г. народни представители! Азъ отдевѣ ви посочихъ бюджета на държавнитѣ дългове. Тая баснословна сума отъ 2 300 000 000 л. по този бюджетъ, която ние плащаме ежегодно, се явява като едно страшно видение, като едно чудовище, като една преграда, която спъва може би желанието да се даде нѣщо повече на магистрата въ България за изпълнението на неговитѣ функции. Но все пакъ тоя въпросъ не може да го минемъ мимоходомъ, трѣбва да го разгледаме съ огледъ на това, какъвъ трѣбва да бѣде

единъ сѣдня у насъ, каква заплата е получавалъ, каква заплата получава днесъ и какво трѣбва да бѣде неговото възнаграждение.

У насъ съотношението между лева, който отслабна и скѣпотията, която порастна, не е еднакво. Ако нашиятъ левъ се стабилизира на 27 пѣти подъ неговата златна стойностъ, следователно, ако левътъ намалѣ 27 пѣти, скѣпотията не е увеличена само 27 пѣти, тя е увеличена много повече; индексътъ за ценитѣ показва едно посѣпване надъ 40—45—50, а може би и надъ 50 даже за предметитѣ отъ първа необходимостъ. Следователно, ако трѣбва да направимъ една переквация на тия заплати днесъ по отношение миналото, не е достатъчно тѣ да се увеличатъ само 27 пѣти, а повече, за да се постигне едно надскачане на този коефициентъ, та да може действително животътъ на сѣдния да се постави въ съотношение съ днешнитѣ скѣпи времена, съ днешната скѣпотия. У насъ, обаче, се счита, че нашитѣ сѣдни сѣ платени максимално. Въ сѣщностъ, въсто 27 пѣти, заплатитѣ на сѣднитѣ у насъ сѣ увеличени не повече отъ 12—13 до 15 пѣти, защото сѣдния, който е получавалъ по-рано 600 златни лева, днесъ не получава повече отъ 10 хиляди лева. Безспорно, 10 хиляди лева месечна заплата днесъ, при тази скѣпотия на живота, е едно много низко заплащане труда на сѣдния.

И този въпросъ го повдигамъ, г-да, не защото смѣтамъ, че той може да бѣде веднага разрешенъ, но защото и въ бюджета на Министерството на правосъдието, както и въ другитѣ бюджети, отъ гледище на реформата, съ гледище на стѣпка напредъ къмъ уреждане на този страшенъ въпросъ за заплатитѣ на държавнитѣ служители, отъ гледище — специално за този бюджетъ — на уреждане въпроса за по-бързо и по-правилно правосъдие, азъ не виждамъ да се прави нищо ново, никаква стѣпка напредъ и не виждамъ, да ви кажа правото, въ никой бюджетъ амбицията на г. министра да бѣде ангажирана въ нѣкаква по-съществена, по-истинска и коренна реформа.

Този въпросъ, тъй както го повдигамъ, е една малка брънка, бихъ казалъ, отъ голѣмия въпросъ за заплатитѣ на държавнитѣ чиновници въ България; за заплатитѣ, ако щете, и на държавнитѣ чиновници въ автономнитѣ учреждения, които получаватъ по стотици хиляди лева на година. Тамъ получаватъ нѣкакви добавѣчни отъ тантиеми, другаде получаватъ добавѣчни за извършенъ трудъ, на друго мѣсто получаватъ персонални добавѣки и т. н. Само магистратурата остава съ едно, какъ да кажа, ограничение въ заплатитѣ, които, въ сразнение съ заплатитѣ, които се получаватъ другаде, сѣ много малки. Въпросътъ за уравниение на заплатитѣ и за поставянето имъ въ зависимостъ, отъ една страна съ функциитѣ, които се изпълняватъ, и, отъ друга страна, съ ценза, който е необходимъ за изпълнението на тѣзи функции, е единъ въпросъ, който трови и българско общество, и българска държава, и българско чиновничество, който косвено може би спъва и правилния ходъ на държавната машина.

По този поводъ азъ искамъ да ви дамъ единъ примѣръ. Ако единъ сѣдня, членъ на апелативенъ сѣдъ, който трѣбва да има единъ строго определенъ образователенъ цензъ, който трѣбва да има и единъ служебенъ цензъ — да е изпълнявалъ презъ известенъ периодъ отъ време сѣдйската функция — стига до положението да получава 9—10 хиляди лева месечна заплата, създаденъ е у насъ другъ институтъ, където чиновнитѣ, макаръ да не се равняватъ нито по цензъ, нито по знания, нито по работа на единъ членъ на апелативенъ сѣдъ, получаватъ много по-големи заплати, или най-малко равни на заплатата на членъ на апелативенъ сѣдъ. Това сѣ съветницитѣ въ окръжнитѣ сѣдни плати. Има хора, които сѣ били сѣдебни кандидати въ окръжни сѣдилища, взети сѣ отъ тамъ и сѣ поставени на мѣстото на съветници и получаватъ заплатата на членъ на апелативенъ сѣдъ.

Д. Жостовъ (мак): По системата „Ашколсунъ биджерине“!

Д. Дрънски (д): Това несходство въ заплатитѣ, това несходство въ службитѣ, които се заематъ на едно мѣсто отъ хора съ строго определенъ цензъ, на друго мѣсто отъ хора безъ цензъ, повтарямъ, е една крупна нередовностъ въ държавното управление. И, разглеждайки бюджета на Министерството на правосъдието и въпроса за заплатитѣ на сѣднитѣ, азъ смѣтамъ, че почитаемо правителство би трѣбвало косвено да се спрѣ и на този въпросъ, да се занимае съ него и да го разреши правилно.

Г-да! Когато ви говорихъ за това, че магистратурата у насъ трѣбва да съставлява единъ corps d'élite и да бѣде добре платена, азъ имахъ предъ видъ факта, че у насъ,

*) За текста на бюджетния проект, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 76.

при това положение, въ което се намираме, дето единичката тенденция като че ли на всѣко управление и на всѣко министерство е да създаде условия не интелектуални за добро правораздаване, а само механически за бързо правораздаване, ние стигаме до едно припизение, ако щете, на правосъдния институт. Сѣднитѣ се виждатъ принудени да насрочватъ безбройно много дѣла ежедневно, да ги гледатъ механически. По тая начинъ се механизира, или по-право казано, машиниза правораздаването у насъ. И вземете примѣръ: има окръжни, има апелативни сѣдилища — говоря и за граждански и за углавни дѣла — дето въ едно заседание се насрочватъ по 10—15 дѣла, отъ които 3—4, 5 понѣкога, сѣ голѣми, обемисти дѣла за убийство. Не е въпросътъ, че дѣлото е обемисто, важното е, че въпроситѣ, които се повдигатъ въ свръзка съ такива крупни деяния, изискватъ едно по-основно разучване, едно по-основно, едно по-спокойно разглеждане и, следователно, едно по-правилно разрешение на тия въпроси, които засѣгатъ не само имота на хората, но и тѣхния животъ.

Въ какво положение се намира нашиятъ сѣдья? Нашиятъ сѣдъ трѣбва да експедира дѣлата. Говори се за затрупване на дѣла, говори се за голѣмъ напливъ на дѣла и не се намира възможностъ не само за бързо раздаване на правосъдието, но за едно по-правилно и по-добро раздаване на това правосъдие. Нашиятъ сѣдья се механизиратъ, нашиятъ сѣдья сѣ отрупани съ много дѣла. Нашиятъ сѣдья иматъ и тази тежестъ — да мислятъ само за ежедневния хлѣбъ, който може да осигури тѣхния физически животъ. И азъ мога да си позволя да направя тая констатация, че дотогава, докогато въ углавната наука много нови вѣдения сѣ минали и едно отъ основнитѣ такива е за персонализацията на наказанието, у насъ всичкитѣ сѣдилища и до днесъ иматъ само единъ възгледъ — той е класическиятъ възгледъ за абстрактния типъ на престѣпника. За тѣхъ всѣки човѣкъ, който се изправи предъ сѣда, е престѣпникъ. Тѣ не гледатъ неговата личностъ, тѣ не могатъ да прочуятъ неговата душа. Тѣ нѣматъ възможностъ, тѣ нѣматъ срѣдство да се разпростратъ, да разучатъ — това, което въ чужбина навсѣкъде става — чрезъ една сѣдебна експертиза, неговия атаквизъмъ, неговата наследственостъ; да видятъ, доколко престѣпността на тая човѣкъ е вродена и доколко тая престѣпностъ заслужава по-тежко или по-леко наказание. У насъ всичко върви машинално: разпитва се подсѣдимиятъ, разглеждатъ се даннитѣ, педира се, осѣжда се, или се оправдава. Отъ гледище на научното правораздаване, това, безспорно, е единъ голѣмъ дефектъ, на който трѣбва да се тури край. И за мене едно отъ срѣдствата да се тури край на тая дефектъ на нашето правораздаване е, отъ една страна, да се подобри материалното положение на сѣдята, да му се даде възможностъ да издига въ себе си своитѣ интелектуални и духовни сили, да се приспособява все по-добре и по-добре къмъ нуждитѣ на това правосъдие и, отъ друга страна, да се създадатъ условия, шото у насъ разглеждането на дѣлата да не става така механически, а да става съ огледъ на възможността да се даде на сѣда и на сѣдята време да разучи основно единъ процесъ, да го разгледа всестранно и да го разреши най-правилно.

Тукъ, при разискванията по бюджета на полицията, единъ отъ нашиятъ колеги даде цитати отъ една статистика, която уважаемиятъ нашъ другаръ г. Илия Януловъ е написалъ за престѣпността въ България. Констатира се, че престѣпността въ България е увеличена. Това увеличение на престѣпността е едно явление, което трѣбва да накара да се замислятъ всички народни представители, за да се търси срѣдство за намаляването на тая престѣпностъ. Споредъ мене, тя се дължи, отъ една страна, на липсата на предупредителностъ въ нашата полиция, която, изглежда, не е нито достатъчно бдителна, нито достатъчно образована, нито достатъчно способна да се грижи и да вземе мѣрки да предупреди престѣпнитѣ деяния; отъ друга страна, на факта, че репресията за престѣпнитѣ деяния не дохожда нито навреме, нито пропорционално на престѣпленията, често пѣти и поради невѣзможността полицията, като органъ, който се грижи за залавяне на престѣпницитѣ, да изпълни своя дългъ — да ги залови. Това сѣ, въ общи думи, само констатации, които правя и които, споредъ мене, налагатъ сѣщо едно внимание, да се насочи правораздаването въ пѣтя на една правилна репресия, на една бърза репресия. Защото безспорно е, че наказанието има за задача да предотврати престѣпленията и по тая начинъ да накара много хора да се стреснатъ предъ мисълта, че ако извършатъ престѣпление, ще трѣбва да отговарятъ. Отговорноститѣ у насъ за престѣпленията не сѣ нито бързи, нито понѣкога много страшни. Не сѣ бързи затуй, защото дѣлата се протакатъ съ години. А дѣлата се

протакатъ съ години затуй, защото сѣ много и не се гледатъ лесно. Репресиитѣ понѣкога сѣ слаби затуй, защото моментитѣ на наказанието дохожда много далечъ отъ момента на престѣплението и това разграничение или отдалечение по време прави сѣдята да гледа много снизходително на единъ човѣкъ, който е извършилъ престѣпление преди много и много време.

Г. г. народни представители! Това сѣ общитѣ думи, които искахъ да кажа върху известни факти, върху известни положения, върху които азъ смѣтамъ, че почитаемото народно представителство, както и г. министърътъ, трѣбва да обърнатъ внимание.

Пристѣпвайки сега къмъ бюджетопоекта, азъ повтарямъ да ви кажа, че, споредъ мене, той не съдържа нищо ново, освенъ ако вие се съгласите да вземете за ново това, което ви каза г. докладчикътъ: че понеже, по силата на закона за гражданско сѣдспроизводство, у насъ по гражданскитѣ дѣла въ Касацонния сѣдъ прокуроритѣ нѣма да се явяватъ, тия прокурори ставатъ излишни тамъ и отъ тѣхъ ще се създаде едно ново отдѣление при Касацонния сѣдъ; че ще се създадатъ длѣжности за около 30 сѣдди-изпълнители и че заради тѣзи сѣдди-изпълнители е необходимо да се намѣрятъ пари, за което, понеже не могатъ да се намѣрятъ стъ другде, ще се съкратятъ длѣжности на мирови сѣдди. Въ тия, да ги назова и азъ, реформи по тая законопроектъ, има, споредъ мене, едно основно противоречие. Никой нѣма да оспори, че народното представителство, възприемайки гледищата и мѣрцитѣ на г. министра, направи всичко възможно съ специалния законъ, да се облекчи работата на Върховния касацоненъ сѣдъ, дето по статистики е имало 20 и нѣколко хиляди дѣла висещи, дето, следъ реформата съ специалния законъ тия дѣла, вмѣсто да се намалатъ, се увеличаватъ. Най-сетне това е една хубава мѣрка — противъ нея нѣма никой да се противопостави — да се открие и още едно отдѣление при Върховния касацоненъ сѣдъ. Но ако това, г. г. народни представители, се прави, за да се даде възможностъ за по-голѣма експедитивностъ — защото на това обстоятелство, на този елементъ — експедитивността — особено много се наблѣга, безъ да се гледа на другия въпросъ за правилността на правораздаването; ако това се прави за Върховния касацоненъ сѣдъ, азъ не виждамъ какъ се постига този резултатъ чрезъ премахването на нѣкои мирови сѣдилища въ България и то въ единъ моментъ — забележете добре — когато, по силата на закона, който гласувахме — мировиятъ сѣдья да разглежда дѣла до 30.000 л. — работата на мировия сѣдья се увеличава извънредно много. Следователно, ако ги закриете тукъ или тамъ, тая работа ще трѣбва да се хвърли на плещитѣ на други мирови сѣдди, да бѣде задрѣстено съ два пѣти повече дѣла друго мирово сѣдилище и, следователно, тая грижа за експедитивностъ нѣма да даде абсолютно никакви резултати.

По тая въпросъ, за закриването на мировитѣ сѣдилища съ огледъ на една малка икономия, която ще се направи, азъ има да забележа известни, какъ да ги назова, не много сериозни работи, които станаха въ бюджетарната комисия. Както си спомнямъ, такова несериозно нѣщо стана и миналата година пакъ по сѣщия въпросъ. Вие всички си спомняте, че миналата година имаше единъ малъкъ размахъ, единъ жестъ отъ страна на г. министра на правосъдието, който реши и заяви, че съкратява 14 мирови сѣдилища въ България. Това бѣше сповестено, сѣднитѣ бѣха едва ли не уволнени, всѣха функция на тия сѣдди спрѣ. Бюджетътъ още не бѣше миналъ. Когато дойде да се гледа той на второ четене, оказа се, че всички народни представители, въ избирателнитѣ околии на които се пада да се закрие мирово сѣдилище, почнаха своитѣ ходатайства, почнаха да се изпращатъ делегации и делегати. Тогава г. министърътъ на правосъдието и г. министъръ-председателътъ се видѣха принудени да сгърнатъ рѣше, да премахнатъ този жестъ, който направиха и да възстановятъ 14-тѣ сѣдилища. А свръхъ това, миналата година се откри още едно сѣдилище, което, по моето убеждение, както тогава, така и сега, е абсолютно излишно.

Тази година г. министърътъ на правосъдието направи въ бюджетарната комисия предложение за закриване на три мирови сѣдилища — въ Койнаре, Долна-бана и Демогили. Г. г. народнитѣ представители, движими, може би, основателно, отъ интереситѣ на своитѣ избирателни коетени; не съзнавайки, че тѣ нѣматъ единъ локаленъ мандатъ, а единъ общонароденъ мандатъ; пренебрегвайки по-широкъ интересъ на държавата предъ интереса на своитѣ избирателни околии, се противопоставиха на закриването на тия три сѣдилища и г. министъръ Кулевъ оттегли тоза си предложение, като заяви, че понеже има противодействие

за закриването на тия сџдилища, той ще посочи други сџдилища за закриване. Тия сџдилища, каза той, нѣма да ги закриемъ, но ще закриемъ карловското и перушенското сџдилища. И понеже никой не се обади противъ тѣхното закриване, понеже изглеждаше, че нѣма противодействие въ комисията, тоя възгледъ, макаръ и да имаше оспорване на това гледище, . . .

А. Малиновъ (д): Има противодействие. Сега държа една телеграма отъ Карлово. Изпратиха ми я отъ Съюза на адвокатитѣ за ходатайство да остане това сџдилище.

Д. Дрѣнски (д): Мога ли да видя телеграмата?

А. Малиновъ (д): Заповѣдайте. Сега ми я изпратиха отъ Съюза на адвокатитѣ.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Въ комисията ме молиха вмѣсто мирово сџдилище въ Карлово да предвидимъ следователъ.

А. Малиновъ (д): А сега изпращатъ тая телеграма.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Сега искатъ следователъ, а не мирово сџдилище. Азъ после ще обясня. Но сега трѣбва да заявя, че г. Дрѣнски представлява работата за съкратенитѣ сџдилища въ малко по-друга свѣтлина. Не е така сложна и важна работата за закриването на тия сџдилища, както ни я представлява г. Дрѣнски. Това той прави съ известна целъ. Съжалявамъ, че въпрѣки моитѣ обяснения въ комисията, той повтаря тия работи тукъ. Тия съкращения не се правятъ съ целъ за икономии по бюджета на Министерството на правосѣдието, каквито би трѣбвало да станатъ и каквито може да станатъ само идущата година, следъ като се видятъ резултатитѣ отъ новия законъ за гражданското сџдопроизводство, а тѣ се правятъ само за да се набавятъ известни недоимъци по бюджета на министерството. При това се съкращаватъ само ония сџдилища, които сѣ най-маловажни.

А. Малиновъ (д): Ние казвахме, че тия съкращения ще станатъ наесенъ, а вие сега казвате, че ще станатъ идната година.

Д. Дрѣнски (д): Тоя въпросъ го повдигамъ нѣ защото съмъ противъ икономитѣ. И азъ педирамъ за икономии, но за тѣхъ трѣбва да се намѣри единъ обективенъ критерий.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Всѣкога се намиратъ основания да се правятъ възражения за каквото и да е. Това е единъ максимализмъ, който не може да бѣде оправданъ — или всичко, или нищо!

Д. Дрѣнски (д): Да се закриватъ сџдилища, на които работата е малка — това разбирамъ, но да се закриватъ сџдилища, на които работата е голѣма, а да се оставятъ други сџдилища, които сѣ излишни, това не е оправдано.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Защо говорите тия работи? Перушенското сџдилище е имало миналата година 800 дѣла. Може ли то да остане да сѣществува? Ако това сџдилище нѣма малко дѣла, тогава не знамъ кое сџдилище има малко дѣла.

Д. Дрѣнски (д): Вие знаете, че Перушенското сџдилище обслужва много села, че то има, споредъ таблицата, която имате, много по-голѣмо количество дѣла, напр., отъ Треклянското или отъ Брациговското сџдилище, което излишно създадохте въ миналото, може би за да удовлетвори желанията на нѣкои.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Брациговското сџдилище има много повече дѣла отъ Перушенското.

Д. Дрѣнски (д): Перушенското сџдилище има много повече дѣла отъ всѣко едно отъ сџдилищата въ Новоселци, кѣдето вие създадохте две сџдилища.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Г. Дрѣнски! Вие имате таблицата, издадена отъ министерството. Защо говорите наизустъ? Дветѣ мирови сџдилища въ Новоселци иматъ 5.000 дѣла, а Перушенското сџдилище има 800 дѣла.

Д. Дрѣнски (д): А колко други мирови сџдилища иматъ до 500 дѣла?

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Кои сѣ тѣ? Дарѣдеренското сџдилище има 300 дѣла, но Дарѣдере е околийски центъръ и по другъ законъ тамъ трѣбва да има мирово сџдилище. Въ всѣки околийски центъръ трѣбва да има мирово сџдилище, защото тия сџдилища изпълняватъ и други държавни функции. Тѣ не сѣ само органи на правосѣдието. Сџдилищата въ Дарѣдере, Оргакьой и другитѣ малки центрове въ новитѣ земи иматъ малко дѣла, но тия сџдилища сѣ открити тамъ по другъ законъ.

А. Малиновъ (д): Карловското сџдилище не е ли при сѣщото положение?

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Дветѣ сџдилища тамъ иматъ 2.500 дѣла.

А. Малиновъ (д): А закритото?

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Тамъ остава мировото сџдилище.

А. Малиновъ (д): А сега получихъ тая телеграма.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Остава едно сџдилище. Дветѣ сџдилища иматъ 2.500 дѣла. Тия дѣла могатъ спокойно да бѣдатъ гледани отъ единъ сџдия; сега имъ пращаме и единъ сџдия-следователъ.

Д. Дрѣнски (д): Нѣма защо да се сърдите и да ме прекѣсвате. Азъ казвамъ, че за закриването на сџдилищата нѣма предварително съставенъ планъ, нито има обективенъ критерий, нито строго застъпено гледище, защото вчера отстъпихте отъ първото си становище за закриването на нѣкои сџдилища. Ако бѣха се противопоставили нѣкои депутати за закриването на Перушенското и Карловското сџдилища, вие веднага щѣхте да се съгласите да останатъ тия сџдилища, а да се закриятъ други. А азъ ще ви кажа, че вие, които познавате дейността на сџдилищата, която се вижда отъ таблицата, трѣбваше да се ръководите отъ единъ критерий, отъ единъ принципъ и на базата на тоя критерий, на този принципъ да закривате само ония сџдилища, за закриването на които обективно никой не би могълъ да се противопостави и да откривате само такива сџдилища, отъ които има нужда, а не да ги откривате съ огледъ на лични интереси, както открихте лани Брациговското сџдилище, на 3—4 километра отъ Пещера, като прибавихте къмъ хинтерланда му села, които сѣ по-близо до Пещера. Така се облагодетелствуватъ нѣкои села, безъ правораздаването да има нѣкаква полза.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Не сте направили елементарна справка. Наизустъ говорите.

Д. Дрѣнски (д): Ако трѣбваше да се закриятъ нѣкои сџдилища, трѣбваше да се закриятъ излишно създаденитѣ. Но азъ искамъ да кажа друго. Когато ще прехвърляте почти цѣлата компетенция на нѣкои окръжни сџдилища върху мировитѣ сџдилища по нѣкои въпроси, възъ основа на тая таблица, вие не можете да закривате тия сџдилища. Тоя въпросъ трѣбва да се проучи.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: За Перушенското сџдилище ли?

Д. Дрѣнски (д): За което и да е.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Не може така да се приказва.

Д. Дрѣнски (д): И за Карловското сџдилище, и за Треклянското, и за Брациговското, които решихте да се закриятъ.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Азъ после ще Ви отговоря. Тогава ще видите, че сте приказвали наизустъ.

Д. Дрѣнски (д): Не е въпросъ дали трѣбва да се закриятъ известни сџдилища, а въпросътъ е кои сџдилища трѣбва да се закриятъ беззредно за правораздаването. Тамъ азъ не виждамъ г. министърътъ да е постѣпилъ правилно, да ни е посочилъ единъ правиленъ критерий, за да можемъ единодушно да кажемъ: „Да, ще закриваме сџдилища, ще закриемъ това и това сџдилище“. Напротивъ, сега ние се мѣтаме и не знаемъ кои сџдилища ще закриемъ, поради интереситѣ на едни или други или поради противодействието на едни или други.

Г. г. народни представители! Стъ огледъ на това, че въ продължение на три години, откакто съмъ азъ тукъ, азъ не видяхъ да се направи една реформа въ начина на правораздаването, азъ искамъ да повдигна и единъ другъ въпросъ, който е еднакво важенъ, спередъ мене, и който заслужава вниманието и изучаването на г. министра. Въпросътъ е за окръжните сѣдилища въ България. Не искамъ да цитирамъ това, което толкова пѣти се е цитирало тукъ, че презъ 1926 г., когато Поанкаре взема управлението на Франция, за да стабилизира франка по пѣтя на икономията, които трѣбваше да направи — у него жестътъ бѣше силенъ, здравъ, и той не се поддаде на никакви противодѣйствия — той закри и окръжните сѣдилища, и мирови сѣдилища, и префектури, и околийски управления и т. н. За менъ въпросътъ се слага иначе. Въ България има окръжните сѣдилища; дейността на които е извънредно слаба. Извънредно слабата дейностъ на тия окръжните сѣдилища би трѣбвало да привлече вниманието на почитаемия министъръ на правосѣдието, за да види, доколко по пѣтя на нуждитъ икономии, по пѣтя на нуждитъ реформи, не би могло тия окръжните сѣдилища да бѣдатъ или слѣти съ други близки, или да бѣдатъ само отдѣления на тия последнитъ, за да се направи едно намаление на състава имъ.

По силата на новия законъ за гражданското сѣдопроизводство, пакъ повтарямъ да кажа, на много сѣдилища дейността ще се сведе до минимумъ, за да не кажа до нула. Сега много дѣла съ подсѣдностъ до 30.000 л. ще минатъ отъ окръжните сѣдилища въ мировитъ сѣдилища. Не много отъ тия дѣла, които ще отидатъ тамъ, ще се върнатъ по апелъ пакъ въ окръжните сѣдилища; голѣмата частъ ще останатъ тамъ. Следователно, налагаше се проучването и на този въпросъ, да се види, доколко съставътъ на окръжните сѣдилища въ България, тъй както съществуватъ днесъ, е абсолютно необходимъ или частъ отъ него е излишенъ.

Въ този редъ на мисли азъ се спирамъ на обстоятелството, че въ бюджета, както лани, така и по-лани, така и сега, сѣ предвидени кредити за окръжните сѣдилища съ по едно отдѣление, на които съставитъ сѣ съ по двама, или съ по трима, или съ по четирима члена, безъ това различие на съставитъ и на числото на членоветъ да отговаря статистически на дѣлата, които се разглеждатъ въ тия сѣдилища.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Цитирайте.

Д. Дрънски (д): Моля Ви се, ще Ви цитирамъ, и Вие ще направите това сравнение. Кърджалийски, Ловченски, Свищовски, Сливенски и Търновски окръжните сѣдилища сѣ съ различно число членове, а числото на гледанитъ отъ тѣхъ дѣла и на постѣпилитъ въ тѣхъ дѣла е обратно пропорционално на числото на членоветъ въ тия сѣдилища. Сливенскиятъ окръженъ сѣдъ има четири души безъ да има повече дѣла отъ сѣдъ, въ който има само двама члена. Това е една несѣобразностъ относно разпредѣлението на магистратитъ въ България.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Въ сравнение съ кой сѣдъ? Моля, направете ми сравнението.

Д. Дрънски (д): Напр., Сливенския съ Кърджалийския.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Въ Сливенския окръженъ сѣдъ сѣ постѣпили 1530 дѣла, а въ Кърджалийския сѣдъ постѣпили 392 дѣла! Значи, 5 пѣти повече дѣла има въ Сливенския окръженъ сѣдъ. Изглежда, че Вие приказвате съ известенъ умисълъ.

Д. Дрънски (д): Г. министре! Нали после ще отговорите.

Докладчикъ А. Писовъ (д. сг): Наизустъ говорите. Вземете поне таблицитъ.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Не може така да се заблуждаватъ народнитъ представители.

А. Малиновъ (д): Бѣдете спокоенъ, г. министре; ще отговорите на оратора, като свърши.

Д. Дрънски (д): Ако бѣше въпросъ за една истинска икономия, вие трѣбваше да спрете вниманието си именно на тия сѣдилища и да кажете: „Тия сѣдилища сѣ съ голѣмъ съставъ, тѣ следва да се съкратятъ“. Оттамъ ще добиете едно истинско, едно действително икономисване на пари, които ви сѣ нужни за други цели. Азъ разбирамъ г. Моллова, който не е тукъ и който държи кесията, като Ви казва: „Г. министре! Давамъ Ви 207.000.000 л., правете съ тѣхъ, каквото щете: единъ апелативенъ сѣдъ ли ще

откриете, 100 ли мирови сѣдилища ще откриете, това е Ваша работа; правете каквото щете съ тия пари; повече нито петъ пари не давамъ; съ тия пари наредете Вашия бюджетъ и правосѣдното дѣло“. Така поставенъ въпросъ, азъ зная, че г. Кулевъ се намира въ едно мъчно, тежко положение. Но за да излѣзе отъ това тежко положение, споредъ мене г. Кулевъ не е избралъ най-правилния пѣтъ.

Г. г. народни представители! Реформата, която се проектира въ този бюджетъ, е увеличаване числото на сѣдитъ изпълнители. Не отричамъ, че изпълнителнитъ органи сѣ една голѣма необходимостъ за гражданската процедура, за гражданското правораздаване. Отъ 99 души тѣхното число се увеличава на 136 души — или на по-малко, точно не зная. Все пакъ това е една стѣпка напредъ. Но азъ ще кажа, че тая реформа се замисля въ единъ моментъ, който съвсемъ не може да я оправдае, поне засега. Тя можеше да стане малко по-късно. Въ всѣки случай сега, при тая криза, за която толкова много се говори, за която има да се каже още много, и която създаде едно абсолютно и пълно притѣснение на всѣки български гражданинъ, да засилите изпълнението срещу него — не искамъ да кажа, че вие ще го унищожите — то значи да се намѣрите въ една невъзможностъ да съберете каквото и да било, защото нито продаване на вещи може да стане, нито пѣкъ по другъ начинъ събиране на суми за изплащане на задълженията може да се предвиди. Въ всѣки случай, азъ смѣтамъ, че тая реформа не е вредна, напротивъ, азъ я намирамъ за полезна, обаче смѣтамъ, че не е много навременна. И ако имате нужда да се правятъ икономии, може би тѣ биха били най-умѣстни въ това направление.

Г. г. народни представители! Това, което засѣга прямо бюджета, това сѣ въпроситъ, които досега повдигнахъ. Но азъ искамъ да занимаю почитаемото народно представителство и съ други нѣкои въпроси, не прѣко свързани съ бюджета, но съ политиката на Министерството на правосѣдието и съ начина на правораздаването у насъ. Като спирамъ на въпроса за изпълнението, азъ искамъ да обърна вниманието на почитаемихъ народни представители и на г. министра върху единъ фактъ, който и по-рано е билъ разискванъ тукъ, на който, обаче, не е обърнато внимание и който поставя държавата въ извънредно привилегировано положение, вънъ отъ привилегията, която тя има по законъ, за своитъ данѣци. При изпълнението, когато се стигне до момента да се ликвидира, кредиторътъ, който харчи пари, който полага трудъ и грижи, всѣкога срѣща предъ себе си едно предписание, едно съобщение на бирника, въ което се казва, че държавата има да взема данѣци — толкова и толкова. Тѣ сѣ привилегировани, най-напредъ тѣ се плащатъ и за васъ може нищо да не остане. Искамъ по този поводъ да кажа, държавата, която има привилегия на вземането си, да нѣма привилегия и на действително си, въ следния смисълъ: една държава, която бездѣствува, не може да бѣде привилегирована за смѣтка на кредитора, който полага много трудъ, харчи много срѣдства, които срѣдства може да се загубятъ, затуй защото държавата има привилегия на своитъ данѣци.

Ц. Пупешковъ (д. сг): Това се поправи по новата процедура, колега, но изглежда, че още не сме свикнали съ нея.

Д. Дрънски (д): Изпълнителното производство, г. г. народни представители, споредъ мене, който съмъ адвокатъ — забележете добре — и който, следователно, не мога да бѣда таксуванъ, че говоря пристрастно, има още една друга тежестъ, която, азъ мисля, при опита да се облекчи правораздаването у насъ, включително и изпълнителното производство, трѣбва да се реформира. Това е въпросътъ за тия фамозни 5%, които законътъ за адвокатитъ благоволитъ да санкционира въ полза на адвоката-изпълнител. Това, позволявамъ си да ви кажа, е една, да не употребя друга дума, изключителна тежестъ на дѣлжника въ полза на адвоката, който въ чѣлото изпълнително производство не е написалъ, може би, нито едно заявление, а е сложилъ само единъ подписъ. Вамъ сѣ, може би, известни такива случаи, когато при едно ипотечно задължение отъ кръгло 1 милионъ лева, констатирано съ нотариаленъ актъ, се взема веднага изпълнителенъ листъ, описва се ипотекираниятъ имотъ, изважда се на продажъ, следъ 20 дни, 1—2 месеца тази продажъ е свършена, паритъ се взематъ и отъ тѣхъ 5%, сир. 50 хиляди лева, минаватъ, безспорно, въ джоба на адвоката и отекчаватъ по тая начинъ дѣлжника, на когото, може би, временното бедствено положение е попрѣчило да изпълни своитъ задължения по ипотека, следователно, той може да стане жертва на едно изпълнение. Азъ смѣтамъ, че тая специална такса за из-

пълнителният дѣла е една тежестъ, която, ако не може да се премахне, би могла да бѣде намалена и по този начинъ да бѣде облекченъ изпълнителниятъ процесъ. Обръщамъ вниманието сѣщо така на почитаемото народно представителство и на г. министра върху съществуващитѣ предварителни, за неотклонение мѣрки да ги назова, за извършенитѣ престѣпления у насъ, несъответствието на които съ извършенитѣ престѣпления е просто необяснимо. Съществува единъ законъ за ограничаване кражбитѣ и пр. По тоя законъ, който открадне каквото и да бѣде, се задържа въ предварителенъ арестъ, докато се разгледа дѣлото. И азъ ще ви посоча куриозенъ случай отъ сѣдебната практика. Той е, че по едно обвинение за кражба на 3 л. подсѣдимиятъ е билъ задържанъ три месеца въ предварителенъ затворъ и го е излежалъ, но накрая е билъ оправданъ! Всичкото това е станало, защото по тоя законъ мѣрката за неотклонение е предварителенъ арестъ. За 3 л. да лежиш три месеца, защото си ги открадналъ, и въ края на крайщата да бѣдешъ оправданъ, това ще признаете, че е една голѣма несправедливостъ, която излага на подозрение справедливостта на правосѣдието и на сѣднитѣ у насъ.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Трѣбва да е за грабежъ.

Д. Дрѣнски (д): За такива случаи се предвижда предварителенъ арестъ, когато за други случаи — безспорно, за тѣхъ въ закона не се предвиждатъ такива мѣрки — крупни фирми за укриване на облагаеми печалби, възлизи на милиони, сѣ наказани съ плащане на глоба, защото глобата е едно наказание, и могатъ да се разтакатъ, свободно да си уреждатъ работитѣ, да се мѣчатъ да спасятъ милионитѣ и т. н. Не искамъ да кажа, че въ втория случай трѣбва да има непремѣнно мѣрка за неотклонение, но, като съпоставямъ дветѣ престѣпления, отъ които по характеръ второто е по-тежко отъ първото, искамъ да обърна вниманието ви, че въ такива случаи, като първия, тази мѣрка се явява прѣкомѣрно тежка, която, повтарямъ да кажа, изличава, унищожава почитатѣ къмъ правосѣдаването и подлага това правораздаване на едно дълбоко съмнение относно неговата справедливостъ.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Тѣзи въпроси сѣ сложени предъ комисията, която се занимава съ измѣнението на закона.

Д. Дрѣнски (д) Много ми е приятно, че г. Кулевъ съобщава, какво тия въпроси сѣ сега сложени предъ комисията, която разглежда въпроса за мѣрката за неотклонение въ законопроекта за измѣнение на нашия наказателенъ законъ.

Другъ единъ въпросъ, по който искамъ да обърна вниманието на г. министра и на васъ, това е, че кредитътъ въ бюджетопроекта, посоченъ въ § 45, за нещастие, е извънредно малъкъ, макаръ сумата да е много голѣма. Това е кредитъ отъ 7 милиона лева, въ които пари влизатъ паритѣ, които се плащатъ за пѣтни и дневни на свидетели по граждански и углавни дѣла. Недавна Пловдивскиятъ апелативенъ сѣдъ изпрати 10 души свидетели да си върватъ, безъ да имъ плати, понеже кредитътъ билъ изчерпанъ, съ съобщение, че апелативниятъ сѣдъ ще имъ съобщи, когато има такъвъ кредитъ, да дойдатъ да си получатъ паритѣ. Този въпросъ не е така матоваженъ, защото косвено, порали липса на такъвъ кредитъ, свидетелитѣ, които се призоваватъ, повече или по-малко могатъ да бѣдатъ влияни отъ странитѣ, които разполагатъ съ сѣдства и които, следователно, могатъ да плащатъ, за да измѣнятъ показанията и по тоя начинъ да се дойде до едно фалшифицирано правораздаване. И тоя въпросъ, г. г. народни представители, сѣщо така заслужава внимание и азъ смѣтамъ, че почитаемиятъ министъръ ще трѣбва да намѣри сѣдства да засили тоя кредитъ, за да може и въ тоя пѣтъ — не е въпросъ, повтарямъ да кажа, само за експедитивностъ, въпросътъ е за качествено добро правораздаване — да се получатъ резултати.

Почитаемото Министерство на правосѣдието би трѣбвало сѣщо така да се занимае съ два въпроса, които много силно сѣ поставени на дневенъ редъ отъ кризата, която върлува у насъ. Тая криза, създадена така или иначе, споредъ мене по вината на Българската народна банка, засилена по вина на правителството, съществува. Никой не може да я оспори и при положението, въ което се намира, като-че-ли никой не иска да я цѣри. Но тая криза създава вънъ отъ това една необходимостъ за много търговци, за много индустриалци да прибѣгнатъ до института на мораториумъ и за нещастие до фалитъ. И много хора добросѣвѣстно сѣ били притиснати до стената и сѣ били принудени да прибѣгнатъ до това. Но покрай тѣхъ, не

отричамъ и по-рано и сега, може би има много хора, които, недобросѣвѣстно използвайки тая криза, се мѣчатъ да се добератъ до това фаворизирано, привилегировано положение на мораториумъ или да прибѣгнатъ до единъ фалитъ, който после може да имъ даде облаги. Моятъ приятелъ г. Димитъръ Богдановъ е зачекналъ предъ г. министра въпроса за мораториумъ. Какъ той го е зачекналъ, азъ не зная, но азъ смѣтамъ, че тоя въпросъ трѣбва да се уреди съ огледъ на една политика въ днешно време — да се фаворизира даването на мораториумъ — като законътъ, обаче, добие известни измѣнения, които ще иматъ за целъ да дадатъ на комисията, която се назначава отъ сѣда и която, споредъ моето мнение, е единъ сѣдебенъ органъ, една еманация на сѣда, едни по-пълни права, едни по-вески, какъ да кажа, контролни права, надъ упражняването на търговията и на професията на тоя, комуто е даденъ мораториумъ.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Законопроектътъ ще бѣде внесенъ идущата седмица.

Д. Дрѣнски (д): По тоя начинъ само ще може отъ гледището на тази стопанеска криза, фаворизирайки добросѣвѣстнитѣ длѣжници, които искатъ чрезъ мораториумъ да изплаватъ, за да спасятъ и себе си и да платятъ на кредиторитѣ, ще може да имъ се даде по-правилно ръководство и ще могатъ да се отбѣгнатъ тогава евентуални грѣшки, евентуални престѣпления, бихъ казалъ, умишлени или неумишлени, които сега се констатира, че се вършатъ въ време на мораториумъ.

Най-сетне фалитътъ заслужава сѣщо така една реформа, едно преглеждане на текстовѣтъ въ закона, за да може да се предотврати това, което у насъ се назовава умишленъ фалитъ, който по сегашнитѣ норми на нашия законъ се наказва, но правосѣдието не всѣкога и на много основания не може да проникне до причинитѣ на тоя фалитъ, да ги издири и да намѣри послѣдствията отъ него.

Сега азъ искамъ тукъ да засегна единъ фактъ, който е общественъ вече и който въ последно време урони достойнството и независимостта на правосѣдието. Тоя фактъ, г. г. народни представители, го цитирамъ тѣй, както го намирамъ въ пресата. Той е въ свръзка съ прочутия вече фалитъ на Братя Бѣклови, който откри ерата на кризата, защото отвори заблуденитѣ очи на Българската народна банка, която до този моментъ дирижираше оргията на кредититѣ въ България по единъ баснословенъ начинъ. Тоя фалитъ на Братя Бѣклови стресна Народната банка, принуди я да вземе мѣрки, които създадоха по-нататѣкъ кризата. Предизвикаха я да вземе известни мѣрки, които повече или по-малко закрепиха известни институти у насъ, но който фалитъ и до днесъ сѣ своитѣ пертурбации въ българското стопанство, търговия и индустрия, ще остане пословиченъ и паметенъ.

Тоя фалитъ напоследѣкъ предизвика и едно дѣло отъ углавенъ характеръ за издирване вѣроятността на единъ умишленъ банкрутъ. По тоя въпросъ е сезиранъ паркетътъ, ми се струва, и респ. сѣдебниятъ следователъ. За изясняване на даннитѣ и за изяснение на дѣлото било нужно да се изиска да се представи нѣкакъвъ документъ отъ едно учреждение, въ който се илюстрира дейността на известни чиновници отъ известно кредитно учреждение въ България. Тоя документъ сѣдебниятъ следователъ не е могълъ да го получи, нему е било отказано да му бѣде даденъ тоя документъ и сѣдебниятъ следователъ е останалъ съ своята порѣчка, съ своето искане. Прокурорътъ сѣщо не е успѣлъ да го вземе и по този начинъ по едно дѣло, което има такава грамадно обществено значение, сѣдебната властъ е била спъната отъ административната, сѣдително-следователъ и прокурорътъ не сѣ могли, като независими служители на сѣдебната властъ, да изпълнятъ своя дългъ, своитѣ функции.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Понеже такъвъ голѣмъ интересъ има това дѣло, позволете да Ви дамъ обяснение, тѣй като Вие имате сведенията само отъ вестницитѣ.

А. Малиновъ (д): Добре е, г. министре, да освѣтите този случай, защото самъ г. Дрѣнски каза, че Вие го знаете.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Именно, азъ искамъ да го изясня. Въпросътъ е въ следното. Сѣдебната властъ — дължа да отхвърля това — не е била спъната отъ административната властъ въ издирването отговорността на Братя Бѣклови по тѣхното банкрутство. Народната банка винаги съ готовностъ е давала всички сведения, които могатъ да

интересуват сѣда въ този пунктъ — по отношение, под-
чертавамъ го, отговорността на Брата Бѣклови за тѣхния
умишленъ банкрутъ. И затъ дѣло е било заведено само по
този пунктъ и всичко онова, което е било нужно да по-
лучи сѣдебната властъ отъ Народната банка, го е полу-
чила. Спорътъ бѣше другаде. Сѣдебната властъ искаше
цѣлия протоколъ, който съдържа и други работи. Народ-
ната банка казва: „Г. прокуроре! Елате, прегледайте про-
токола, кажете какви сведения искате отъ него и тѣзи из-
влѣчения, които се отнасятъ до пункта, който ви интере-
сува, ще ви се дадатъ“. И действително, тѣзи извлѣчения
сѣ дадени. Прокурорътъ е челъ цѣлия протоколъ. Бан-
ката е отказала да му даде този протоколъ, който съдържа
и други важни тайни, съ които не могатъ да боравятъ
други ржце, други хора. Така стои въпросътъ.

Д. Дрѣнски (д): Единъ органъ на сѣдебната властъ,
особено прокурорътъ, който е далъ клетва да пази профес-
сионалната тайна, не трѣбва да бѣде спѣванъ въ упра-
жнението на своитѣ функции.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Не е билъ спѣванъ. Всички
улеснения сѣ дадени на прокурора. Азъ се намѣсихъ лично.

Д. Дрѣнски (д): Позволете! Ако азъ бѣхъ прокуроръ,
бихъ отишълъ по-нататкъ въ правото си, за да видя до-
колко въ този протоколъ нѣма да се разкрийтъ и други
обвинения.

Б. Павловъ (д): (Къмъ министъръ д-ръ Т. Кулевъ)
Защо трѣбваше лично да се намѣсите?

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Защото прокурорътъ не
може да се отнася направо до министра на финанситѣ, а се
отнася чрезъ мене и азъ лично се намѣсихъ въ тази работа.
Азъ викахъ прокурора и съ самия директоръ на банката се
обясниха. Директорътъ каза: „Ето документътъ: Каквито
извлѣчения искате, ще ви ги дамъ. Поискайте ги съ офи-
циално писмо и ще се дадатъ. Обаче цѣлиятъ протоколъ не
може да се приложи къмъ дѣлото, защото освенъ тѣзи
работи, има и други работи, които сѣ тайни на банката“.

Б. Павловъ (д): Когато сѣдебната властъ иска нѣкаквъ
документъ, нѣма нужда тя да се отнася до министра на
правосъдието.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Вие знаете, че по углавното
сѣдопроизводство известни работи, които съставятъ про-
фесионална тайна, не могатъ да се съобщаватъ даже и
на следствената сѣдебна властъ.

Д. Дрѣнски (д): Г. министре! Вие не отричате факта,
който изнасямъ. Вие искате само да го умаловажите — че
на прокурора е правено противодействие отъ едно учре-
ждение, отказано е да му се даде единъ документъ, и че този
прокуроръ, мимо и въпрѣки своята безгранична властъ, е
билъ принуденъ да поиска съдействието на главния про-
куроръ, за да му се даде този документъ.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Г. Дрѣнски! Народната
банка не е кой знае какво учреждение. Тя е автономна
Народна банка, която пази много важни интереси, държав-
ни и национални, и не може на всѣкиго да дава каквото
поиска. Разберете това.

Д. Дрѣнски (д): Когато се издирватъ престѣпления,
нѣма нужда да се прибѣгва до Вашето съдействие, до Ва-
шето сътрудничество, за да се парализира противодей-
ствието на едно учреждение, ако ще да бѣде и автономно.
И азъ дълга да кажа, че този фактъ е отъ естество да
уруни и уронва престижа на нашата сѣдебна властъ, която
е независима. Свършвамъ съ този печаленъ фактъ.

Г. г. народни представители! Нашето правосѣдие трѣбва
да бѣде издигнато морално и материално, за да може да
бѣде и то сочено, както е навсѣкжде, като една най-висша
и най-благородна функция, която ще създаде въ народа
убеждение за истинско правосѣдие и вѣра за истинска
права. (Ржкоплѣския отъ демократитѣ)

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народ-
ниятъ представителъ г. Величко Кознички.

В. Кознички (нац. л): (Отъ трибуната) Г. г. народни пред-
ставители! Правосѣдието въ една държава трѣбва да бѣде
еднакво за цѣлата страна; то не може да бѣде само за
една часть, а въ друга часть да има друго нѣкакво пра-
восѣдие. Касае се въпросътъ до гражданското праворазда-
ване и до наказателното правораздаване.

Азъ съмъ длъженъ да подчертая тукъ, че вече отъ
близо три години два окръжи, Кюстендилскиятъ и Петрич-
киятъ, се намиратъ въ военно положение и тамъ действу-
ватъ военно-полевѣ сѣдилища. Правата, следователно, на
гражданинѣ въ тия два окръжи сѣ намалени. Тѣ вече не
се третиратъ както граждани въ останалата часть на стра-
ната, а се намиратъ въ едно изключително положение. Не
стига това, че се намиратъ на една граница, която въ ми-
налото имъ е създавала много неприятности, но тѣ тър-
пятъ сега и единъ изключителенъ режимъ. Вие си припом-
няте, че азъ тукъ, на нѣколко жѣти, отправихъ специални
питания до правителството. На мене на всѣко едно отъ тия
питания ми се отговаряше: „Сега, тия дни, скоро, ще се
вдигне военното положение“. А на месецъ октомврий на-
стоящата година ще се навършатъ цѣли три години, отъ
както е обявено това военно положение. Никакви при-
чини нѣма тся изключителенъ режимъ да продължава.

Най-напредъ азъ съмъ длъженъ да подчертая, че това
бѣше една грѣшка на правителството. За нѣкакво пре-
стѣпление, извършено въ Македония, да се поставятъ въ
военно положение цѣли два окръжи — отъ политическо
гледище това не бѣше оправдано. Не трѣбва да причуваме
нашитѣ съседи, сѣрбитѣ, за деяния, извършени на тѣхна
територия, да търсятъ отговорности отъ нашата страна и
да поставяме въ военно положение наши окръжи, та да
чакаме единъ день благоволение отъ тѣхъ границата, за
да го вдигнемъ. Азъ мисля, че почитаемото правителство
трѣбва да вземе актъ отъ моитѣ думи и да вигне тази
изключителна мѣрка, защото тя нито е въ интереса на са-
мата страна, нито е за достойнството на нашето Народно
събрание, на нашата държава.

Въ една държава, г. г. народни представители, може да
има лоша администрация, може да има нѣкои лоши дър-
жавни органи, неподготвени и т. н., които могатъ да пра-
вятъ грѣшки и да вършатъ даже престѣпления, но въ една
модерна държава, ако нѣма правораздаване, както трѣбва,
тази държава е загубена, тя върви вече въ пѣтя на погибель.
И затова правораздаването въ нашата страна трѣбва да ни
обърне особено внимание. Лицата, които раздаватъ право-
сѣдието, нашитѣ сѣдии, трѣбва да бѣдатъ, и сѣ, на висо-
тата на своето положение. Следъ свършване на наукитѣ,
следъ свършване на Университета, следъ прекарване на
нужния стажъ, начевайки отъ най-низшето стѣпало на сѣ-
дебната иерархия въ нашата страна, тѣ достигатъ до най-
високото. Тѣ се посветяватъ на една професия, колкото
висока, толкова благородна и ценна за нашия народъ. За-
това най-големо внимание трѣбва да обрнемъ на персо-
нала въ нашитѣ сѣдилища. Следъ редъ грѣшки, които сме
правили въ миналото, при разнитѣ правителства, ние отъ
известно време констатираме, че нашитѣ сѣдии стоятъ на
висотата на своето положение и изпълняватъ добросъ-
вѣстно своята служба.

Но, г. г. народни представители, за да дадемъ възмож-
ност на тия добри наши държавни служители да изпъл-
няватъ своята служба както трѣбва, за да имъ дадемъ
възможностъ да добиятъ и други знания, освенъ тѣзи, ко-
ито сѣ добили въ Университета, трѣбва да имъ дадемъ
срѣдства за добъръ поминѣкъ — на тѣхъ и на семействата
имъ — да имъ дадемъ възможностъ да се ползватъ отъ
нашата и чуждестранна литература, защото само така ние
ще видимъ сѣдинитѣ отъ день на день да обогатяватъ сво-
итѣ познания и да бѣдатъ полезни както на тѣхъ си, така
сѣщо и на страната. Обаче нашитѣ сѣдии не сѣ доста-
тъчно възнаградени, не имъ даваме достатъчно срѣдства
за тѣхното преживѣване, не имъ даваме и срѣдства, за да
могатъ да се ползватъ отъ родната и чуждестранна лите-
ратури.

Отъ друга страна, поради голѣмата претрупаностъ на
сѣдилищата, огромна работа лежи на сѣдинитѣ и тѣ нѣматъ
време да си отдѣхнатъ. Сѣдинитѣ трѣбва да заседаватъ, да
пишатъ мотиви и решения, а това имъ отнема много време
и тѣ сѣ принудени да работятъ не само въ сѣдилищата, но
и въ къщи. Като така, сѣдийскиятъ персоналъ въ всички
сѣдилища е недостатъченъ. Отъ гледище на добро правосѣ-
дие, отъ гледище на бързо раздаване на това правосѣ-
дие, броятъ на нашитѣ сѣдии трѣбва да бѣде увеличенъ,
за да иматъ възможностъ по-добре да изучаватъ дѣлата и
по-правилно да ги разрешаватъ, а така сѣщо да иматъ до-
статъчно време да добиватъ нови познания, да се разви-
ватъ.

Г. г. народни представители! Нашитѣ сѣдилища иматъ
тъй наречения низшъ сѣдебенъ персоналъ. Той е помо-
щенъ персоналъ, необходимъ за сѣдилищата, и отъ него-
вото добросъвѣстно, честно и достойно служене зависи
много добриятъ редъ въ сѣдебнитѣ канцеларии, навремен-
ното раздаване на надлежитѣ преписи, навременното из-

сращане на дѣлата въ по-горнитѣ инстанции и спазване необходимата и нуждна тайна. Този низшъ персоналъ е съвършено слабо възнаграденъ. За голѣмо съжаление, макаръ това да не е система, но се забелязва, че тукъ-тамъ липсва по нѣкой документъ въ нѣкои дѣла; а нѣкъде цѣли дѣла. Това е било въ миналото; надѣвамъ се, въ бъдеще нѣма да бѣде. Това трѣбва да го отдадемъ на известни лица притѣснени материално, съ голѣми семейства, съ голѣми грижи, наклонни да се подадатъ на известни външни влияния. Струва ми се, че ако този низшъ персоналъ бѣде по-добре възнаграденъ, бѣде доволенъ, да може да преживѣва, маса грѣшки и престѣпления ще изчезнатъ. Но въмѣсто да се възнагради низшиятъ персоналъ, както се следва, ние виждаме той да се намалѣва въ вреда на самата работа въ сѣдилищата. „Кждето е тънко, тамъ се кжса“, казва народната поговорка. Г. министърътъ на правосѣдието е намѣрилъ да направи известни икономии отъ този низшъ персоналъ.

Освенъ това, закриватъ се Неврокопскитѣ окръженъ сѣдъ и мировитѣ сѣдилища Перущенско и II Карловско — следователно, съкращава се цѣлиятъ персоналъ тамъ. Г. г. народни представители! Казахъ ви низшиятъ сѣдебенъ персоналъ какви важни функции изпълнява. Сега ние имаме голѣма претрупаностъ въ нашитѣ сѣдилища, дето, като се обърнемъ за най-дребната работа, трѣбва да чакаме, а има нѣкои сѣдилища, кждето не може да се направи справка презъ цѣлия денъ. За въ бъдеще това още повече ще бѣде невъзможно, защото малкото служещи, които оставатъ въ сѣдилищата, каквото и да правятъ, не могатъ да задоволятъ множеството искания.

Ето защо, намирамъ, че ще настѣпи по-голѣмо спѣване работата въ нашитѣ сѣдилища отъ тия съкращения и затова тѣ не трѣбваше да станатъ. Ако заплатитѣ не се увеличиха, поне това съкращение на низшия персоналъ да не ставаше. Знаемъ какво е положението въ Кюстендилския окръженъ сѣдъ, който е съ две отдѣления. Тамъ се съкращаватъ трима писари. При това съкращение невъзможно е, г. министре, работата да върви; тя ще куца, ще има оплаквания; ще идватъ отъ разни мѣста хора, закъсали въ тая голѣма криза, да искатъ нѣкакъвъ документъ и ще трѣбва да стоятъ да чакатъ съ дни. Въмѣсто сами да си взематъ исканитѣ сведения, искания документъ, вие ще ги накарате непременно да се отнесатъ къмъ адвокатъ или къмъ други лица, на които трѣбва да се плаща, за да имъ вършатъ работата и пр. и пр. Това сѣмъжнотии за населението, които сѣмъжъ въ вреда на неговитѣ интереси. Съ тази дребна, нищожна, малка икономийка, която правите, като закривате тѣзи длѣжности, правите голѣма пакостъ на населението.

Г. г. народни представители! За доброто, навременното и правилното раздаване на правосѣдие, безспорно, необходимо е, щото то да се раздава въ добри и хигиенични помѣщения. Отидете въ Софийския окръженъ сѣдъ, и вие ще видите тъмни и задушни коридори, кждето се движатъ и страни и адвокати. Хайде, този, който е страна, ще отиде единъ-два или нѣколко пѣти въ сѣда, но тия адвокати, които се явяватъ тамъ, постоянно трѣбва да дишатъ нечистъ въздухъ въ тъмнитѣ и нехигиенични помѣщения. Така е въ столицата, но същото е и въ провинцията. Ние сме останали много надире съ нашитѣ сѣдебни палати.

Сѣдящитѣ се, които отиватъ въ сѣда да получатъ правосѣдие, трѣбва да гледатъ това помѣщение на Темида съ едно, тъй да се каже, почитание, съ едно внимание; трѣбва още като влѣзатъ въ сѣдебната палата, да имъ направи впечатление. Въ такива свѣтли и хигиенични помѣщения сѣдитѣ и странитѣ нѣма да се излагатъ на опасности отъ заболѣване и пр. Днесъ, обаче, както казахъ, нашитѣ сѣдилища се помѣщаватъ въ лоши и нехигиенични, нездравословни помѣщения. Каза ни преждеговорившиятъ, потвърждавамъ и азъ: за да се прояви по-голѣма дейностъ, за експедитивностъ, насрочватъ се за разглеждане голѣмъ брой дѣла и поради това сѣдитѣ ставатъ нервни, неспокойни, нетърпеливи. И азъ много пѣти съмъ се чудилъ какъ издържатъ тѣзи служители на правосѣдието, какъ могатъ да иматъ тѣзи нерви. Трѣбвало е още навремето държавата да се замисли въ това отношение.

Вѣрно е, че отъ известно време насамъ се прави много нѣщо за подобрене помѣщенията на сѣдилищата. Съ срѣдствата на създадения фондъ „Сѣдебни сгради“, който е едно добро дѣло, се строятъ вече на нѣкои мѣста сѣдебни палати или се купуватъ здания за такива. Въ София, както знаете, се строи сѣдебна палата съ срѣдствата на този фондъ. Въ Кюстендилъ се откупи зданието на бившата гимназия, принадлежаща на общината, за окръженъ сѣдъ. Вѣроятно, тази есенъ окръжниятъ сѣдъ съ дветѣ си отдѣления ще се пренесе вече въ това много хубаво и хиги-

енично здание. Строятъ се сѣдебни палати и въ Плѣвентъ, Стара-Загора и другаде. Надѣвамъ се, че сегашниятъ министъръ на правосѣдието ще продължава да върви все въ този пѣтъ, за да може въ недалечно време да имаме добри и хигиенични сѣдебни помѣщения.

Г. г. народни представители! Сега е много лесно да се сдобнете съ едно решение, но е много мъчно да го приведете въ изпълнение, защото изпълнителнитѣ участъци сѣ претрупани съ изпълнителни дѣла. Най-напредъ това се дължи на голѣмата стопанска и финансова криза, която съществува въ нашата страна. Народътъ е обеднѣлъ и не може да се издѣлжава, и затова изпълнителнитѣ дѣла се увеличаватъ. Днесъ не на едно и на две мѣста въ единъ изпълнителенъ участъкъ има по 10—15 хиляди изпълнителни дѣла, които стоятъ висещи, и трѣбва да се ходатайствува отъ всички страни, за да може да се приведатъ решенията въ изпълнение. Интересътъ на тѣзи, които иматъ да дължатъ, е да се запази това положение така, както е сега — криза има, положението е лошо, не може да се плаща. Въ тѣхенъ интересъ е да продължава този батакчилъкъ въ изпълнителнитѣ дѣла. Но другъ е интересътъ на кредиторитѣ. Не всички кредитори сѣмъ богати; има и такива кредитори, които чакатъ да получатъ срѣдства за препитанието си отъ това, което иматъ да взематъ. Но не могатъ да го получатъ, защото единиятъ сѣдия-изпълнител е въ невъзможностъ самъ да приведе въ изпълнение толкова много решения. Затова азъ одобрявамъ увеличението числото на сѣдитѣ-изпълнители, което е направилъ г. министърътъ на правосѣдието. Надѣвамъ се, че за въ бъдеще ще има вече еднаквостъ както спрямо длѣжниците, така и спрямо ищцитѣ, вискателитѣ.

Г. г. народни представители! Въ съгласие съ преждеговорившия и азъ искамъ да обърна вниманието на г. министра на правосѣдието върху единъ печаленъ фактъ. Отъ месеци насамъ въ нѣкои сѣдилища, поради изчерпване на кредита, не се плаща нито на свидетелитѣ, нито на вештитѣ лица, които сѣмъ повикани отъ сѣдилищата. Знаете, че единъ свидетелъ, ако не се яви, ще бѣде глобенъ и доведенъ подъ стража. Но когато той се яви въ сѣда отъ нѣкое отдалечено мѣсто, казвамъ му: „Нѣма пари да ти се плати“. А той трѣбва да си отиде. Съ какво да си отиде? Дошелъ съ желѣзницата, нѣма пари да си плати превоза по желѣзницата за връщане и трѣбва да си трѣгне пеша. Това не е право и не трѣбва да се допуца. Държавата не трѣбва да бѣде батакчия, тя трѣбва да плаща на онѣзи, които е викала за свидетели. Това положение понижава достойнството на нашата държава и въ бъдеще то трѣбва да се избѣгне. Опитътъ показва, че кредитътъ, който е предвижданъ досега за тази целъ, не е достатъченъ и трѣбва непременно да бѣде увеличенъ, за да има достатъчно срѣдства да се плаща на свидетелитѣ и вештитѣ лица, които сѣдилищата призоваватъ.

Г. г. народни представители! Стопанската и финансовата криза въ нашата страна е голѣма. Безспорно е, че нашитѣ търговци сѣмъ притѣснени, както е притѣсненъ и цѣлиятъ народъ. Наистина, трѣбва да бѣдемъ снисходителни спрямо действително притѣсненитѣ, обаче не трѣбва да допускаме да ставатъ злоупотрѣбления въ това отношение. Думата ми е за тѣй нареченитѣ умишлени фалити. Има търговци, които навремето сѣмъ използвали довѣрието на хората, прибрали сѣмъ паритѣ имъ, подиръ това се обявяватъ въ неспособностъ, като преди това искатъ отъ кредиторитѣ си да имъ правятъ известни намаления на плащанията. Умишлени фалити има. Законодателнитѣ мѣрки, които сѣмъ предвидени въ нашата страна въ това отношение, споредъ менъ, не сѣмъ достатъчно силни, и би трѣбвало г. министърътъ на правосѣдието да ни сезира съ едни по-чувствителни и сериозни мѣрки, за да се отстранятъ умишленитѣ фалити, и виновницѣтѣ по такива фалити и тѣхнитѣ съучастници да бѣдатъ наказвани по-строга. Ако е въпросъ за мѣрката за неотклонение задържане подъ стража, мене ми се струва, че тая мѣрка би трѣбвало тукъ да се приложи. Умишлени фалити и ограбване на хората ставатъ често. Законодателтъ може да допусне тукъ мѣрката за неотклонение задържане подъ стража. Този страхъ ще накара мнозина, които мислятъ да фалиратъ или които сѣмъ намислили да направятъ опитъ за фалитъ, да се откажатъ. Азъ не съмъ партизанъ на мѣрката задържане подъ стража до свършване на дѣлото, но има случаи, гдето тази мѣрка трѣбва да се вземе, защото се налага.

Ще кажа нѣколко думи за нашитѣ затвори. Въ нашата страна има сега 6.964 затворници, отъ които 330 политически; отъ последнитѣ 260 души сѣмъ осѣдени, а останалитѣ сѣмъ подъ следствие. Думата ми е, г. г. народни представители, повече за тѣй нареченитѣ политически престѣпници. Това, което днесъ е престѣпно, утре нѣма да бѣде такова,

защото е известно, че изключителните закони въ даден момент налагат известни деяния да се обявят за престъпни. Азъ бихъ желалъ г. министърътъ на правосъдието да бъде особено внимателенъ къмъ този родъ престъпници. Не всички хора, които сж въ затвора, сж виновни; ако и да имаме такива добри съдби, добри закони и правилно правосъдие, недейте мисли, че всички, които сж тамъ, сж виновни, или вината имъ е въ такава степенъ, както тя е призната. При този комплициранъ животъ, който живеемъ, и при тѣзи разнообразни интереси, които се срѣщатъ, всевъзможни свидетелствования и пр., попадатъ и хора невинни.

Но нека приемемъ, че всички, които отиватъ тамъ, сж виновни. На всѣки случай тѣ сж хора. По едно злощастие на съдбата, поради извършени отъ тѣхъ престъпления, тѣ сж тамъ. Ние спрямо тѣхъ не трѣбва да бъдемъ жестоки, мърките спрямо тѣхъ трѣбва да бъдатъ изправителни, за да могатъ единъ денъ да бъдатъ добри граждани на нашата страна. Тамъ тѣзи хора сж безправни. Тѣ не могатъ да се оплакватъ за престъпленията, които се вършатъ спрямо тѣхъ, и да рекламиратъ своитѣ права, защото сж поставени въ едно изключително положение и защото могатъ да намѣрятъ за себе си най-голямата неприятностъ, преди всичко, отъ своитѣ най-близки, непосредствени началници, ключари, надзиратели и т. н. Това може да се вижда чудно на онѣзи, които не сж минали презъ тамъ, но върху това трѣбва да се замислимъ, защото не се знае какво ще бъде утре.

Политическиятъ затворници трѣбва да бъдатъ отдѣлени въ отдѣлни помѣщения и да нѣматъ нищо общо съ вулгарнитѣ престъпници. Едно време покойниятъ Стамболийски казваше: „За да бъде нѣкой политически човѣкъ, не премѣнно трѣбва да мине презъ затвора“. Това е една погрѣшна идея, едно погрѣшно схващане. Въ всѣки случай, животътъ въ нашата страна отъ нѣколко години е вървѣлъ така, щото голяма частъ отъ представителитѣ на народа, на разнитѣ негови течения, преминаха презъ затворитѣ, безъ да сж мислили нѣкога презъ живота си, че това може да стане.

Трѣбва да се знае съ какво се хранятъ нашитѣ затворници; дали туй, което се предвижда по оклада, имъ се дава. Особени грижи и внимание трѣбва да се обърне и на тѣхното лѣкуване. Но преди да дойда до него, позволете ми да ви кажа за злоупотрѣблението, които сж ставали въ миналото, а допускамъ, че и сега ставатъ нѣкъде. Лицата, които разполагатъ съ кредититѣ, които се отпускатъ за затворницитѣ, влизатъ въ връзка съ разни доставчици и предприемачи и това, което се следва да се даде на затворницитѣ, не имъ се дава, а дава имъ се развалено месо и недоброкачественъ хлѣбъ; затворницитѣ не смѣятъ да правятъ оплаквания. Испиталъ съмъ това, което се вършеше презъ земеделския режимъ; напр., въ Сливенския затворъ на затворницитѣ се даваше червясало месо и разваленъ хлѣбъ. Директори на затвори вземаха подкупъ, ставаха ортаци съ предприемачитѣ и даваха на затворницитѣ недоброкачествено месо и недоброкачественъ хлѣбъ, а никой не смѣеше да се оплаче, защото за онзи, който се оплаче, има карцеръ; ще го накаже ключарътъ, надзирателтъ и т. н. Това бѣше въ миналото. Дано да не е сега така.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Мога да ви увѣря, че при всѣко анонимно писмо за подобни работи, веднага се прави ревизия. Мога да Ви успокоя, че отъ ревизиитѣ досега не сж констатирани такива случаи.

В. Кознички (нац. л): Тѣ не могатъ да бъдатъ констатирани, защото това мѣчно може да се констатира.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Щомъ се получи даже анонимно писмо, веднага се прави внезапна ревизия.

В. Кознички (нац. л): Анонимни писма може да се получатъ, но директорътъ на затвора знае кой може да ги праща чрезъ своитѣ роднини и близки, които сж идвали въ затвора. Трѣбва, безъ да получаватъ анонимни писма, да правите внезапни ревизии самъ-тамъ и тогава ще видите, че има много върно нѣщо въ това, което ви казвамъ. Не е удобно, тамъ кждето се разпиряватъ милиони, по такъвъ начинъ да се разходватъ. Трѣбва да се знае кжде отиватъ и че не бива да се злоупотрѣбвява.

Затворницитѣ трѣбва да се лѣкуватъ. При Софийския централенъ затворъ има учредена болница. Много добре е направено. Болницата е съ 42 легла и се заглежда отъ единъ лѣкаръ и отъ единъ фелдшеръ. Г. г. народни представители! Не всички болести могатъ да се лѣкуватъ отъ

единъ лѣкаръ — г. Радионовъ. Той може да е отличенъ лѣкаръ, но не е все и вся, той не може да лѣкува всички болести. Има специални болести, които той не би могълъ да лѣкува.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Ние викаме специалисти.

В. Кознички (нац. л): При болницитѣ въ окръжнитѣ градове има тѣ нареченитѣ арестантски отдѣления, кждето се лѣкуватъ затворници. Въ София такова отдѣление нѣма, а имаше въ миналото. То се закри поради това, че били избѣгвали арестанти отъ него. Че това се дължи на слабия надзоръ. Но то не може да бъде причина да се закрие едно такова отдѣление. Да ви изброявамъ тѣзи специални болести, които не могатъ да се лѣкуватъ въ болницата при Централния затворъ — тѣ сж много. Сифилисътъ, който е много развитъ въ затворитѣ, специално въ Централния затворъ, туберкулозата, туберкулозата на кожата и пр. и пр. болести — тѣзи болести по никой начинъ не могатъ да се лѣкуватъ отъ лѣкаря, който е поставенъ тамъ. Мърката, до която вие прибѣгвате — да викате за всѣки отдѣленъ случай специалисти лѣкари отъ държавнитѣ болници да лѣкуватъ болнитѣ — не може да даде резултатъ: едно, че е неудобно лѣкарътъ отъ държавната болница да напуска своитѣ болни, надъ които дееношно трѣбва да бди, и второ, че той ще се яви въ Централния затворъ единъ пътъ, два пъти или три пъти, на бърза рѣка, и не ще може да изпълни своята длъжностъ както трѣбва. Заради това, за тия болести, които изискватъ специално лѣкуване, трѣбва да възстановите арестантското отдѣление при държавната болница, при Университета. Поставете добра стража, но лѣкувайте тия нещастници, защото и тѣ сж хора. Досегащото имъ лѣчение, споредъ менъ, не е достатъчно.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Туй, което има въ тая болница, го нѣма въ болницата при Университета.

В. Кознички (нац. л): Не е въпросътъ за тия 42 легла, не е въпросътъ за грижитѣ, които полага лѣкарътъ на болницата, фелдшерътъ и единъ болнопазачъ. Думата ми е за специалиститѣ лѣкари, които имате при Александровската болница, които трѣбватъ всѣко време, въ всѣки моментъ да наблюдаватъ болния и да го лѣкуватъ. Вие ще повикате лѣкаръ специалистъ отъ Александровската болница, да напусне болницата и да отиде въ затвора; той ще трѣбва да остави своитѣ болни и да отиде тамъ. Това е една много мѣчна работа. Това значи ние само да утѣшаваме болнитѣ въ затвора, че дохождатъ специалисти да ги лѣкуватъ. Гръшка сте направили. Опитътъ доказва, че сте направили грѣшка — поправете я. Това не коштува нѣщо на държавата.

Но не е само въпросътъ за лѣкуването. За специалнитѣ болести се иска специална храна. Вѣрно е, че такава храна може да се дава и при самата болница на затвора, но мене ми се струва, че лѣкуването ще бъде по-добро, ако има едно отдѣление за затворници при самата държавна болница.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Не може да се издържа.

В. Кознички (нац. л): Като говоря за затворитѣ, г. г. народни представители, азъ искамъ да обърна вниманието на г. министра специално върху тѣ нареченитѣ малолѣтни престъпници. Никога тѣ не трѣбва да общуватъ съ пълнолѣтнитѣ, . . .

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Взети сж мърки.

В. Кознички (нац. л): . . . защото животътъ е доказалъ, че тѣ сж жертва на стари, закоравѣли престъпници.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Малолѣтнитѣ престъпници се изпращатъ тукъ и въ Пловдивъ.

В. Кознички (нац. л): Знаемъ, че тукъ има тѣ нареченитѣ „Домъ на човѣщината“, началото на който е турилъ председателстватъ на Софийския окръженъ съдъ г. Генчо Хаджиевъ. Струва ми се, че има и въ Пловдивъ едно такова помѣщение.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Да, тукъ и въ Пловдивъ.

В. Кознички (нац. л): Но това е само въ два пункта, то не е за цѣлата страна.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Въ тѣхъ се пращатъ малолѣтни престъпници отъ цѣлата страна. Не може въ всѣки окръженъ градъ да се построи такъвъ домъ.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Тамъ се пращатъ малолѣтнитѣ престѣпници веднага, даже преди да е влѣзла въ сила при-сѣдата.

В. Кознички (нац. л.): Въ всѣки случай, може би да имамъ известно основание, за да направя тази бележка.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Да, много лоши работи сѣ ставали по-рано.

В. Кознички (нац. л.): Обърнете особено внимание на вашитѣ чиновници върху едно голѣмо зло, педерастията, която е развита особено въ Централния затворъ. И директорътъ, и служителитѣ на затвора трѣбва да бѣдатъ много бдителни, заразата е много голѣма и страшна. Оставете морала на страна, но пакоститѣ, които се нанасятъ върху всички други престѣпници, сѣ голѣми.

Ние имаме два нови затвора: въ Вратца и Варна. Сега се правятъ такива въ Плевенъ и Стара-Загора. Въ про-ектъ е направата на затвори въ Русе, Кюстендилъ и пр. Трѣбва да отбележа, че въ 1922 г. се основа тѣй нарече-ниятъ фондъ за „Подобрене затворническото дѣло“. Това е единъ фондъ, който дава отлични резултати. Безспорно е, че идеята е на г. Аврамовъ, тогавашенъ началникъ, приета отъ тогавашния министъръ на правосѣдието. Въ всѣки случай това е една похвална идея, която даде добри резултати.

Отъ работата при затворитѣ до 1922 г. е имало при-ходъ 350 хиляди лева. Откакто се учреди този фондъ, отъ работата на затворниците сѣ добили следнитѣ доходи: въ 1922 г. е имало приходъ 1 милионъ 100 и нѣколко хи-ляди лева; въ 1923 г. — 3.280.000 л.; въ 1924 г. — 4.200.000 л.; въ 1925 г. — 6.270.000 л.; въ 1926 г. — 8.000.000 л.; въ 1927 г. — 9.900.000 л. Всичко до 1929 г. включително сѣ добили 43 милиона лева.

Това вече дава възможностъ на министра на правосѣ-дието не само да строи нови затвори, но да прави нови работилници, да купува материали, въобще да подобрява затворническото дѣло. Този пътъ, по който върви Мини-стерството на правосѣдието въ това отношение, заслу-жава нашата похвала. Затворниците трѣбва да се оста-вятъ да работятъ, да не се излежаватъ, за да получаватъ само храна — единъ видъ лентия.

Сега не знамъ дали е удобно и дали е навременно да се помисли и върху друга една идея, напр., която е осѣ-ществена въ Югославия, а именно: престѣпникътъ да си плаща всичкитѣ разноси на държавата; като е затво-ренъ, това, което държавата разходва за него, да го съ-бере отъ неговитѣ имоти.

Е. Начевъ (д. сг): Въ Сърбия разходитѣ по предвари-телния арестъ плаща лицето, което е арестувано.

В. Кознички (нац. л.): Споредъ мене, за известни пре-стѣпни деяния тази мѣрка може да се обсъди и приеме. Но изобщо тя е пакостна и вредна въ друго отношение. Престѣпникътъ е затворенъ за престѣпление, което той е извършилъ. Какво е виновно, обаче, неговото семей-ство, жена и деца, които ще бѣдатъ оставени на улицата? Това е лошата страна. Азъ съмъ чулъ отъ много страни да се казва: защо не узаконите тази мѣрка, която я има въ Сърбия? Отговорътъ е много лесенъ: защото престѣп-никътъ ще излежи наказанието си, но покрай него ще бѣде унищожено и неговото семейство, което не е ви-новно.

Ето защо, отговорътъ на г. министра, че тия срѣдства могатъ да бѣдатъ добити отъ работата на затворниците, е задоволителенъ. Оставете престѣпникитѣ да работятъ. Нека да печелятъ за държавата. Покойниятъ д-ръ Генадиевъ навремето създаде една много хубава мѣрка — затворниците се изпращатъ да работятъ подъ солидарна отговорностъ. Изпраца се, да кажемъ, група отъ 5—10—15 души да работятъ. Всички сѣ помежду си солидарно от-говорни. Избѣгалиятъ заличава правата на другаритѣ си. За-това такива арестанти взаимно се пазятъ, и при подозре-ние, обаждаатъ.

Вие трѣбва да продължите да действувате изъ този пътъ и да пригледите нашитѣ затворнически стопанства да бѣдатъ доходни. Въ интереса на здравето на затво-рниците и на тѣхния моралъ е да ги принуждавате да ра-ботятъ, а не да се излежаватъ и да бѣдатъ само тежестъ на държавата.

Това е, което имамъ да кажа.

Председателствуващъ А. Христовъ: Съобщавамъ на г. г. народнитѣ представители, че въ бюрото на Камарата сѣ постѣпили:

1) законопроектъ за пласиране и оползотворяване об-щественитѣ фондове, сумитѣ отъ Спестовната каса и отъ държавнитѣ предприятия (Вж. прил. Т. I, № 95) и

2) законодателно предложение, подписано отъ нужд-ното число народни представители, за измѣнение на чл. 785 отъ закона за гражданското сѣдопроизводство. (Вж. прил. Т. I, № 96)

Има думата народниятъ представител г. Иванъ п. Янчевъ.

И. п. Янчевъ (з. в): (Отъ трибуната) Г. г. народни пред-ставители! Разглежданиятъ бюджетпроектъ засѣга ведом-ството за правосѣдието. Въ реда на държавнитѣ бюджети той е отъ грамадно значение и ние трѣбва да му отда-демъ нуждното внимание. Всѣка държава има за цель, освенъ да създаде благосѣстояние на страната, но и да повдигне смѣвремененъ моралния и нравственъ уро-вень на населението. Въ тая областъ правосѣдието се явява като единъ факторъ и нему трѣбва да се отдаде нуждното внимание. Правосѣдието, отъ друга страна, е този факторъ, който при различнитѣ конфликти между гражданскитѣ права, при застрашаването на държавния строй или на различнитѣ институции въ държавата, после-денъ казва своята тежка дума.

Но каква е базата на сѣдебната власть? Правата на сѣдебната власть сѣ опредѣлени отъ чл. 13 на конститу-цията. Въ този членъ е казано, че сѣдебната власть е не-зависима отъ законодателната и изпълнителната, но че тя работи по онова, което е създаде законодателната власть. Ако законодателната власть не даде добри закони въ рѣ-шеиѣ на сѣдийството, сѣдебната власть не може да изи-грае оная роля за момента, за нуждитѣ на страната, която действително се очаква отъ нея.

Сѣдийскиятъ персоналъ у насъ, можемъ да кажемъ, седи на висотата на своето положение. Въ сравнение съ другитѣ власти, сѣдебната власть е запазила своето ре-номе. Върѣшки ония събития, които се преживѣха — юнски, септемврийски, юлски и т. н. — сѣдебната власть, съ много малки изключения, остана вѣрна на своя дългъ и на своето предназначение.

Г. г. народни представители! Сѣдебната власть е, която прилага законитѣ. На нея е повѣрено да пази всички права и блага на гражданството. Въ такъвъ случай, щомъ като тя има такава голѣма цель, какъвъ трѣбва да бѣде сѣ-дията, какъвъ трѣбва да бѣде сѣдийскиятъ персоналъ? Трѣбва да има най-голѣмъ подборъ на сѣдебния персоналъ. Въ сѣдийството азъ мисля, че трѣбва да се запазватъ най-добритѣ, най-способнитѣ юристи. При назначението на сѣ-дебенъ персоналъ не трѣбва да се ръководимъ отъ други съображения, напр., да гледаме да запазимъ ония сѣдии, които по-мекичко си гледатъ работата или гледатъ да не оскѣрбяватъ много-много по-важнитѣ фактори.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Позволете ми да Ви попитамъ, Вие сериозно ли говорите?

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Той така си говори.

И. п. Янчевъ (з. в): Азъ говоря отъ трибуната на На-родното събрание, а Вие ме питате сериозно ли говоря! Въпросътъ е излишенъ.

Д. Дерлипански (з. в): (Къмъ Н. Пѣдаревъ) Ами Вие, ко-гато говорите отъ трибуната, сериозно ли говорите?

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Не може така да се говори въ На-родното събрание.

И. п. Янчевъ (з. в): Защото, г-да, ние виждаме сѣдии, които като-че-ли нѣкакъ си по-лесничко се огъватъ и по-бързо авансиратъ и обратното: виждаме сѣдии, които сѣ по-непреклонни въ своята сѣдийска съвѣсть и по-бавно авансиратъ, или пъкъ биватъ принудени по нѣ-какъвъ начинъ да напуснатъ сѣдийското поприще.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Какъ може да го твърди това единъ юристъ, единъ адвокатъ! Днесъ сѣдинѣ по-благороднието на правителството ли се повишаватъ? Не знаете ли, че това става по представление на тѣхнитѣ ко-леги отъ по-горнитѣ инстанции?

И. п. Янчевъ (з. в): Зная това.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Като го знаете, тогава защо говорите тия работи?

И. п. Янчевъ (з. в): Азъ говоря за изключенията.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Какви изключения може да има? Министърътъ просто регистрирава това, което съдитъ отъ горнитъ инстанции му представляватъ. Това е единъ редъ.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Не му се сърдете, той не знае тия работи.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Да, въ ваше време това ставаше.

Г. Марковъ (з. в): (Възражава нѣщо)

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Азъ не разбирамъ какъ може да взема думата и да приказва такива глупости!

Г. Марковъ (з. в): Той не говори глупости.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Не само глупости говори, но и инсинуации.

И. п. Янчевъ (з. в): Мене ми е чудно какъ единъ министъръ на правосъдието може да държи такъвъ езикъ!

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Ами това, което разправяте, не сж ли глупости?

И. п. Янчевъ (з. в): Не може да се държи такъвъ езикъ отъ единъ министъръ. (Пререкания между министъръ д-ръ Т. Кулевъ и народнитъ представители отъ земеделската парламентарна група д-ръ И. Бешковъ, В. Драгановъ и Г. Марковъ. Глъчка)

В. Драгановъ (з. в): Какъ може единъ министъръ да говори такива думи! Не е ли срамота единъ министъръ да държи такъвъ езикъ?

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Вие, които не сте юристи, които не познавате закона за сждоустройството, за Васъ е простено да говорите тия работи, но той, който е юристъ, какъ може да говори тия работи!

В. Драгановъ (з. в): И Вие нали сте юристъ — защо говорите такива работи?

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Да, ще оставимъ тукъ да обиждате едно съсловие, което изпълнява своя дългъ.

Д-ръ И. Бешковъ (з. в): Той го похвалява, не го обижда.

И. п. Янчевъ (з. в): Г. г. народни представители! Оставете ме, азъ ще отговоря на г. министра. Не ние обиждаме сждийското съсловие Ние го защитаваме по този начинъ.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): Не е вѣрно това, което твърдите.

И. п. Янчевъ (з. в): Азъ знаа единъ случай въ Ямболъ, съ сждията-следователъ Цвѣтиновъ. Тамъ имаше и единъ прокуроръ, който бѣше премѣстенъ впоследствие въ Трънъ, като му се намѣри причина, само и само да бѣде премѣстенъ.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): Кой е, кажете го!

И. п. Янчевъ (з. в): Имаше единъ прокуроръ Славовъ, който минаваше, даже, ако щете, за вашъ приятелъ, г. министре, но понеже се държеше достойно, стана ви неприятенъ и искахте да докарате другъ.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Е добре, кажете какво стана съ него, съ този Славовъ?

И. п. Янчевъ (з. в): И много много други случаи има такива.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Ами че кажете де! Какво стана съ тѣхъ?

К. Николовъ (д. сг): Министърътъ и да иска, нищо не може да направи.

И. п. Янчевъ (з. в): Г. г. народни представители! Ние сме близо до сждиятъ и виждаме всичко. Мисълта ми не

е да нападамъ сждийското съсловие, а напротивъ — да го защита.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Само че не знаешъ какъ да го защитишъ.

И. п. Янчевъ (з. в): Мисълта ми е: въ сждьното ведомство да се пазятъ ония сждии, които сж съ една издигната съвѣсть и съ непреклонна воля.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): Е, не се ли пазятъ тѣ?

И. п. Янчевъ (з. в): Не искамъ да кажа, че това е правило, но и изключения не бива да се позволяватъ.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Посочете единъ примѣръ.

Ц. Пупешковъ (д. сг): Нищо, той обещава, че нѣма да се повтарятъ въ бѣдеще грѣшкитъ, които бѣха извършени презъ тѣхно време.

Т. Мечкарски (з. в): Защо уволнихте Петъръ Поповъ?

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Кой е този Петъръ Поповъ? Вие говорите за работи, които станаха преди да влѣзе въ сила новиятъ законъ. Да се разберемъ! Преди новия законъ можеха да ставатъ такива работи, но сега и да искамъ, не мога да ги направя.

И. п. Янчевъ (з. в): Има маса такива случаи, ако искате, азъ мога да ги посоча, но мисля, че нѣма защо да се бавимъ съ тия работи.

А. Хитриловъ (д. сг): Кажете поне единъ случай. Може ли така да се говори? Да вземемъ ли да разправяваме въ дружбашко време вие какво вършехте, когато пишехте: да се уволнятъ тия и тия сждии? Искате ли да говоримъ на тая тема? Може ли така? (Възражения отъ земеделцитѣ. Глъчка)

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни)

И. п. Янчевъ (з. в): Г. г. народни представители! Постигането на целта, която преследва сждьната властъ, зависи отъ количеството на труда въ сждилищата и отъ качеството на сждийския персоналъ. Ние имаме изготвени таблици отъ Министерството на правосъдието, отъ които се вижда каква е дейността на нашитъ сждилища. Мене ме учудва цифрата, която е дадена за висежитъ дѣла предъ Върховния касационенъ сждъ.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): Колко пѣти сме приказвали за това!

И. п. Янчевъ (з. в): Ние гласувахме тукъ единъ законъ за намаление и облекчение работата на Върховния касационенъ сждъ, обаче виждаме сега въ таблицата, че тамъ висежитъ дѣла на 1 януарий 1930 г. сж 22.783. Тази цифра е много голѣма и това предизвиква едно задрѣстване на дѣлата въ Върховния касационенъ сждъ. По такъвъ начинъ не можемъ да имаме въ никой случай бързо правосъдие.

Г. г. народни представители! Завеждате едно дѣло, то минава презъ първата и втората инстанции, и когато дойде въ третата инстанция, кждето трѣбва само да се провери дали правилно е приложенъ и изтълкуванъ законътъ, тогава ще трѣбва да чакате много повече, отколкото сте чакали, докато дѣлото мине презъ инстанциитъ по същество. Това зло трѣбва да се премахне навреме. И азъ смѣтамъ, че ако не може да се увеличи сждийскиятъ персоналъ — затуй защото това е свързано съ разноски — може да се възприеме идеята, която биде подхваната отдавна, за създаването на по-малки състави. Нѣма нужда по нѣкои дѣла, които сж отъ по-малко значение. . .

Г. Павловъ (д. сг): За Касационния сждъ, който решава дали е правилно приложенъ законътъ, не може да има дѣла отъ по-малко или отъ по-голѣмо значение.

И. п. Янчевъ (з. в): Азъ разбирамъ Вашата мисль. Но азъ казвамъ: ако мировиятъ сждия издаде едно решение, окръжниятъ сждъ прави проверка въ съставъ отъ трима души. Вземете решенията на окръжния сждъ. Единъ съ-

ставъ отъ трима души взема решение по същество, апелативниятъ съдъ също така прави проверка въ съставъ отъ трима души. Въ Касационния съдъ, гдето сж най-добре подготовенитъ стари, добри юристи, защо да нѣмаме до- вѣрие на съставъ отъ трима души да решаватъ нѣкои ви- дове дѣла? По този начинъ ще може да се облекчи проле- дурата. Това не е мое мнение; този въпросъ се повдигна много отдавна, но остана да се проучи. Смѣтахме, че като прокараме закона за облекчение работата на Върховния касационенъ съдъ, ще се намалятъ дѣлата, обаче смѣт- ката ни излѣзе крива и сега оставатъ пакъ много дѣла и се задрѣстватъ.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): Законътъ се прилага отъ единъ месецъ.

И. п. Янчевъ (з. в): Също така и въ окръжнитъ сѣдилища има много натрупани, много задрѣстени дѣла. Вие виж- дате, че въ повечето окръжни сѣдилища има много дѣла. Азъ мисля, че и тукъ може да се направи нѣщо, като се възприематъ еднолични състави, които да решаватъ по- малки спорове.

Б. Евтимовъ (д. сг): (Смѣе се)

И. п. Янчевъ (з. в): Защо се смѣете, г. Евтимовъ? Ко- гато единъ мирови сѣдия реши едно дѣло, то ще отиде въ окръжния съдъ, гдето може пакъ единъ по-старши сѣдия отъ окръжния съдъ да го реши по същество, когато се касае за по-малкъ интересъ. Но вие искате да оста- нете вѣрни на пословицата, която казва: „Въ Ромѣния да имашъ това, а въ България дѣло“. Трѣбва да се ускори нашето правосѣдие и да се намѣри начинътъ за туй.

Председателстващъ А. Христовъ: Това е въпросъ по гражданската процедура; то не е въ връзка съ бюджето- проекта.

И. п. Янчевъ (з. в): То е въ връзка съ бюджетопроекта.

Г. г. народни представители! Закрива се единъ окръ- женъ съдъ. Това е Неврокопскиятъ окръженъ съдъ. Не само че и той има доста дѣла, . . .

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): Знаете ли колко сж, ко- гато казвате доста дѣла?

И. п. Янчевъ (з. в): . . . но знаете, че въ този край има единъ особенъ режимъ, че има известни фактори, . . .

Т. Стоилковъ (д. сг): Какъвъ особенъ режимъ и какви фактори има? Я ги кажн, кои сж тѣ?

И. п. Янчевъ (з. в): . . . известни мѣстни хора.

Т. Стоилковъ (д. сг): Кои сж тия мѣстни хора, какви сж тѣзи фактори? Не е позволено да се говори така отъ трибуната на Народното събрание.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Този край не остава безъ съдъ, а се придава къмъ другъ окръженъ съдъ, който ще разглежда дѣлата.

И. п. Янчевъ (з. в): Мисълта ми е, че ако този съдъ се намира по-близо до населението, ще играе известна роля.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Нѣма значение, дали ще бѣде въ града А или въ града Б. Същността е една.

И. п. Янчевъ (з. в): Искаме бързо правосѣдие, а се за- криватъ още две мирови сѣдилища.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): Страшно нѣщо.

И. п. Янчевъ (з. в): Това сж мировитъ сѣдилища въ Перушица и въ Карлово. Както едното, така и другото иматъ доста висещи дѣла. Освенъ това Перушица е на 25 км. отъ Пловдивъ.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Колко сж висещитъ дѣла, знаете ли?

И. п. Янчевъ (з. в): Азъ казвамъ сравнително доста.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Кажете колко сж, за да знае народното представителство. Какво значи „сравни- телно доста“?

И. п. Янчевъ (з. в): Когато имате обикновено 45 или 56 дѣла, защо 201 да не сж повече?

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Това сж дѣла за две-три заседания.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): Това е нищожно число.

И. п. Янчевъ (з. в): Защо посѣгате тамъ тогава?

Ц. Пупешковъ (д. сг): За удобство на населението.

И. п. Янчевъ (з. в): Разстоянието отъ Перушица до Пловдивъ е 25 километра, казвамъ, и между тѣхъ има много селища. Значи, този аргументъ не е достатъченъ.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Ще поддържаме за 250 дѣла мирово сѣдилище

И. п. Янчевъ (з. в): Азъ още повече не мога да се съ- глася да се закриятъ тия две мирови сѣдилища поради мотива, че ще трѣбва да се откриятъ нови съдебно-изпъл- нителни участъци. Единъ отъ преждоговорившитъ, г. Дръв- ски струва ми се, каза, че точно сега, когато никой не може да посрѣща своитъ задължения, когато всички ис- катъ мораториумъ, ние ще засилваме изпълнението, което не трѣбва да става.

Г. г. народни представители! Има още единъ аргументъ да не бързаме съ закриването на тия сѣдилища. Ние уве- личихме съ новия законъ за гражданското съдопроизвод- ство подсъдността на мировитъ сѣдилища до 30,000 л. Следователно, ще се очаква, че дѣлата въ мировитъ сѣди- лища ще се увеличатъ. Следователно, трѣбваше да изча- каме една година, да видимъ къде ще се увеличатъ дѣ- лата, къде ще се намалятъ и тогава ще можемъ да пре- ценимъ, къде могатъ да се закриятъ нѣкои сѣдилища. Та азъ смѣтамъ, че този мотивъ за закриване на тѣзи сѣди- лища, а именно, че ще се откриятъ нови съдебно-изпълни- телни участъци, не е толкова важенъ въ днешния моментъ и това закриване е ненавременно.

Г. г. народни представители! Правосѣдието е въ за- висимостъ също така и отъ помощния персоналъ. Азъ смѣ- тамъ, че трѣбва да се обърне по-голъмо внимание и върху подбора на помощния персоналъ въ сѣдилищата. Трѣбва да се уреди единъ по-добъръ служебенъ контролъ въ сѣ- дилищата, затуй защото на много мѣста дейността на сѣдилищата се ревизира много рѣдко.

Г. г. народни представители! Правосѣдието у насъ не отговаря на едно второ искане. Първото искане е право- сѣдието да бѣде бързо, а второто — да бѣде евтино. У насъ правосѣдието не е евтино, а напротивъ, е много скъпо. Ние имаме мита 4—5% въ първата инстанция.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): и **Р. Василевъ** (д. сг): На- малиха се.

И. п. Янчевъ (з. в): По новата процедура се намалиха малко.

Р. Василевъ (д. сг): Намалиха се на 3, на 2, на 1%.

И. п. Янчевъ (з. в): Намалиха се малко, но все пакъ има известенъ процентъ мита за изпълнението. — Следъ туй има касационенъ депозитъ, има предварителенъ depo- зитъ и пр. Всичко това обременява много оѣзи, които прибѣгватъ до съдействието на правосѣдието, и заради това то не може да бѣде достъпно за всички.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): До вашето управление за дѣ- лата отъ общъ характеръ касационенъ депозитъ не се даваше. Въ ваше време се въведе.

И. п. Янчевъ (з. в): Не знамъ кога е създаденъ каса- ционниятъ депозитъ; ние говоримъ за днешнитъ времена. Тогава не се чувствуваше толкова тежко. Но въ днешнитъ тежки времена, когато хората има да търсятъ известни вземания, трѣбва да имъ създадете условия, трѣбва да ги улесните, за да могатъ да прибѣгватъ до правосѣдието.

И. Кирпиксвъ (д. сг): Всички тѣзи мита и депозити не теготятъ толкова върху душата на българския гражда- нинъ, колкото адвокатскиятъ хонораръ.

И. п. Янчевъ (з. в): Какво искате да кажете? Че адвокатският хонораръ е голѣмъ?

И. Кирпиковъ (д. сг): Искамъ да съпоставите цифритѣ и да си направите заключението.

И. п. Янчевъ (з. в): Г. г. народни представители! Когато е дума за бързо правосъдие, азъ смѣтамъ, че трѣбва да се каже нѣщо и за процедурата. Ние приехме единъ почти новъ законъ за гражданската процедура. Смѣтамъ, че тъкмо тукъ му е мѣстото да кажемъ, че ние много бързо измѣняме нашата процедура. Тъкмо всички сѣдебни мѣста и лица бѣха свикнали съ старата сѣдебна процедура, прокарана презъ 1922 г., и ние въ едно скоро време я измѣнихме. А смѣтамъ, че писмениятъ процесъ не ще ускори правораздаването. Бъдещето ще покаже и ще видимъ, кой начинъ на правораздаване е по-бързъ: дали съ първото заседание по доказателствата, или съ писмения процесъ.

Също така азъ не мога да не се обявя противъ многото обременяване на странитѣ съ разни марки — фондови и пр. Всичко това трѣбва да се унифицира. На правосъдието се отдава голѣмо значение, то преследва една голѣма целъ. Ние чувствуваме, ние разбираме, че правосъдието у насъ трѣбва да се пазѣ, че то не е институтъ, който самъ трѣбва да изкарва своята издръжка. У насъ, обаче, какъ е? Правосъдието почти само изкарва своята издръжка. Вземете и изчислете, особено както бѣше при старитѣ мита, и вие ще се увѣрите въ това. Та азъ смѣтамъ, че правосъдието у насъ не е евтино.

У насъ имаме различни видове дѣла: граждански, търговски, углавни, фискални. По гражданскитѣ дѣла направихме измѣнение въ гражданската процедура. Обаче азъ смѣтамъ, че има значение да се направи нѣщо въ връзка съ търговското право и търговскитѣ дѣла. При днешната стопанска криза, при днешното затруднение, при днешното икономическо положение, въ нашитѣ закони сѣ предвидени начини, щото търговецътъ да може да излѣзе отъ това безизходно положение по единъ по-нечувствителенъ, по единъ по-лекъ начинъ. Напр., дава му се възможностъ да поиска отъ сѣдилищата мораториумъ, и азъ почти никога не знамъ сѣдилищата да сѣ отказали мораториумъ на нѣкой търговецъ. Обаче нѣма сжщата процедура по отношение земледѣлца, по отношение занаятчията. По отношение на тѣхъ всичко е изискуемо. Нѣма законъ, по силата на който, въ случай на недородъ, да се дава мораториумъ на земледѣлца. Ето, г. г. народни представители, една несъобразностъ, една несправедливостъ. И азъ смѣтамъ, че при тия тежки времена на голѣма стопанска криза би могло да се предвиди нѣщо или поне засега да се създаде нѣщо по-конкретно. Всички съсловия — земледѣлци, занаятчий, търговци — се оплакватъ и всичкиятъ искатъ да се направи нѣщо по-чувствително, да не бждатъ притиснати поне днесъ-за-днесъ, да не имъ се изискватъ всичкиятѣ тѣхни задължения.

Г. г. народни представители! Углавнитѣ дѣла у насъ сѣ също така много. Една голѣма частъ отъ тѣхъ сѣ чиновнически дѣла. Чиновническитѣ дѣла у насъ каточели не се намаляватъ, напротивъ, се увеличаватъ. Туй показва, че и корупцията у насъ се увеличава. Въ едно време на голѣмъ икономически кризисъ естествено е да има и едно увеличение на чиновническата престѣпностъ, обаче ние трѣбва да създадемъ единъ по-голѣмъ контролъ. Ако е необходимо, трѣбва да се предвидятъ по-голѣми наказания; ако е необходимо, трѣбва да се създаде една по-бърза процедура за чиновническитѣ дѣла — въ углавното сѣдопроизводство я има. обаче азъ не виждамъ тия дѣла да се решаватъ така бързо, както се предвижда въ закона.

Също така има маса фискални дѣла. Всички тѣ сѣ по различнитѣ специални фискални закони, по наложени глоби. Понеже по тия дѣла има кои повече, да се интересуватъ — по тѣхъ сѣ заинтересовани съставителитѣ на актоветъ, понеже получаватъ известенъ процентъ, който имъ се дава по закона за откриване на нарушенията — често пѣти тѣ се намѣсватъ и искатъ по-скоро да се насрочватъ и да се разглеждатъ. Също така има и държавни адвокати, които се интересуватъ за тѣхъ и затова ние виждаме, че фискалнитѣ дѣла се движатъ доста бързо. Не че съмъ противъ бързото движение на тия дѣла, но въ днешнитѣ времена, съ бързото изваждане на единъ изпѣлнителенъ листъ, да кажемъ, за едно фискално нарушение, което не е може би абсолютно доказано, понеже процедурата по фискалнитѣ дѣла е формална и единъ

актъ, съставенъ право или криво, се смѣта като доказателство до доказване на противното и оборване на съдържанието му, виждаме, че населението се обременява съ много и много голѣми глоби по най-различни фискални закони.

Г. г. народни представители! Трѣбва да кажемъ нѣщо и за изборнитѣ дѣла. Изборнитѣ дѣла се гледатъ отъ окръжнитѣ сѣдилища, обаче често пѣти изборнитѣ дѣла, споредъ моитѣ наблюдения, се бавятъ много, затуй зашто администрацията, кметоветѣ не изпращатъ навреме сведенията. И само за тия сведения сѣдилищата трѣбва да чакатъ съ месеци, докато насрочатъ едно изборно дѣло за разглеждане. Въпрѣки че въ закона е казано, че мандатътъ на общинския кметъ е двегодишенъ, често пѣти нѣкой си позволява това своеволие да не представи на време сведенията, които му се искатъ било за родство или за друго, ще бави изпращането на книгата, само и само да не се получатъ навреме всичкиятѣ необходими книги, за да не може да се разгледа навреме изборътъ. Азъ смѣтамъ, че е отъ значение не само за Вътрешното министерство, но преди всичко за Министерството на правосъдието, и г. министърътъ на правосъдието е, който трѣбва да обърне внимание на г. г. прокуроритѣ, които пѣкъ отъ своя страна трѣбва да обърнатъ внимание на г. г. администраторитѣ и на г. г. околийскитѣ началници, да представятъ всичкиятѣ сведения навреме, щомъ мине изборътъ, а не да се разтакатъ съ месеци. Отъ друга страна има такива случаи, г. г. народни представители, . . .

К. Куневъ (д. сг): Много правъ си, г. Янчевъ, че прокуроритѣ едно време се командухаха отъ васъ, отъ дружбашиитѣ и отъ детективитѣ, а сега не се командуватъ — сега партизанство нѣма вече тамъ.

И. п. Янчевъ (з. в): Чакай бе!

К. Куневъ (д. сг): Какво да чакамъ? Това е фактъ: вие казахте на сѣдитѣ, какъ да решаватъ дѣлата, а сега туй не става.

И. п. Янчевъ (з. в): Г. г. народни представители! Има и други случаи. . . .

К. Куневъ (д. сг): И вие имате морално право да приказвате за туй!

И. п. Янчевъ (з. в): Изпращатъ се изборнитѣ книги въ околийското управление. Бюрото е констатирало въ своя дневникъ, че избирателнитѣ бюлетини нѣматъ абсолютно никакви знаци. Впоследствие, когато книгата се прашатъ въ окръжния сѣдъ, констатира се, че бюлетинитѣ сѣ прободени, продупчени, и сѣдѣтъ, безъ да обърне внимание, че щомъ въ дневника на бюрото не е отбелязанъ тоя дефектъ, ерго, се подразбира, че бюлетинитѣ тогавъ сѣ били чисти, само защото има една констатация — защото онзи, който е станалъ причина да се прокаратъ дупчици въ бюлетинитѣ, той ще подаде и констатация, разбира се — не приема тия бюлетини за действителни. Това сѣ работи, които иматъ голѣмо значение за правното съзнание на нашия народъ. . .

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): Туй не е по бюджета.

И. п. Янчевъ (з. в): И заради това азъ мисля, че . . .

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни) Мля, г. п. Янчевъ.

И. п. Янчевъ (з. в): Преминавамъ на друга тема. — Азъ мисля, че г. министърътъ трѣбва да си вземе бележка отъ това.

Също така отъ значение е по-скоро да минатъ и онѣзи дѣла по двата инцидента — отъ с. Говедаре и отъ с. Чамшадиново. Ние избрахме отъ нашата парламентарна група една комисия отъ народни представители, която да отиде на самото мѣсто да види да не би да се употреби нѣкакво насилие надъ арестуванитѣ. Обаче като отиватъ, явяватъ се предъ прокурора и последниятъ по единъ деликатенъ начинъ имъ е отказалъ да имъ даде разрешение да огледатъ да видятъ арестуванитѣ въ участъка. Азъ смѣтамъ, г. г. народни представители, че щомъ е въпросътъ за едно престѣпление, което създаде голѣмъ шумъ у насъ, прокурорската властъ трѣбваше да ги допусне или, ако нѣма довѣрие въ тия депутати, които сѣ всетаки една властъ, макаръ и контролна, то се знае, при тѣхното по-

сещение на арестуваните прокурорът можеше да изпрати своя заместник или поне един стажант, а не да им отказва.

К. Куневъ (д. сг): Това не е важно.

И. п. Янчевъ (з. в): Г. г. народни представители! Прокурорският паркет, прокурорската власт е главно, която ще трябва да бди за живота и личната свобода на българския гражданин. Обаче напоследък има процеси — и тук в Софийския окръжен съд даже имаме такива — които не говорят добре за всичките ония прийоми, които се употребяват в нашия политически и в нашия вътрешен живот. Имаше едно дѣло, напр., между Порковъ и Велчевъ. Знаете, че там се изнесе, какво у нас не сѣ ставали добри работи и че животът на един български гражданин, независимо от каква политическа принадлежност е, може да бѣде изложен на опасност. Азъ съмтамъ, че въ такива случаи министърът на правосъдието, който трябва да се намѣсва и, въ разбирателство съ военния министър и началника на военно-сѣдебната част, да взематъ въобще всички мѣрки, щото животът и свободата на българския гражданин да бѣдат запазени.

К. Куневъ (д. сг): Вашиятъ Радоловъ ще прави тая работа, когато дойдете вие на власт; той я разбира много добре. Той даваше нареждане кой да се осѣди и кой да се освободи.

И. п. Янчевъ (з. в): Г. г. народни представители! Въ мировитѣ сѣдилища има маса настоянителски дѣла, които ставатъ причина да се разкарватъ маса хора. Сѣщо така въ тия сѣдилища имаме и нотариални дѣла. Азъ съмтамъ, че както за тѣхъ, така сѣщо за всички мирови дѣла отъ другъ характеръ, било то граждански, фискаленъ и пр., ще трябва да се прилага постановлението на закона, щото мировитѣ сѣдии да отиватъ да разглеждатъ дѣлата въ пунктоветѣ, дѣто живѣятъ странитѣ по дѣлата, значи поблизо до населението, защото това е въ интересъ на населението, а още повече това трябва да става днесъ, при тия тежка стопанска криза, когато хората не могатъ да намѣрятъ 20 л., за да се вдигнатъ отъ своето село и да отидатъ до седалището на мировия сѣдия, а колко повече до седалището на окръжния сѣдъ. Ако се запѣти единъ човѣкъ отъ Елховска околия, отъ турската граница да отиде въ Ямболъ, необходими му сѣ минимумъ 400—500 л., защото само за автомобилъ ще му взематъ 200 л. А при днешната криза, когато единъ килограмъ царевица се равнява на една чаша ракия, когато е обезценено неговото производство, неговата стока, когато ценитѣ на хранитѣ сѣ спаднали толкова низко, той не може, даже ако продаде 4 крини царевици, да получи срдѣства, за да вземе единъ билетъ за автомобилъ само за отиване.

Та съмтамъ, че ще трябва да се увеличи кредитътъ по § 45, за което споменахъ и преждеговорившиятъ, който параграфъ се отнася за пѣтни и дневни и за възнаграждение на свидетели, вещи лица и др. Предвидени сѣ 7 милиона лева, обаче азъ съмтамъ, че тази сума е недостатъчна, защото и миналата година сѣ били предвидени толкова, но по много дѣла на свидетелитѣ и вещитѣ лица не се плаща. Въпрѣки че съмъ противъ увеличението на бюджета, особено днесъ, но трябва да се съкрати отъ други мѣста, където може да се съкрати, а тукъ да се увеличи, защото не може да се разкарватъ хората, безъ да имъ се плащатъ разноситѣ. И азъ съмтамъ, че ще нанесемъ единъ ударъ на правораздаването, ако не плащаме на свидетелитѣ и на вещитѣ лица: въ такъвъ случай тѣ нѣма да се явяватъ, следъ това ще се разкарватъ, като ще се докарватъ подъ стража, и всичко това ще повлияе зле на правораздаването.

Н. Андреевъ (р): Отъ Ломския окръженъ съдъ се искатъ за тая целъ 200.000 л., а се отпускатъ 50.000 л. И маса възнаграждения на свидетели и вещи лица не сѣ платени.

И. п. Янчевъ (з. в): Това е по всички сѣдилища. Протестирайтъ хората, не искатъ да отиватъ. Какво излиза отъ това? Постепенно, постепенно дождаме до положението, щото единъ свидетель, писанъ отъ едната страна, да говори въ полза на другата страна. Защо става това? Защото онзи, който го е писалъ, не се е явилъ той самъ, защото не може да намѣри срдѣства. По единъ или другъ начинъ ще намѣри, да кажемъ, срдѣства да плати на своитѣ свидетели, обаче когато се разглежда дѣлото, не се явява,

а противникътъ му се явява, плаща на свидетелитѣ и тѣ ставатъ едно несигурно доказателство. А това е много жалко. Докаждаме до положението, щото честнитѣ хора да отбѣгватъ да свидетелствуватъ, защото нѣматъ желанието да ги разкарватъ. А трудолюбивиятъ човѣкъ не иска да се разкарва, още повече, когато не му се плаща, защото той си цени времето и труда.

За затворното дѣло. Говори се доста тукъ, че нашитѣ затвори не сѣ добре уредени, че нѣматъ достатъчно помѣщения, че сѣ много претрупани, че нѣма отдѣлни помѣщения за политическитѣ престѣпници и отдѣлни помѣщения за криминалнитѣ престѣпници. Всичко това съмтамъ за излишно да го повтарямъ. Ще спомена само, че въ нѣкои затвори не сѣ отиѣтали като работно време изработенитѣ дни на нѣкои затворници. Такива оплаквания имз вече и мисля, че има подадено питане отъ единъ членъ на нашата парламентарна група.

Отъ друга страна ние гласувахме единъ законъ за амнистия, споредъ който всѣки затворникъ, осѣденъ по закона за защита на държавата, следъ като бѣде помилванъ, той добива пълна амнистия. Но, въпрѣки обещанието на г. министра, както и на други нѣкои отъ болшинството, които говориха, че тия затворници, осѣдени по закона за защита на държавата, ще бѣдатъ помилвани, още много стѣ гѣхъ стоятъ въ затворитѣ и не сѣ помилвани.

Г. г. народни представители! Сѣщо така ще трябва да се сложи на дневенъ редъ и да се разгледа предложението на другаритѣ отъ нашата парламентарна група Цвѣтанъ Стоянчевъ и Петъръ Миновъ за тѣкуване на закона за амнистията по търновскитѣ събития, тъй като въ закона за амнистията не било казано, че се амнистиратъ престѣпнитѣ деяния въ връзка и по поводъ търновскитѣ събития, и тоя законъ за амнистията не може да ги засегне. Макаръ че такива случаи не сѣ много, но трябва да се даде тая амнистия и на тѣхъ.

Т. Христовъ (д. сг): Какви сѣ тия събития?

И. п. Янчевъ (з. в): Търновскитѣ събития.

Т. Христовъ (д. сг): Какви бѣха тѣ, кой ги предизвика?

И. п. Янчевъ (з. в): А бе, ако започнемъ да говоримъ, кой ги е предизвикалъ, ще трябва да търсимъ кой направи оня митингъ въ София, въ който се каза, че презъ трупове ще минаваме. Оставете тая работа.

К. Николсвъ (д. сг): Преди туй трябва да се каже за събранието въ Манежа.

И. п. Янчевъ (з. в): Отъ амнистиранитѣ има хора, осѣдени да плащатъ обезщетения. Знаемъ такива хора отъ Каяли, които не сѣ само наши, които може да сѣ отъ разтурената Комунистическа партия, но върху които, въпрѣки че сѣ амнистирани, гражданскитѣ последици още тежатъ, и тѣ и тѣхнитѣ семейства просто изнемогватъ. Ние сме повдигали нѣколко пѣти въпросъ за това и г. министърътъ си взема бележка, но нищо не е направено, за да се облекчи положението на тия хора, на които имотитѣ сѣ описани и които трябва да плащатъ стотици милиони лева на държавата. Ако едно наказание трябва да се простре върху личността на извършителя, то нѣма защо да засѣга цѣлото му семейство — невиннитѣ деца, жени и пр. Г. министърътъ обеща, че ще поправи тая грѣшка, но досега нищо не е направилъ. Най-после, ако е нужно, нека се създаде специаленъ законъ, но да се освободятъ тия хора и тѣхнитѣ семейства отъ гражданскитѣ обезщетения.

Г. г. народни представители! Две думи по закона за защита на държавата, който законъ не само че не се отиѣнява, но почва да се прилага много неправилно.

Т. Христовъ (д. сг): Това по бюджета ли е?

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни) Моля, г. Янчевъ, не сте на предмета.

И. п. Янчевъ (з. в): Това е ведомството на правосъдието, г. председателю. Нека не ме смущаватъ. Азъ имамъ право, говорейки по ведомството на правосъдието, да зачекна и тоя въпросъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Свършете.

И. п. Янчевъ (з. в): Свършвамъ.

Напоследък, особено по време на изборитъ, сж издадени различни административни полицейски нареждания и сж съставени актове на много наши хора, какъвто е случаятъ сж нашия другаръ д-ръ Бешковъ, на който е съставенъ актъ по закона за защита на държавата за това, че е говорилъ на публично събрание, който актъ отива при следователя, въ паркета и преписката се прекратява. Та, казвамъ, че и този законъ не бива да се прилага пресилено, не бива да се прилага партизански за преследване на политически неприатели.

Т. Христовъ (д. сг): Сждинтъ не сж партизани. Защо говорихъ такива работи?

И. п. Янчевъ (з. в): Не говоря за сждинтъ.

Т. Христовъ (д. сг): Ами за кого?

И. п. Янчевъ (з. в): Азъ не говоря за сждинтъ, а за ония, които сж причина за завеждане на тия дѣла, а това сж администрацията и полицията, защото сждебната власт е свързана сж администрацията и полицията, защото едната дава фактитъ, съставя препискитъ, а сждебната власт е, която се занимава сж тѣхното разрешение. Тѣ сж свързани и не можете да ги отдѣлите напълно. И затуй, когато се говори за Министерството на правосъдието, не може да не се засегне, макаръ и малко, и ведомството на вътрешнитъ работи и, обратното, когато се говори за Министерството на вътрешнитъ работи, не може да не се засегне и сждебната власт.

Д. Бърсовъ (д. сг): Има ли още да приказвашъ?

И. п. Янчевъ (з. в): Сега ще привърша.

Т. Христовъ (д. сг): Да ти носи грѣха оня, който ти е далъ дипломъ по право!

И. п. Янчевъ (з. в): Г. г. народни прѣставители! Смѣтамъ, че сждебната власт у насъ нѣма да запази оня авторитетъ, който трѣбва да има, да се издигне надъ долнитъ партизански ежби, ако не бжде подпомагана както отъ Вътрешното министерство, така и отъ Министерството на просвѣтата. Министерството на вътрешнитъ работи е, което ще подпомогне сждебната власт, като овреме взема всички превантивни мѣрки за избѣгване на престѣпленията. По този начинъ ще се намалятъ углавнитъ дѣла, ще се намалятъ престѣпленията. Администрацията и полицията ще подпомогне правосъдието у насъ, като води съвършено справедливо и безпристрастно дознанията. Съ това ще се избѣгнатъ излишнитъ дѣла, излишнитъ преписки въ сждилищата и въ паркета. Сжщо така и Министерството на просвѣтата трѣбва да подпомага сждебната власт у насъ. Колкото по-голѣмо е образозванието, колкото по-просвѣтенъ е нашиятъ народъ, толкова повече той ще знае законитъ и законоположенията, ще ги спазва и ще ги изпълнява. Колкото е по-голѣмо правното съзнание на българскитъ граждани, толкова повече се улеснява и задачата на правосъдието; колкото по-намѣстото си е администрацията и полицията, толкова повече се улеснява и задачата на сждебната власт, и обратното. Полицията у насъ, обаче, не може да бжде единъ добъръ помощникъ на сждебната власт, тъй като у насъ на нея се гледа — не искамъ да кажа само за днешния режимъ, така е било и въ миналото — много партизански. Доиде ново правителство и веднага всички околийски началници се смѣняватъ, когато въ странство не е така. Тамъ сждебната власт си има своя сждебна полиция. При нашето възпитание, при нашитъ партизански ежби, ние не можемъ да очакваме, щото нашата полиция да бжде на мѣстото си и да играе оная роль, която конституцията и законитъ ѝ поставятъ.

Т. Христовъ (д. сг): Както бѣше въ ваше време!

И. п. Янчевъ (з. в): Ние ще трѣбва да създадемъ у насъ сждебна полиция, така както има такава въ всички културни държави.

Г. г. народни прѣставители! Завършвайки, азъ смѣтамъ за неизлишно да обърна вниманието на г. министра на правосъдието и да го помоля да си вземе бележка, щото прокуроритъ да се явяватъ по-навреме за прѣдотвратяване на престѣпленията и на нарушенията на законитъ. Азъ лично съмъ ималъ случай, когато въ Кер-

менлий ми разтуриха едно публично събрание. Оплакахъ се по телефона на прокурора въ Сливенъ, и той ме попита: „Ама кой е съ Васъ?“ Отговорихъ му, че съ менъ е единъ другаръ отъ Сливенъ. — „Кой е съ Васъ?“ Какво значение има за прокурора кой е съ менъ, та ме пита така? Другъ е въпросътъ, ако азъ взема съ себе си нѣкакъвъ престѣпникъ. Че какво значение има това, кой е съ менъ? Защото той е приказвалъ прѣварително съ властта и знае кой е съ менъ. Изглежда, че нѣкои отъ мѣстната власт сж му говорили нѣщо и сж го насѣкали. После, когато искахъ той веднага да вземе телефона и да говори на околийския началникъ въ Сливенъ, а той отъ своя страна да събщи по телефона на полицейския участъкъ въ Керменлий, прокурорътъ ми отговори: „Ще му съобщимъ, но защо Вие самичкъ не се отнесете?“ А въ закона за углавното сждопроизводство е казано, че оплакванията отъ преследване могатъ да бждатъ устни и писмени. Азъ устно се оплаквамъ на прокурора, а той ми отговаря: „Обърнете се къмъ околийския началникъ“. А той самъ знае, че полицията е, която отнема нашитъ конституционни права и ни прѣчи да правимъ публични събрания.

К. Николовъ (д. сг): „Устно“ не значи по телефона да съобщихъ.

И. п. Янчевъ (з. в): Азъ смѣтамъ, че въ такива случаи прокурорската власт трѣбва да бжде на мѣстото си, трѣбва да бжде по-строга и овреме да се яви и да наложи закона, правото. Азъ знаа, напр., такъвъ случай въ наше време: единъ околийски началникъ бѣ повиканъ отъ прокурора за една преписка и околийскитъ началникъ лично отиде въ паркета да му докладва. Знаа другъ случай, когато прокурорътъ по телефона е викалъ околийския началникъ, и околийскитъ началникъ е ставалъ отъ мѣстото си съ уплаха. Азъ не виждамъ вашитъ околийски началници сега да се плашатъ отъ прокуроритъ.

Т. Христовъ (д. сг): Има случаи, когато ваши околийски началници сж заплашвали прокурора съ уволнение.

Н. Пждаревъ (д. сг): Много зле ще си изпатите, ако се държи смѣтка за това, което говорите.

И. п. Янчевъ (з. в): Сждинтъ нѣма да вървятъ подиръ насъ и никой отъ тѣхъ не е вървѣлъ подиръ насъ. Вие не можете да ми посочите случаи, когато сждин, особено голѣми сждини, като напуснатъ сждийската скамейка, да сж станали земеделци. Тѣ, като напуснатъ сждийската скамейка, избиратъ се за депутати отъ други партии, което показва, че сж имали политическо убеждение още на сждийската скамейка.

Накрай, отдавайки голѣмо значение на правосъдието, азъ ще моля...

Т. Христовъ (д. сг): Стига си ни отегчавалъ.

И. п. Янчевъ (з. в): Нѣма какво да Ви отегчавамъ. Ако искате, слушайте. — ... азъ ще моля да се погледне сериозно на всички тѣзи въпроси, кито се повдигнаха тукъ отъ ораторитъ на различнитъ групи на оппозицията, и да се иматъ прѣдъ видъ въ бждеще. Защото единственото, което ни остава, това е именно авторитетътъ на сждебната власт. Знаете, че полицията у насъ нѣма такъвъ авторитетъ, такава довѣрие, каквото би трѣбвало да има. Всички други институции у насъ — администрация, полиция и пр. — не се ползуватъ съ авторитетъ. Единствената институция, която се ползува съ авторитетъ, това е сждебната власт. Ако и сждебната власт изгуби авторитета си, ако допуснемъ народътъ да изгуби вѣрата си въ правосъдието, да се покрусѣ неговото правно съзнание, то значи да имаме една разстроена държава, държава, която може да дойде въ едно хаотично положение. (Ржкоплѣскания отъ земеделцитъ)

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ прѣставителъ г. Добри Димитровъ.

Д. Димитровъ (раб): (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣставители! Въ връзка съ бюджетопоекта на Министерството на правосъдието, азъ искамъ да повдигна прѣдъ васъ нѣколко въпроси, които прѣдговорившиятъ мимоходомъ само спсмена. Думата ми е за болния въпросъ на нашата политическа действителност — въпросътъ за амнистията на политическитъ затворници у насъ. Известно ви е, че Народното събрание миналата година гласува

единъ непълнен законъ за амнистия и народното представителство заспа спокойно на тоя свой актъ, смѣтайки, че е изпълнило своя дългъ и че е разрешило окончателно въпроса за политическото затворничество у насъ. А фактически положението е свършено друго. Следъ гласуваната и приета отъ Народното събрание миналата година непълна и саката амнистия, отъ затворитѣ излѣзоха само нѣколко десетки души политически затворници, а въ сѣщото това време, въ течение на една година оттогава насамъ, ние виждаме, какъ единъ потокъ отъ политически затворници пълни непрестанно нашитѣ затвори, където лежатъ съ присѣди и безъ присѣди съ години. Въпросътъ за амнистията у насъ е единъ актуеенъ, единъ крещящъ въпросъ, който чака своето рационално разрешение съ даването на една действително пълна и безусловна амнистия, която веднѣжъ за винаги да изпразни нашитѣ затвори отъ политическитѣ затворници.

Освенъ това, ние сме свидетели на лошия режимъ, на тежкото третиране на политическитѣ затворници въ затворитѣ и въ предварителнитѣ арести на Обществена безопасностъ тукъ и въ провинцията. Ние току-що четохме въ вестницитѣ, че министърътъ на правосъдието, респ. управлението на Централния затворъ тукъ, въ София, е предприело напоследъкъ едно масово размѣстване на политическитѣ затворници, които излежаватъ наказанието си въ Софийския централенъ затворъ — една мѣрка съ нищо неоправдана, едно размѣстване по затворитѣ въ краищата на нашата страна, продиктувано отъ съображения неизвѣстни. Въ всѣки случай фактъ е, че тази седмица голѣма частъ отъ политическитѣ затворници, и то по-известнитѣ отъ тѣхъ, сѣ размѣстени и разпилѣни отъ Софийския затворъ, откъснати по този начинъ отъ грижитѣ на своитѣ близки тукъ и захвърлени въ Видинския, Горноджумайския и други затвори, където положението имъ на затворници ще бѣде още по-отежено, още по-влошено.

Внасянето на единъ законопроектъ за пълна и безусловна амнистия е належащо, и г. министърътъ на правосъдието ще трѣбва да побърза съ такъвъ единъ законопроектъ, ако иска въ битността си на министъръ да регистрира този фактъ — че е разрешилъ рационално и правилно въпроса за политическото затворничество въ нашата страна. Защото сега какво става? Отъ една страна, дава се непълна и саката амнистия, пускатъ се само нѣколко десетки души, а, отъ друга страна, масово навлизатъ нови и нови политически затворници, създаватъ се насилна ненуждни процеси, разкриватъ се всевъзможни конспирации — преди една година процеса на тѣй нареченитѣ 52-ма, следъ туй процеса за 1 августъ, следъ това процеса на 40-тѣ и не зная още колко нови процеси — непрестанно, непрекъснато се ниятъ едни следъ други, и на мѣстото на излѣзлитѣ нѣколко политически затворници, поради излежаване на наказанието си или поради амнистия, влизатъ двойно и тройно повече, и въ настоящия моментъ въ затворитѣ има много повече политически затворници, отколкото преди влизането въ сила на закона за амнистия отъ миналата година. Не е ли скандално държането въ предварителенъ арестъ — думата ми е за процеса на 52-та, между които е и нашиятъ колега депутатъ Аврамъ Стояновъ — близо една година, докато бѣде насрочено дѣлото, което следъ други 6 месеца едва биде разгледано отъ Върховния касационенъ съдъ? Тукъ г. г. юриститѣ се изреждатъ да говорятъ за експедитивността въ нашитѣ съдилища. Ето ви единъ фразантенъ случай, където изкуствено се тормозятъ и продължаватъ процеситѣ до безконечност, само защото се съдятъ политически лица.

(Председателското мѣсто се заема отъ председателя)

Но, г. г. народни представители, въпросътъ за амнистията би билъ неправиленъ решенъ, даже и да има гласувана една пълна и безусловна амнистия въ настоящия моментъ, докато съществува първопричината, която поражда политически процеси у насъ и създава политически затворници, а именно изключителниятъ, антиконституционниятъ законъ за защита на държавата.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: А неговата първопричина коя е?

Д. Димитровъ (раб): Неговата първопричина е 9 юний.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: А септември 1923 г., а тентатътъ въ „Св. Недѣля“?

Д. Димитровъ (раб): Поради съществуването на този изключителенъ законъ се поражда политически про-

цеси, на които краятъ не се вижда, докато съществува и бѣше търпѣнъ да съществува този законъ въ нашето законодателство.

Прочее, премахването на закона за защита на държавата е една необходимостъ за пълното умиротворение на нашата страна, . . .

Ц. Пупешковъ (д. сг): За разрушението на държавата.

Д. Димитровъ (раб): . . . е една необходимостъ за премахването на политическитѣ затворници въ нашата държава.

Но, г. г. народни представители, все съ сѣщия законъ за защита на държавата се оправдаватъ и маса други беззаконни действия и на съдебни власти, и специално на административни такива. Известно е на всички ви, че утре е 1 май и работническата класа у насъ — . . .

Т. Христовъ (д. сг): По бюджета ли е това?

Д. Димитровъ (раб): . . . и не само у насъ, а и въ цѣлия свѣтъ — се готви да празнува единъ осветенъ отъ традицията празникъ на международното работническо движение, добилъ право на гражданственостъ. Ние сме свидетели, какъ 10 дни преди 1 май полицията въ нашата страна предприе обширни мѣрки за осуетяване празнуването мирно и легално на този празникъ на труда. Цѣла седмица въ провинцията и тукъ се вършатъ маса арести, . . .

Председателътъ: По бюджета говорете.

Д. Димитровъ (раб): Това е точно въ връзка съ бюджета, г. председателю.

Т. Христовъ (д. сг): Въ бюджета нѣма параграфъ за първи май.

Д. Димитровъ (раб): . . . ставатъ маса производи и беззакония надъ работническата класа, които се оправдаватъ именно съ съществуването на нѣкаква си предпологаема и мнима опасностъ и съ закона за защита на държавата, който е въ прѣка връзка съ току-що разглеждания бюджетъ, понеже се искатъ кредити за поддържане на сѣдии, понеже се искатъ кредити за поддържане на затвори, за издръжка на затворници и пр. Всѣки въпросъ отъ тая областъ е тѣсно свързанъ съ бюджета на Министерството на правосъдието и азъ мога да кажа нѣколко думи на тая тема.

Ние сме свидетели, какъ всѣка сутринъ вестницитѣ алармиратъ обществото: масови арести, предприети въ всички краища на страната и специално въ столицата, конфискувани печатни издания и легални вестници на легалното работническо движение въ нашата страна, на Работническата партия, на независимитѣ синдикати, на младежкитѣ организации и пр. Запечатани сѣ съ червенъ востъкъ отъ една седмица насамъ клубоветѣ на тѣзи организации.

Нѣкой отъ стовориститѣ: Комунистически.

Д. Димитровъ (раб): И на Работническата партия, и на независимитѣ синдикати клубоветѣ сѣ запечатани. Вие четете вестници и одобрявате тѣзи мѣрки на правителството, които сѣ напълно незаконни. Къде е прокурорската властъ, която да отмѣни тѣзи беззаконни наредби?

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Тя е на мѣстото си и ги е потвърдила, защото има решение на Върховния касационенъ съдъ, което е обявило, че всички организации, каквото име и да носятъ, които сѣ въ връзка съ III интернационалъ, сѣ комунистически, не могатъ да съществуватъ въ България и сѣ нелегални.

Д. Димитровъ (раб): Имаме единъ фактъ, предъ който не можете да си затворите очитѣ, г. министре: че 1 май е празникъ международенъ, осветенъ отъ традицията на работническото движение.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Искате да го използвате за агитация на комунизма.

Д. Димитровъ (раб): И Вие сте го празнували сѣщо така съ гордостъ.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Но не за целитѣ на комунизма, не за целитѣ на III интернационалъ.

Д. Димитровъ (раб): Вие сте го празнували също така като социалистъ.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Но не за целитъ на Третия интернационалъ.

Д. Димитровъ (раб): Празнуването на 1 май нито е антиконституционно, нито противоречи на нѣкой другъ законъ въ държавата. Празнуването на 1 май е свещено право на работническата класа.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Никой не отрича правото на работника да празнува своя празникъ 1 май, но не за целитъ на Третия интернационалъ. Разберете туй.

Д. Димитровъ (раб): За освобождението на работническата класа.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Не чрезъ срѣдствата на Третия интернационалъ.

Д. Димитровъ (раб): Чрезъ срѣдствата на мирната и легална борба. — Вие утре ще бъдете свидетели на една мирна демонстрация за хлѣбъ, свобода и миръ. Никакъвъ трети интернационалъ, никакви скрити намѣрения нѣма въ това празнуване. Защо наредихте тия голѣми, обширни полицейски мѣрки противъ празнуването на този станалъ вече традиционенъ празникъ у насъ? Може би, по нещастно изключение, забранено е празнуването въ фашистки Италия. . .

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Ами въ Франция? Четохте ли какво става въ Франция?

Д. Димитровъ (раб): Толкозъ по-зле за френското правителство. То не се отличава отъ васъ въ мѣрките си противъ работническата класа.

Д. Бъровъ (д. сг): А знаете ли какво става въ Ромъния?

Д. Димитровъ (раб): Ако вие се оправдавате съ диктатурата въ Ромъния и завиждате на диктатурата въ Югославия, на добъръ ви път! Но вие претендирате да сте едно демократично правителство въ една свободна България. Работническата класа, откогато сте дошли на власт, не може да си отидѣне. Не е празнувала нито единъ пътъ свободно 1 май, винаги е тормозена, винаги е измѣчвана.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: А Вие обяснете, защо въ Русия вашитѣ приятели забраняватъ на мирнитѣ християни да празнуватъ Великденъ?

Д. Димитровъ (раб): Тамъ е свободна всѣка агитация, всѣко празнуване. Тамъ и борбата е на идейна почва. Тамъ църквитѣ ги затварятъ самитѣ богомолци.

Т. Христовъ (д. сг): Затваря ги властѣта.

Д. Димитровъ (раб): Събиратъ се и решаватъ хората, че нѣматъ нужда отъ църква, не я поддържатъ.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Чеката праща хора да застрѣлватъ онѣзи, които не се подчиняватъ.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Тамъ трѣбва да плащатъ данѣкъ, за да иматъ право да се молятъ.

Председателтъ: Свършете, г. Димитровъ.

Д. Димитровъ (раб): Свършвамъ, г. председателю.

Въ заключение. Тази акция отъ страна на правителството, която е превърнала отъ една седмица насамъ страната въ воененъ лагеръ — . . .

Отъ сговориститѣ: Е-е-е!

Д. Димитровъ (раб): . . . мобилизирани сж и полицията, и войската, като че ли Богъ знае какво ще има утре да става и като че ли за пръвъ пътъ ще се празнува 1 май въ нашата страна — не е нищо друго, освенъ една провокация отъ страна на правителството право въ очитъ на трудецитѣ се маси, на работническата класа, която не иска нищо друго, освенъ едно мирно празнуване на своя великъ празникъ.

чрезъ който ще предяви своитѣ искания за хлѣбъ, за миръ, за свобода.

К. Николовъ (д. сг): Калайджиевъ не е на това мнение.

Д. Димитровъ (раб): Прочее, протестирамъ противъ тѣзи мѣрки на властѣта за забраняване свободното празнуване на 1 май и искамъ отмѣната на тия разпореждания, които ограничаватъ това свободно празнуване на 1 май отъ работническата класа въ България.

Председателтъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Г. г. народни представители! Ще се задоволя само съ нѣколко думи да отговоря на нѣкои отъ критикитѣ и бележитѣ, които се изказаха въ свръзка съ бюджета на Министерството на правосъдието.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Тѣзи, които критикуваха, сега излѣзнаха.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Министерството на правосъдието се упрѣкна, че не е внесло никакви сериозни реформи въ своя бюджетъ. Г. г. народни представители! Оня, който познава бюджета и дейността на Министерството на правосъдието ще се съгласи, че този упрѣкъ е свършено неоснователенъ. Бюджетътъ на Министерството на правосъдието, поради самата функция, която изпълняватъ органитѣ на Министерството на правосъдието, поради самото устройство на правосъдното дѣло, не може да търпи всѣка година сериозни реформи и измѣнения. Той е единъ сравнително постояненъ бюджетъ. И затѣ въ интереса на правосъдното дѣло е той да бѣде постояненъ. Ако всѣка година въ бюджета на Министерството на правосъдието се внасятъ сериозни промѣни, това би значило постоянно да се смущава редовниятъ ходъ на правосъдното дѣло у насъ. Това, обаче, не прѣчи, въ границитѣ на установения бюджетъ, да се правятъ известни прегрупирувания на срѣдствата, съ които разполага Министерството на правосъдието, за по-целесъобразното имъ използване — нѣщо, което всѣка година се прави.

Една отъ голѣмитѣ задачи, които имаше да разрешава Министерството на правосъдието презъ последнитѣ 4—5 години, бѣше нашитѣ сѣдилища да се освободятъ отъ оная претрупаностъ съ дѣла, съ която тѣ бѣха обременени вследствие на прекаранитѣ войни и на известни условия, които настѣпиха следъ войнитѣ. Таа задача днесъ може да се каже, че е блестяще разрешена за мировитѣ и окръжнитѣ сѣдилища.

Днесъ мировитѣ и окръжнитѣ сѣдилища се намиратъ въ едно състояние, което е точно два пъти по-добро, отколкото е било състоянието на тѣзи сѣдилища, по отношение броя на висецитѣ дѣла въ тѣхъ, презъ нормалнитѣ години преди войнитѣ — 1910 г., 1911 и 1912 г. Казанитѣ сѣдилища бѣха много претрупани презъ годинитѣ 1924, 1925, 1926, 1927 и 1928, но като се почне отъ годинитѣ 1927 насамъ, тѣ почватъ постепенно да се освобождаватъ отъ таа претрупаностъ. На 1 януарий 1930 г. въ окръжнитѣ сѣдилища ние вече имаме само 39.083 висеци дѣла, когато въ 1910 г. сме имали 57.000. Значи, днесъ имаме почти два пъти по-малко висеци дѣла въ окръжнитѣ сѣдилища, отколкото сме имали въ 1910 г. Същото важи и за 1911 г., а още повече това важи за 1912 г., когато е имало 63.317 дѣла.

Въ същото благоприятно положение се намиратъ и мировитѣ сѣдилища. Въ тѣхъ на 1 януарий 1930 г. е имало само 67.956 висеци дѣла, когато въ 1910 г. такива е имало кръгло 162.000; въ 1911 г. — 193.000; въ 1912 г. — 199.000. Значи, може да се каже, почти три пъти по-малко висеци дѣла имаме сега въ мировитѣ сѣдилища, отколкото сме имали въ 1910, 1911 и 1912 г.

Тѣзи блестящи резултати се дължатъ на неимовернитѣ усилия, които положили нашитѣ сѣдии отъ тѣзи правосъдни инстанции, за което азъ дължа да имъ изкажа тукъ благодарността на Министерството на правосъдието. (Ръкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Малко по-друго е положението на по-горнитѣ инстанции, на апелативнитѣ сѣдилища и на Върховния касационенъ съдъ. Въ тѣзи съдебни инстанции ние имаме доста голѣмо натрупване на дѣла, което се обяснява съ усилената дейностъ на долнитѣ инстанции. Обаче днесъ ние имаме основание да се надѣваме за едно значително подобрене на тѣхното положение. Това подобрене сигурно ще настѣпи като се приложатъ ония мѣрки, които взехме, както съ новия законъ за гражданското сѣдопроизводство, тъй и съ

новия законъ, съ който се позволява да се командирова въ помощ на апелативните сѣдилища членове отъ окръжните сѣдилища, които, както се изтъкна, сѣ освободени отъ дѣла. Отъ тѣзи сѣдилища ще могатъ временно да се взематъ известно число сѣдии, които ще се използватъ, за да се облекчи положението на апелативните сѣдилища. Азъ съмъ убеденъ, че следъ една или най-много следъ две години ще се дойде до сѣдитѣ блестящи резултати, каквито имаме въ мировитѣ и окръжни сѣдилища. Благодарение на следваната отъ Министерството на правосѣдието политика отъ 5—6 години насамъ, ние можемъ да се поздравимъ съ разрешението на тази голѣма задача — освобождаване на сѣдилищата отъ претрупаността имъ съ дѣла безъ да се обремени бюджетътъ на министерството за постигането на тази целъ. Тукъ, въ Народното сѣбрание, често се изказваха съмнения, дали министерството ще успѣе, безъ да обременява бюджета на Министерството на правосѣдието, да разреши тази голѣма задача. Виждате, че резултатътъ за долните сѣдилища по сѣщество е блестяще разрешенъ. Сѣщиятъ резултатъ, безъ да увеличаваме бюджета на Министерството на правосѣдието, ще постигнемъ и по отношение горните инстанции въ течение най-много на две години. Да се твърди, че по този въпросъ министерството е нѣмало една систематическа и планомерна политика, политика енергично и настойчиво следвана, то значи да си затваряме очитѣ предъ тъй красноречиво говорещитѣ факти.

Отъ г. Дрънски се направи упръкътъ, че министерството неправилно е разпредѣлило сѣдитѣ по отдѣлните сѣдилища, съ огледъ на работата на тия сѣдилища. Азъ си позволихъ да прекъсна г. Дрънски, че той говори безъ данни, безъ да държи смѣтка за установенитѣ официални цифри, въ които никой не може се съмнява, цифри, които всѣки народенъ представителъ, отъ 4 години насамъ, благодарение на това, че въ министерството въведохме практиката да се издаватъ и отпечатватъ статистически сведения за движението на дѣлата въ сѣдилищата, има възможностъ да притежава и отъ тѣхъ да получи една ясна представа за положението на нашитѣ сѣдилища въ това отношение. Г. Дрънски, безъ да държи смѣтка за тия данни, които имаше или можеше да има нарѣчка, хвърли казания съвършено неоснователенъ упръкъ. Че този упръкъ е съвършено неоснователенъ ще ви стане ясно, като ви посоча официалнитѣ данни за постѣпленията на дѣла въ ония сѣдилища, за които той разправяше, че разпредѣлението на сѣдитѣ между тѣхъ не отговаряло на постѣпленията на дѣла въ тѣхъ. Г. Дрънски имаше предъ видъ сѣдилищата съ едно отдѣление, обаче съ различно число сѣдии-членове и за тѣхъ твърдѣше, че това различно число членове въ различнитѣ сѣдилища съ едно отдѣление не съответствувало на постѣпленията на дѣлата въ тия сѣдилища. Това твърдение е въ явно противоречие съ официалнитѣ статистически данни. И само оня, който не си е далъ трудъ да се запознае съ тѣзи данни, може да говори за неправилно разпредѣление на сѣдитѣ между сѣдилищата и да се чуди, защо имаме сѣдилища съ едно отдѣление съ 3 члена, сѣдилища съ едно отдѣление съ 4 члена и сѣдилища съ едно отдѣление съ 5 члена. Обаче отъ статистическитѣ данни за постѣпленията на дѣлата се вижда, че сѣдилища съ едно отдѣление съ 3 члена сѣ ония, които иматъ постѣпления до 1.000 дѣла на годината; сѣдилища съ едно отдѣление съ 4 члена сѣ ония, които иматъ постѣпления отъ 1.000 до 2.000 дѣла въ годината и сѣдилища съ едно отдѣление съ 5 члена сѣ ония, които иматъ постѣпления надъ 2.000 дѣла въ годината. Ето ви даннитѣ за постѣпленията презъ миналата година. Горноджумайскиятъ сѣдъ, който е съ едно отдѣление съ 3 члена, има постѣпления 765 дѣла въ годината; Пашмакийскиятъ сѣдъ, който е съ едно отдѣление съ 3 члена, има постѣпления 290 дѣла въ годината; Трънскиятъ сѣдъ, който е съ едно отдѣление съ 3 члена, има постѣпления 724 дѣла въ годината. Вие виждате, че това сѣ все окръжни сѣдилища съ постѣпления по-малко отъ 1.000 дѣла годишно. Другитѣ окръжни сѣдилища, съ едно отдѣление, обаче съ 4 члена, иматъ по-голѣми постѣпления, като напр. Орѣховското съ 2.020 дѣла, или Селивевското съ 2.032 дѣла.

Следъ това идатъ окръжнитѣ сѣдилища съ едно отдѣление, но съ петъ члена, поради по-голѣмитѣ постѣпления на дѣла въ тѣхъ. Такива сѣ: Ловчанскиятъ окръженъ сѣдъ съ 2.500 постѣпления; Ломскиятъ окръженъ сѣдъ съ 2.960 постѣпления. Виждате какъ правилно сѣ разпредѣлили сѣдитѣ между посоченитѣ сѣдилища въ зависимостъ отъ тѣхнитѣ постѣпления.

Упрѣкна се по-нататѣкъ Министерството на правосѣдието, че си е позволило да закрие единъ окръженъ сѣдъ и че съ това е причинило голѣма пакостъ на правосѣдното

дѣло, и особено пъкъ че съ това се понижилъ авторитетътъ на съдебната властъ въ единъ край на нашата страна, където имало нужда да се чувствува силата и авторитетътъ на съдебната властъ. Думата е за Неврокопския окръженъ сѣдъ.

Г. г. народни представители! Закриването на Неврокопския окръженъ сѣдъ стана по две съображения: то е първата крачка къмъ закриването на ония окръжни сѣдилища, които не могатъ да оправдаятъ съществуванетоъ си съ дѣлата, които иматъ. Не може малка и бедна България, въ която всички викаме за съкращения и икономии, да си позволи тоя луксъ да издържа единъ окръженъ сѣдъ съ постѣпления на 500 дѣла въ годината. Вѣрно е, че освенъ този сѣдъ, има и други сѣдилища съ сѣщо тъй незначителни постѣпления. Напр. Трънскиятъ окръженъ сѣдъ съ 700 дѣла. Но неговото оставане се обяснява съ това, че отъ бившия районъ на този сѣдъ се откъснаха части, които останаха въ чужда държава, и че нашитѣ сънародници отъвѣдъ границата често иматъ нужда да правятъ справки и да получаватъ удостовѣрения отъ всевъзможенъ характеръ. Ще бѣде несправедливо, ще бѣде жестоко този сѣдъ да се закрие, неговата архива да дойде въ София и да кара нашитѣ сънародници отъвѣдъ границата да идватъ чакъ въ София да правятъ тия справки. Вие знаете, че такова идване въ София е свързано съ много трудности и неудобства за нашитѣ сънародници.

К. Маноловъ (зан): Интересно е, на какво разстояние ще отиватъ хората, защото, ако погледнемъ картата на България...

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Ще обясня и това. — Вѣрно е, че има и другъ такъвъ малък окръженъ сѣдъ — Пашмакийскиятъ — който сѣщо така има малко постѣпления на дѣла. Но неговото съществуване сега се оправдава само съ туй, че той е въ центъра на окръга, а пъкъ въ центъра на окръга трѣбва да има окръжно сѣдилище по силата на други закони, тъй като председателитѣ или членоветъ на окръжнитѣ сѣдилища сѣ натоварени да изпълняватъ функции по други закони. Така че докато съществува Пашмакийскиятъ окръгъ, по необходимостъ тамъ ще трѣбва да съществува единъ окръженъ сѣдъ. Когато Пашмакийскиятъ окръгъ се закрие — а това може да стане въ близко бъдеще — тогава съществуванетоъ на този сѣдъ ще стане неоправдаемо и той ще трѣбва да се закрие.

Възможно е, г. г. народни представители, да се наложи закриването и на други окръжни сѣдилища, които ще иматъ малки постѣпления на дѣла, но това ще може да се установи едва идущата година, когато се види резултатътъ отъ новия законъ за гражданското сѣдопроизводство. Сега азъ дѣлажа да обясня, че закриването на окръжния сѣдъ въ Неврокопъ стана само поради малкото постѣпления на дѣла и поради това, че нѣма никаква надежда тѣзи постѣпления да се увеличатъ до такъвъ размѣръ, та да може да се оправдае неговото съществуване. Напротивъ, имаме основание да очакваме, че следъ въвеждането на новия законъ за гражданското сѣдопроизводство, постѣпленията на дѣла още повече ще се намалятъ, а нѣма да се увеличатъ. Тѣй че за този сѣдъ нѣма какво да чакаме. За другитѣ сѣдилища ще трѣбва да чакаме да видимъ, дали постѣпленията на дѣлата ще се намалятъ до такава степенъ, че съществуванетоъ на тѣзи сѣдилища да стане неоправдаемо.

Възражяе се, обаче, че съ закриването на окръжния сѣдъ въ Неврокопъ се поставя въ тежко положение населението въ този отдалеченъ край на страната ни. Вѣрно е, Неврокопъ е отдалеченъ отъ Горна-Джумая, гдето ще се пренесе архивата на този сѣдъ — на около 70—80 километра; задъ Неврокопъ пъкъ има и други села, отстоящи сѣщо на десетъ-петнадесетъ километра. Вѣрно е, г. г. народни представители, че това представлява едно неудобство за мѣстното население. Но това неудобство ще може да се отстрани, като Горноджумайскиятъ окръженъ сѣдъ ще гледа дѣлата отъ района на бившия Неврокопски сѣдъ не въ Горна-Джумая, а ще отива да ги гледа или въ самия Неврокопъ — за ония селища, които сѣ по-далече отъ Неврокопъ — или въ Разлога, гдето и сега Неврокопскиятъ сѣдъ отива да разглежда дѣлата за селата отъ Разлога. По този начинъ значително се отслабва единствениятъ мотивъ, който се изтъква въ полза на запазванетоъ на Неврокопския окръженъ сѣдъ.

Н. Андреевъ (р): И другитѣ сѣдилища отиватъ.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Да. Ако, обаче, народното представителство, въпрѣки изтъкнатитѣ отъ мене съображения, намѣри, че Неврокопскиятъ окръженъ сѣдъ

трѣбва да остане, властно е най-сетне да реши това, но ще трѣбва да намѣри и новъ източникъ за 600-тѣ хиляди лева, съ които да се покриятъ разходите по издържането на този съдъ.

Смѣтамъ, че е излишно да ви изтъквамъ и други мотиви отъ не по-малко смѣстивенъ характеръ за това, че този съдъ не може да остане. Не мога, обаче, да не ви обърна вниманието на единъ отъ тѣхъ. Поради това, че въ този съдъ нѣма много дѣла, съдилищъ, които сериозно гледатъ на своята работа, не искатъ да отиватъ тамъ. Единъ съдия, който отива въ такъвъ малкъ съдъ, гдето има дѣла едва ли за 30 заседания въ годината — значи, може да се каже, само за две-три заседания въ месеца — е осъденъ на бездействие и затова съдилищъ не отиватъ охотно въ Неврокопъ, особено ако сж семейни. И азъ трѣбва да ви съобща, че когато сж се откривали ваканции за съдии и прокурори при този съдъ, и азъ, по реда на таблицата за повишенията, която съмъ принуденъ да следвамъ, съмъ назначавалъ съ повишение съдии отъ вътрешността на страната на тѣзи вакантни мѣста, назначенитъ съдии сж се отказвали отъ повишението и сж молили да останатъ на старитъ си мѣста. И понеже азъ не съмъ могълъ да удовлетворя молбата имъ, тъй като тѣ по реда на представленията трѣбва да заематъ дадена вакантна длъжностъ, има случаи, въ които способни съдии сж предпочитали да си дадатъ оставката — и азъ имамъ три такива случая — отколкото да отидатъ и заематъ вакантното мѣсто въ Неврокопъ, макаръ и съ повишение.

Н. Андреевъ (р): Иванъ Димитровъ.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Да, нѣколко случая има. По тоя начинъ ние губимъ способни съдии само заради това, че на тѣхъ е дошълъ редъ да отидатъ въ Неврокопъ. Съдилищъ, които отиватъ тамъ, се изхайлазватъ поради липса на работа и поради липса на по-широкъ културенъ и духовенъ животъ въ този отдалеченъ нашъ край. По този начинъ ние ги губимъ за правосъдието.

Д. Жостовъ (мак): (Възразява)

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Азъ нѣма да бѣда изненаданъ, ако чуя отъ тамошнитъ народни представители оплакване противъ нѣкого отъ представителитъ на правосъдното дѣло въ Неврокопъ.

Тѣзи съображения и още други, които нѣма защо да ви излагамъ, правятъ вече неудържимо запазването на този съдъ въ Неврокопския край. Това сж обективнитъ съображения, отъ които изхождаше Министерството на правосъдието, за да закрие този съдъ, когато трѣбваше да се направятъ известни съкращения оттукъ оттамъ, за да намѣримъ пари за покриване на разходите за други важни и неотложни нужди. Азъ дължа да подчертая тази мисълъ: съкращенията, които направихме въ нашето министерство, не сме ги направили, за да отговоримъ на голѣмия, свършено справедливъ и основателенъ повикъ за съкращения въ всички министерства. И наистина, смѣшно е да отговоримъ на този повикъ съ закриване на две мирови съдилища и въ единъ окръженъ съдъ. Ние направихме тѣзи съкращения съ целъ да намѣримъ отъ тамъ срѣдства, съ които да задоволимъ друга смѣстивна нужда на нашето правосъдно дѣло, която никой не отрича, а именно да засилимъ дейността на изпълнителната процедура, на изпълнителнитъ органи на правосъдието. Защото ще се съгласите, че е безсмислено инстанциитъ по смѣстиво да развиватъ усилената дейностъ, за да дадатъ бързо правосъдие на странитъ, да имъ дадатъ възможностъ да се снабдятъ по-скоро съ едно вѣзело въ законна сила решение, да получатъ изпълнителенъ листъ, а следъ това, когато тоя изпълнителенъ листъ отиде при съдията-изпълнителъ, да остане тамъ ad calendas graecas, да чака десетки години подредъ за изпълнение. Това не е правосъдие, г-да. Това вреди на нашия кредитъ, това вреди на стопанския животъ на страната. Една страна, която държи на своя кредитъ, не може да остане съ такова бавно изпълнително производство.

Но възразяватъ: моментътъ налага да не се пресилва изпълнителното производство. Г-да! Не за пресилване на това производство е думата. Съдията-изпълнителъ не отива да екзекутира длъжницитъ на ония, които сж дали изпълнителнитъ си листове за изпълнение, въ всѣко време. Обикновено и кредиторитъ и съдилищъ-изпълнители очакватъ по-благоприятни моменти, напр., реколтата, когато длъжницитъ иматъ шо-годе пари, за да отговорятъ на своитъ задължения. При това не трѣбва да се забравя, че тия, които да иматъ да взематъ, сж български подданици, . . .

Д. Гичевъ (з. в): Пъкъ и тѣ самитъ допускатъ изчаквания.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: . . . че тѣхнитъ вземания произтичатъ отъ това, че сж дали пари или стока и че, следователно, тѣ иматъ пълно право да получатъ своитъ вземания. Днесъ, обаче, поради претрупаността на съдебно-изпълнителнитъ участъци съ дѣла, когато настѣпятъ благоприятнитъ моменти за събиране на вземанията отъ длъжника, съдилищъ-изпълнители не могатъ да използватъ тѣзи благоприятни моменти. А когато не сте отишли навреме да изпълните листа и длъжникътъ е употребилъ паритъ си за друго, тогава ще трѣбва да чакате пакъ догодина или докато дойде другъ по-благоприятенъ моментъ. Именно за да се използватъ по-благоприятнитъ моменти налага се да се увеличатъ съдилищъ-изпълнители, толкова повече, че съ това ще се изпълни и една наредба на закона за съдилищъ-изпълнители, съгласно която при всѣко мирово съдилище трѣбва да има съдии-изпълнители. Ние още далечъ не можемъ да отговоримъ на изискванията на тоя законъ, обаче поне въ ония мѣста, където сж затрупани изпълнителнитъ участъци, ние назначаваме нови съдии-изпълнители.

Н. Стамболиевъ (з. в): Нѣма навсѣкжде. Напр., въ Малко-Търново и Василико, които отстоятъ на 50 км. отъ Бургазъ, нѣма съдии-изпълнители.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Въ Малко-Търново има.

Н. Стамболиевъ (з. в): Сега искатъ да се командирова такъвъ отъ Бургазъ.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Въ Малко-Търново има.

Н. Стамболиевъ (з. в): Ако предвиждате сега, то е друго.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Въ Малко-Търново сега предвиждаме.

Н. Стамболиевъ (з. в): Но досега не е имало.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Сега го предвиждаме.

Азъ ще ви процитирамъ нѣкои данни, за да видите, до каква степенъ сж затрупани изпълнителнитъ участъци. Въ Бѣла-Слатина има 8.423 висеци дѣла. Това положение повече не може да се търпи. Въ първи Вратчански съдебно-изпълнителенъ участъкъ — 10.269 висеци дѣла; въ втория — 11.762, общо въ двата участъка — 22.000 дѣла; въ Дупница 12.609; въ Казанлъкъ — 7.734; въ Карнобатъ — 9.480; въ Кюстендилъ — 9.460; въ Луковитъ — 7.656; въ Нова-Загора — 7.303; и т. н. и т. н. Въ първи Плѣвенски съдебно-изпълнителенъ участъкъ — 6.800, въ втори Плѣвенски — 10.008 — значи, 17.000 висеци дѣла крѣгло. И още въ много други центрове положението е сжщото. Това не може да се търпи по-нататъкъ.

А. Томчевъ (д. сг): И въ Варна е сжщото.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Безспорно.

Г. Марковъ (з. в): Винаги оставатъ висеци дѣла.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Никой не мисли, г. Марковъ, че съдилищъ-изпълнители, които сега предвиждаме, ще премахнатъ висецитъ дѣла, но трѣбва да се направи нѣщо, ако искаме косвено да подпомогнемъ за заздравяване стопанското положение въ страната. Погрѣшна е мисълъта, какво съ назначаването на 30 души нови съдии-изпълнители щѣло да се напакости на българския земеделецъ и занаятчия. Напротивъ, ние косвено, чрезъ постепенното разчистване на тия батакилъци, ще можемъ полека-лека да заздравимъ нашето стопанско положение и нашия кредитъ.

Понеже тая нужда бѣше належаща, трѣбваше бюджетътъ да се увеличи съ около 4 милиона лева. Тия четири милиона трѣбва да се взематъ отъ нѣкъде. Съ огледъ на тежкото финансово положение и съ огледъ на намаленитъ постѣпления въ приходния бюджетъ, финансовиятъ министъръ не бѣше съгласенъ тия 4 милиона лева да се дадатъ върху ония кредити, които бѣха предвидени за Министерството на правосъдието. Трѣбваше по Министерството на правосъдието да се направятъ тукъ-тамъ съкращения, за да могатъ да се намѣрятъ тия 4 милиона лева. Тия съкращения сж: закриването на Неврокопския окръженъ съдъ; закриването на двѣт мирови съдилища, за

които ще говоря по-нататък; известни съкращения на канцеларския персонал въ окръжните съдилища и известни прегрупиране на кредитите по отделните параграфи от бюджета на Министерството на правосъдието. Тъй че, когато ще се критикуват тия съкращения, трябва да се има пред вид защо съж направени. Тъ не съж направени, както казахъ, въ изпълнение на голѣмата програма за съкращения, не съж направени като отговоръ на повика за съкращения. И би било смѣшно съ тия съкращения да отговоришъ на голѣмата нужда на нашия разходенъ бюджетъ отъ съкращения, за да се постигне облекчение на сѣщия. Казанитъ съкращения съж направени само за посочената временна, но неотложна нужда. Следъ година, азъ вѣрвамъ, Министерството на правосъдието ще може да дойде съ по-другъ бюджетъ, съ една по-широка програма на съкращения и тогава ще имате възможност да обсъдите и критикувате тая програма. Сега въ връзка съ голѣмитъ съкращения, които трѣбва да се направятъ, да се критикуватъ тия малки съкращения, значи да се разбива откритата врата.

Относно закриването на две мирови съдилища има да ви дамъ следнитъ пояснения. Съкращава се второто Карловско мирово съдилище, а първото отива въ една по-горна група, вследствие на което то получава едно увеличение на своя канцеларски персонал. Дѣлата отъ дветъ съдилища се събиратъ въ едно съдилище — първото, персоналетъ на което се увеличава, за да може съ нужната бързина да разглежда събранитъ дѣла отъ дветъ съдилища. При това трѣбва да забележа, че тъкмо като се събератъ дѣлата на тия две съдилища, се дава работа на едно съдилище отъ групата, въ която се поставя Карловското мирово съдилище. Въ замѣна на това, обаче, Карлово и Карловска околия получаватъ друго облекчение: праща се единтъ отъ тримата сѣдии-следователи отъ Пловдивъ въ Карлово. Това се налага поради обстоятелството, че Карлово е отдалечено на 56 километра отъ Пловдивъ, а задъ Карлово има други селища, които съж отдалечени отъ него на 30—40 километра. Съ премѣстването на единъ отъ пловдивскитъ сѣдии-следователи въ Карлово се облекчава населението въ този край. Тъй че направи се една икономия съ съкращението на II-то мирово съдилище въ Карлово, безъ да пострадатъ интереситъ на населението. Азъ не вѣрвамъ да се намѣри нѣкой между васъ, който да се обяви противъ това съкращение. Иначе, то би значило, че ние само приказваме за съкращения, а когато направимъ най-малкото съкращение, винаги се намиратъ различни доводи, за да го осуетимъ.

Другото съкращение се отнася до мировото съдилище въ Перушица. Дълга да ви заявя, че къмъ Перушица имамъ най-топли чувства, . . .

Д. Гичевъ (з. в): 200.000 л. струва издрѣжката му.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: . . . които съмъ засвидетелствувалъ често пѣти. Въпросътъ не е за симпатии и антипатии. Обаче държавни интереси и съображения ми налагатъ да заглуша тия мои топли чувства къмъ Перушица. Кои съж тия съображения? Когато ще се търси отгдето трѣбва да се направятъ известни съкращения, ще се съгласите, че тѣ трѣбва да се направятъ отъ тамъ, отгдето справедливостта налага. Когато ще трѣбва да прави съкращения на съдилищата, азъ ще трѣбва да почна да съкращавамъ ония съдилища, които по мѣстонахождението си и по постѣпленията на дѣлата не могатъ да оправдаятъ съществуването си. Тия съж двата обективни критерия, отъ които азъ винаги съмъ се ръководилъ и смѣтамъ, че отъ тѣхъ трѣбва да се ръководи всѣки министъръ на правосъдието, който иска да прави съкращения на съдилища, безъ да се поддава на субективни схващания. Сега, какво е мѣстоположението на Перушица? Тя е на около 20 километра отъ Пловдивъ. Населението отъ всички други села около нея може да си служи съ желѣзнопѣжната линия. Освенъ това, постѣпленията въ Перушечкото мирово съдилище съж 800 дѣла въ годината. 800 дѣла — това съж дѣла за 10—15 заседания най-много. Кажете, г. г. народни представители, съ какво ще оправдаемъ съществуването на едно мирово съдилище, постѣпленията на дѣлата въ което даватъ работа само за 10—15 заседания на мировия сѣдия?

Д. Гичевъ (з. в): На 15 километра е Князь-Борисово, защо не закриете съдилището тамъ?

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Питатъ ме защо не съмъ закрилъ съдилището въ Князь-Борисово. И то, г-да, ще трѣбва да се закрие и азъ бихъ посегналъ и на него, ако съ икономитъ, които получихъ отъ направенитъ съкраще-

ния, не се постигаше целта, за която правя тия съкращения. Защо съдилището въ Князь-Борисово трѣбва да бѣде закрито следъ съдилището въ Перушица? Защото по отношение на Князь-Борисовското мирово съдилище имаме налице първото основание за закриването му, но нѣмаме второто основание. Князь-Борисово не се намира на 15 километра отъ Харманлий, а на 25 или даже 30 километра. Задъ него въ планината има села на 40—50 километра.

Г. Петровъ (нац. л): Има маса турски села.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Обаче азъ казвамъ, че и Князь-Борисовското мирово съдилище ще трѣбва да се закрие. Питатъ ме по-нататъкъ: „Защо не закриете Треклянското мирово съдилище, понеже и то е отъ тѣзи, които иматъ малки постѣпления на дѣла?“ Отговарямъ: затова, защото Треклянското мирово съдилище е бившето Босилеградско мирово съдилище и архивитъ на това последното съж въ Треклянското. Ние нарочно сме избрали Трекляно за седалище на бившето Босилеградско съдилище, за да могатъ нашитъ сѣнародници, които съж останали отъ тѣхъ границата, по-лесно да правятъ своитъ справки. При това положение, кой би посѣгналъ да закрие Треклянското мирово съдилище, макаръ че постѣпленията въ него съж 500 дѣла? По неволя ще го държимъ, важни държавни интереси налагатъ това.

Следъ това идватъ малкитъ съдилища въ новитъ земи: въ Егри-дере, Даръ-дере и Кошу-Кавакъ. Съществуването на тѣзи мирови съдилища тамъ се оправдава съ това, че тѣхнитъ седалища съж въ околийски центрове и защото, както обяснихъ въ репликата, има много закони, които възлагатъ на мировитъ сѣдии въ околийскитъ центрове функции отъ държавното управление и отъ държавната администрация. Тѣзи функции на държавното управление налагатъ да има мирови сѣдии тамъ. Ако измѣните тѣзи закони, ако поставите държавната администрация на други начала и освободите мировитъ сѣдии въ околийскитъ центрове отъ тѣзи функции, тогава и тѣзи съдилища ще трѣбва да се закриятъ, ако отдалечеността на мѣстонахождението имъ не налага тѣ да останатъ. Но докато съществува тия функции, ще съществуватъ тия съдилища.

Г. Марковъ (з. в): Намалете изпълнителнитъ участъци и оставете съдилищата.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Моля, г. Марковъ. Ако е въпросъ да раздаваме тукъ подаръци, да го направимъ. Защото не съж много 150.000 л., колкото се харчи и за едно мирово съдилище. Но когато има обективни условия да икономисаме тѣзи 150.000 л., ще ги икономисаме. Ако вие, народнитъ представители, въ чито рѣче и бюджетътъ, решите да не ги икономисвате, макаръ че постоянно говорите за икономии, а когато ви се предлага и най-малката икономия, вие не я приемате — това е ваша работа, само ще ви моля да посочите откъде ще намѣримъ тѣзи 150.000 л.

Така стои въпросътъ съ тѣзи съкращения. Тѣ не съж направени ниго отъ субективни съображения, както искаше да изтъкне това г. Дрънски, нито съж направени така безсмислено и произволно, както той искаше да обясни. Той си позволи да твърди, че понеже съмъ срещналъ съпротива за първитъ две съдилища, които съкращавахъ съ първоначалния проектъ, затуй съмъ ги възстановилъ и вмѣсто тѣхъ съмъ съкратилъ други две съдилища, понеже за тѣхъ нѣма съпротива. Вѣрно е, че по отношение на съкращаването на Долнобанското и Койнарското мирови съдилища срещнахъ противодействие отъ всички членове на бюджетарната комисия и отъ никого не срещнахъ подкрепа. Това е вѣрно. Обаче въ бюджетарната комисия за оставянето на тѣзи две съдилища се изтъкнаха известни съображения, за които азъ не можехъ да не държа смѣтка. Азъ не можехъ да не държа смѣтка, че въ Койнарското съдилище има постѣпления на 2.000 дѣла въ годината, че то обслужва два голѣми центъра, Койнаре, което е почти градецъ, и Бреница, което е много голѣмо село. Когато азъ решавахъ да закрия Койнарското мирово съдилище, азъ изхождахъ отъ съображението, че въ никоя околия на нашата държава нѣма така често съдилища на 15—20 километра, както въ Бѣлослатинската околия. Тамъ има 3 съдилища: Бѣлослатинското, Габарското и Койнарското. Освенъ това наблизо имаме Кнежанското съдилище, на 20 километра, и съдилището въ Червенъ брѣгъ, на други 10—15 километра. Ако тукъ имамъ картата и ви начертаехъ центроветъ на тѣзи

сџдилища, вие щѣхте да видите, колко наблизко и колко нагѣсто се намиратъ тѣзи сџдилища и че тая гѣстота на сџдилищата съ нищо не може да се оправдае.

К. Томовъ (з): Голѣми села.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Понеже за Перущенското сџдилище нѣмаше този аргументъ — многото дѣла, затова се реши то да се закрие. За закриването на сџдилището въ Перущица имаше възражения, но тѣ не бѣха отъ такъвъ сериозенъ характеръ, както за другитѣ закрити мирови сџдилища.

Тукъ дѣлка да обърна вниманието на народното представителство на единъ много важенъ фактъ. Ако нашето селско население иска да има наблизко сџдилище, то е главно заради нотариалната работа, завѣрка на книжа и пр., които извършватъ мировитѣ сџдилища. Съ огледъ на това, за облекчение на селското население, по инициатива на Министерството на правосѣдието въ новия законъ за общинитѣ, по примѣра на Ромѣния, се предвижда да се даде право на секретаръ-бирника или на кмета да могатъ да извършватъ известни завѣрки, за да нѣма нужда странитѣ само за извършване на тѣзи завѣрки да отиватъ рѣ центъра на мировото сџдилище и да губятъ време и срѣдства. Прокара ли се тая реформа, ще се отслаби аргументътъ, споредъ който сџдилището трѣбва да бѣде близо до населението. Съ тази реформа ние ще можемъ въ значителна степенъ да облекчимъ българския народъ и българското население и ще намалимъ стремежа за откриване мирови сџдилища навсѣкѣде, гдето щѣло и не щѣло.

Азъ смѣтамъ, че ще бѣде излишно да се спирамъ върху другитѣ бележки, които се направиха отъ г. г. ораторитѣ, тъй като тѣ се отнасятъ до отдѣлнитѣ мѣроприятия на Министерството на правосѣдието, до отдѣлни законопроекти или по вече прокарани закони. Азъ си вземамъ отъ тѣхъ бележка и каквото може да се направи, ще го направя, за да се подобри още повече нашето правосѣдно дѣло и да се издигне то на още по-голѣма висота.

Следъ тѣзи бележки, които дадохъ, азъ моля да приемете бюджетопрокта на Министерството на правосѣдието. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Председателъ: Които приематъ заглавието на бюджетопрокта, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете)

„Министерство на правосѣдието

Глава I.

Централно управление“.

Председателъ: Които приематъ заглавието на глава I, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 1 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията намали кредита за заплати по този параграфъ отъ 2.479.360 л. на 2.444.200 л. и общиятъ кредитъ отъ 2.617.280 л. става на 2.582.120 л.

Председателъ: Които приематъ § 1, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 2 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 3 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 4 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 5 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете)

„Глава II

Върховенъ касационенъ сѣдъ“.

Председателъ: Които приематъ заглавието на глава II, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 6 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията намали кредита за заплати по този параграфъ отъ 6.033.450 л. на 6.003.530 л. и общиятъ кредитъ отъ 6.180.330 л. става 6.150.410 л.

Председателъ: Които приематъ § 6, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 7 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 7, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 8 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 8, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 9 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 9, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 10 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 10, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете

„Глава III

Апелативни сџдилища“.

Председателъ: Които приематъ заглавието на глава III, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 11 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 11, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 12 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 12, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 13 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 13, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 14 — вж. прил. Т I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 14, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 15 — вж. прил. Т I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 15, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете)

„Глава IV

Окръжни сѣдилища и подведомственитѣ имъ канцеларии.“

Председателъ: Които приематъ заглавието на глава IV, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 16 — вж. прил. Т I, № 76)

Комисията увеличи кредита за заплати по този параграфъ отъ 41.220.200 л. на 41.330.200 л. и общиятъ кредитъ отъ 45.083.720 л. става 45.213.720 л.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Поповъ.

Г. Т. Поповъ (д. сг): Въ свѣзка съ § 16, г. г. народни представители, азъ си позволявамъ да обърна вниманието на г. министра върху единъ въпросъ, на който днесъ при лошото положение, въ което се намира сраната, заслужава да бѣде погледнато по-сериозно както отъ страна на г. министра, така и отъ народното представителство. Касае се за високитѣ мита и такси, които се събиратъ въ видъ на сѣдебни марки, фондови марки по всички полици и дѣла, които се завеждатъ въ сѣдилащата.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Има законъ за сѣдебнитѣ марки.

Г. Т. Поповъ (д. сг): Г. г. народни представители! Така, напр., за една протестирана полица отъ 50 000 л. длъжникътъ трѣбва да плати, за тия мита, които се събиратъ понастоящемъ: за протестъ 431 л., за сѣдебни мита по издаване на изпълнителния листъ 1.530 л., за сѣдебни марки 35 л., за гербови марки 14 л., за фондъ „Сѣдебни сгради“ 102 л., адвокатски хонораръ 2 630 л., лихви за единъ месецъ 500 л. Всичко това прави 5 242 л. Значи, само за протестъ на една полица отъ 50 000 л. длъжникътъ се обременява съ 5 242 л. Като се има предъ видъ, обаче, че тая процедура не може да се извърши въ единъ месецъ, а сж нуждни 3—4 месеца, дългътъ на длъжника ще достигне до 60 000 л. Вие виждате какъ въ тая криза, която нашето стопанство приживѣва днесъ, още повече се влошава положението на стопанскитѣ съсловия у насъ.

Азъ смѣтамъ, че този въпросъ заслужава вниманието на г. министра на правосѣдието, да си вземе бележка, та при удобенъ случай да направи, каквото може да се направи. Не правя предложение по тоя параграфъ, а въ връзка съ него само обръщамъ вниманието ви на този въпросъ.

Другъ единъ сжщо така не по-малко важенъ въпросъ. Вие знаете, че поради кризата, голѣма частъ — може би, дветѣ трети — отъ българскитѣ търговци, занаятчи и граждани допускатъ протести и значителенъ брой отъ тѣхъ сж въ мораториумъ, но при тия мораториуми не се чака да изтече мораторниятъ периодъ, за да се пристѣпи къмъ събиране на вземанията, а плащането става изискуемо веднага срещу джирантитѣ или гарантитѣ. Азъ смѣтамъ, че е наложително въ тоя случай да се направи нѣкакво измѣнение, или да се даде нареждане въ смисълъ, че събирането на такива вземания не се допуска поне докато трае мораторниятъ периодъ. Не само азъ, но тукъ има най-малко 20 души, които, като мене, сж въ сжщото положение: понеже длъжницитѣ имъ сж влѣзли въ мораториумъ, то задълженията ставатъ веднага изискуеми срещу тѣхъ, като джиранти на полицитѣ. По тоя начинъ се влошава положението на добри и честни търговци, и вие виждате, че фалиитѣ и мораториумитѣ се увеличаватъ всѣки денъ. Азъ мисля, че нищо не прѣчи да се предприеме нѣкаква временна мѣрка, щото събирането на

такива вземания да се отлага, докато трае мораторниятъ периодъ. Смѣтамъ, че това ни най-малко нѣма да увреди интереситѣ на кредиторитѣ, а, напротивъ, ще даде възможностъ на длъжницитѣ да се издѣлжаватъ по-лесно, безъ да става нужда да се продаватъ имотитѣ имъ. Тоя въпросъ сжщо така е много сериозенъ и заслужава да се обърне внимание.

Председателъ: Какво предложение правите?

Г. Т. Поповъ (д. сг): Не правя предложение, а само обръщамъ вниманието на г. министра и го моля да си вземе бележка.

К. Маноловъ (зан): Г. министърътъ трѣбва да си вземе бележка и да внесе законъ, защото това положение е нетърпимо за народа, ако мислите за него. Иначе, тѣзи, които плащатъ данѣцитѣ, утре нѣма да иматъ вече какво да платятъ, отъ тѣхъ нѣма да има какво повече да се вземе. И адвокатитѣ, които чакатъ отъ тѣзи хора, утре нѣма да могатъ вече да взематъ нищо. Затова и адвокатитѣ ще трѣбва да си взематъ бележка, и не само тѣ, но и г. министърътъ трѣбва да си вземе бележка и да внесе нужното измѣнение, защото положението ще стане не-удържимо. Това е единъ много сериозенъ въпросъ.

Т. Стоилковъ (д. сг): Добре, разбра се, ясно е. (Глъчка)

Председателъ: Моля, г-да, тишина.

Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Жостовъ.

Д. Жостовъ (мак): Въ бюджетарната комисия изложихъ, макаръ и накъс, съображенията си, по които съмъ противъ закриването на Неврокопския окръженъ сѣдъ. Комисията отхвърли моето искане; тукъ само ще го формулирамъ съ една малка бележка.

Икономитѣ, които се правятъ по бюджета на Министерството на правосѣдието, не сж правени съ система. Отишло се е по линията на най-малкото съпротивление. Бѣха закрити нѣкои мирови сѣдилища, възстановихте ги. Остана да пострада само Неврокопскиятъ окръженъ сѣдъ. Казвате: „икономии!“ Настѣпи протѣтътъ. Семействата на всички обществени и държавни служители, които иматъ на разположение автомобили, ще хукнатъ по разходки и ще се прибератъ презъ декемврий. Ако отъ тукъ ще празимъ икономии, за да има пари за бензинъ, тогазъ капитулирамъ!

Съображенията ми, по които искамъ да се възстанови Неврокопскиятъ окръженъ сѣдъ, сж следнитѣ: Тамъ е границата. Дѣлата не сж много, но като този сѣдъ има и други сѣдилища съ сжщо така малко дѣла. Но главното сж разстоянията: има села, които сж далечъ отъ Горна-Джумая до 150 км. и много трудно е да отиватъ хората въ Горна-Джумая. Чухте, каза се тукъ, че ще отива съставътъ на сѣда. Но чухте и друго съображение — че съставитѣ не могатъ да отиватъ, защото не имъ даватъ пари за командировки. Ще викате свидетели въ Горна-Джумая, а нѣма кой да имъ плати. Това е една голѣма тежоба за населението.

Затова, безъ повече обяснения, понеже въпросътъ е ясенъ, азъ формулирамъ това предложение: „Възстановява се Неврокопскиятъ окръженъ сѣдъ“.

Р. Василевъ (д. сг): Предложението, като иска да се възстанови този сѣдъ, трѣбва да съдържа, че кредитътъ се увеличава на такава и такава сума.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Ингелизовъ.

И. Ингелизовъ (мак): Г. г. народни представители! Въ нашия окръгъ има две окръжни сѣдилища. Така сж създадени навремето. Обаче отъ таблицитѣ може да се види, че и дветѣ сѣдилища, като се събератъ на едно, не правятъ едно сѣдилище. По отношение на отдалеченостъ, за която г. Жостовъ говори, вѣрно е, че има села, които сж отдалечени отъ Горна-Джумая на 150 км., но има и села — Голешово, Пиперица, Петрово, Калиманци и други — които не сж по-близо до Неврокопъ. Въ нашия окръгъ трѣбва да има едно сѣдилище, но авторитетно. До сега въ нашия край — както каза г. министърътъ, пъкъ нѣма защо да се изтѣква това въ пленума — не дохождатъ сѣдии такива, каквито трѣбва да дохождатъ. Тамъ трѣбва да дойдатъ сѣдии, които да внушатъ на населението довѣрие въ сѣдилищата, а не да ни се изпащатъ хора, които никъде другаде не могатъ да оти-

дате. Нека да имаме единъ съдъ, който да бжде компетентенъ и да издигне престижа на правосъдието. Дали ще бжде въ Горна-Джумая или въ Неврокопъ, то е другъ въпросъ, но да бжде единъ съдъ и да бжде каквѣто трѣба.

Ето защо азъ поддържамъ да има въ нашия окръгъ единъ съдъ, и понеже сега е въ Горна-Джумая — да остане тамъ.

Председателътъ: Ще гласуваме предложението на г. Жостовъ, който иска да се възстанови Неврокопскиятъ окръженъ съдъ.

Р. Василевъ (д. ср): По чл. 10 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията, не може да се прави предложение за увеличаване на кредити безъ съгласието на финансовия министъръ. Ако има такава, въпросътъ трѣба да се върне въ комисията, за да се балансира бюджетътъ. Иначе абсолютно е невъзможно — законътъ не позволява.

Председателътъ: Моля, които приемагъ това предложение, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Който приематъ § 16, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. ср): (Чете § 17 — вж. прил. Т I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателътъ: Който приемагъ § 17, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. ср): (Чете § 18 — вж. прил. Т I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателътъ: Който приемагъ § 18, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. ср): (Чете § 19 — вж. прил. Т I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателътъ: Който прематъ § 19, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. ср): (Чете)

„Глава V

Мирови съдилища и извънпатни служаци

Председателътъ: Който приематъ заглавието на глава V, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. ср): (Чете § 20 — вж. прил. Т I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Ангелъ Томчевъ.

А. Томчевъ (д. ср): Г. г. народни представители! Въпросътъ за затваряне и отваряне на съдилища като че ли е станалъ хроническа болестъ. Както на правителството, перспективно министра на правосъдието, се налага да има своето становище, така се налага и на Парламента изчерпателно, всеотранно да вземе становище по този въпросъ. Когато се обсъжда този въпросъ, трѣба да има известенъ критерий. И азъ не вѣрвамъ, че въ този Парламентъ може да се намѣри човѣкъ, който, поради това, че у насъ правосъдието е бавно, да е противъ схващането; че трѣба да се намѣрятъ срѣдства ефикасни, за да може това правосъдие да бжде направено по-спешно и по-правилно. Безспорно, че едно отъ най-ефикаснитъ срѣдства за това е да се увеличатъ институтитъ, които раздаватъ правосъдието — понеже думата е за мировитъ съдилища, да се увеличатъ мировитъ съдилища. Мировитъ съдилища сж необходими, защото сж въ непосредственъ контактъ съ широкитъ маси отъ населението. Единственото оправдание, което би могло да се намѣри за съкращаването на мировитъ съдилища, то е общиятъ повикъ отъ долу за икономии, за намаление разходитъ на държавата.

Г-да! Когато ще се отговори на този повикъ, това не може да се направи безогледно. Когато ще се съкращава,

трѣба да се види, дали съ спестяването на това благо не оштетяваме друго по-големо благо. Отъ тази гледна точка трѣба да се погледне на този въпросъ. Известно е, че едно мирово съдилище не коштува повече отъ 250—300 хиляди лева. Но като вземете предъ видъ, че мировото съдилище не е безъ свои доходи — то получава доходи отъ нотариални дѣла, то събира разни други такси — то нѣма да коштува на държавата повече отъ 100 хиляди лева. Значи, съ съкращаването на едно мирово съдилище вие икономисвате около 100 хиляди лева на държавата. Но кои сж богатата, които се нахвърляватъ вследствие съкращаването на едно мирово съдилище? Преди всичко голѣма частъ отъ населението ни губи трудъ, време. Има случаи, когато губенето на време е съ фатални последици; напр., за нотариалнитъ дѣла, за завещанията, за прехвърлянето правото на собственост и т. н. И азъ питамъ: когато ще се правятъ икономии отъ 100 хиляди лева, за да се ошети такава благо, заслужава ли да се направятъ тѣ? Азъ стоя на становището, че не само никое мирово съдилище, което съществува досега, не трѣба да бжде затворено, но дори че трѣба, когато срѣдствата на бюджета позволяватъ, броятъ на мировитъ съдилища да бжде увеличенъ, за да се постигне голѣмата целъ — да имаме едно бързо и по-правилно правосъдие.

Г. министърътъ на правосъдието ни каза, че има редъ съображения, за да бждатъ тѣзи съдилища затворени. Мене ми прави впечатление, че въ бюджетопроекта фигурира да бждатъ закрити едни съдилища, а следъ като бюджетопроектътъ отиде въ бюджетарната комисия и дойде тукъ на второ четене, тѣзи съдилища, които е трѣбвало да бждатъ закрити по схващането на министерството, до което схващане министерството е дошло, като е събрало подробни сведения — за голѣма наша изненада, не се закриватъ, а се закриватъ свършено други. Това ни дава основание да заподозремъ, че закриването на известни мирови съдилища не е плодъ на нѣкакво сериозно проучване, а е резултатъ на странично давление. Г-да! Тази практика не може да продължава по-нататкъ, ние трѣба да се простимъ съ нея. Специално закриването на мировото съдилище въ Перушица съ нищо не може да се оправдае. Това, че нѣмало достатъчно дѣла въ това съдилище, не може да бжде съображение отъ такова естество, че да наложи неговото закриване. Защо? Защото знае се, че съ измѣнението на законъ за гражданското съдопроизводство ние дадохме на мировитъ съдилища много по-големо компетентностъ, увеличихме размѣра на исковетъ, разглеждани отъ мировитъ съдилища, отъ 10 на 30 хиляди лева. Това ще увеличи работата на мировитъ съдилища. Много дѣла, които досега не отиваха въ мировитъ съдилища, ще отиватъ въ тѣхъ. Така че като се прибави и този мотивъ, става ясно, че не може да се оправдае закриването на това съдилище. Отъ друга страна, можемъ ли да лишимъ отъ мирово съдилище тази Перушица, която има отъ 25 години такова съдилище, тази Перушица, която е създала златна страница въ историята на българския народъ и е гордостъ днесъ за него? Азъ не вѣрвамъ, че Парламентътъ ще допусне това оскърбление. Моля мировото съдилище въ Перушица да бжде възстановено, да остане и занапредъ.

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Несторъ Личевъ.

Н. Личевъ (д. ср): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! При разглеждането бюджетопроекта на държавата, всички оратори, малки и голѣми, бихъ казалъ азъ, го свързаха съ въпроса за стопанската криза, която души нашата страна. Ползувамъ се отъ случая, не да давамъ реценти, защото тукъ се казаха много, не и да ги правя, защото тукъ не съмъ апскарь, но съмъ депутатъ; ползувамъ се отъ случая, казвамъ, да направя една малка констатация. Криза! Всички викатъ „криза“, и тя дойде; дойде бавно, защото пътътъ и бѣше далеченъ, но дойде сигурно, защото тя бѣше неминуема. Криза викатъ тѣзи, които непосредствено изнемогватъ подъ нейната тежестъ, криза викатъ и тѣзи, които посредствено или непосредствено я чувствуватъ. Криза викатъ и тѣзи, които нито я чувствуватъ, нито я познаватъ; криза вика и болшинството парламентарно, и азъ викамъ криза, по най-вече, нека ми бжде позволено да кажа, викатъ господата отъ тамъ. (Сочи земледѣлцитъ) Тѣ крещатъ и викатъ и по вестници, и по стѣгди и мегдани: „Криза има, загиваме!“ Отъ нея тѣ правятъ отровни стрели, за да атакуватъ властта и правителството на г. Ляпчева. Да, г-да, криза има; тежка, остра криза души народа, но тя не е тѣй страшна, както и дяволътъ не е тѣй черенъ, както се струва. Вие чухте експозето на финансовъ министъръ

г. Молловъ, и азъ вървамъ, че всички сте останали съ убеждението, че се прави всичко, за да се облекчи тая криза и че кризата ще може да се изживе. Правителството, споредъ моето схващане и разбиране, върши всичко за премахването ѝ. Съ сключването на бѣжански и стабилизационенъ заеми . . .

Т. Мечкарски (з. в): Направо на въпроса.

Н. Личевъ (д. сг): Недейте губи търпение.

Т. Мечкарски (з. в): Снощи до 12 часа сме седѣли.

Н. Личевъ (д. сг): Съ сключването на бѣжанския и стабилизационенъ заеми правителството извърши актъ отъ голѣма държавническа стойностъ, защото иначе тѣзи наши гости бѣжанци нито можехме да ги настанимъ, нито пъкъ щѣхме да задравимъ нашата монета. Ако правителството не бѣше сключило тѣзи два заема, ние щѣхме да изпаднаемъ въ положението на Германия и Австрия — би ни очаквалъ не само финансовъ банкрутъ, но и национална катастрофа, защото, нека приземъ, ние не сме нито Германия, нито Австрия. Съ това правителството можа да облекчи не малко кризата, която, както казахъ, бѣше неминуема. Криза има, и правителството върши всичко, за да я облекчи, обаче и на насъ, депутатитѣ, и на политиконикониститѣ, и на финансиститѣ е дълъгъ да дадемъ подкрепата си на правителството. Тукъ мѣсто за партизанство и демагогия нѣма.

Г. г. народни представители! Когато се слага въпросътъ за кризата и когато ние търсимъ изходъ отъ нея, ще трѣбва да намѣримъ срѣдствата, съ които да я премахнемъ. Премахването на кризата азъ виждамъ единствено въ икономитѣ на държавата, пъкъ, ако щете, и въ малкитѣ икономии на всѣки едно, защото само съ намалените разносикѣ на държавата и личнитѣ разноси на всѣки ние ще можемъ да изживѣмъ бедата, която е обща.

Г-да! Може би нѣкому да се зловиди, че азъ, депутатътъ отъ Пещерска околия, искамъ да се закрие едно сѣдилище, когато то споредъ общото понятие е едно благо и когато хората търсятъ да създаватъ повече такива обществени институти. Обаче азъ дължа да направя една декларация. Пещерска околия по географическото си положение е раздѣлена отъ Родопитѣ, тъй да се каже, математически равномѣрно. Склоноветѣ отъ западната страна на Родопитѣ обематъ Чепинското корито, населено отъ 8—10 села; долната частъ къмъ полето обема втората частъ, тоже съ толкозъ села, а въ седловината лежатъ още нѣколко села. Знаемъ, че Орфей нѣкога билъ намѣрилъ тамъ приютъ и спасение отъ своитѣ бедствия, но азъ не зная слѣпата Темида да е намѣрила тамъ такова мѣсто.

Д. Дерлипански (з. в): Това не е ли демагогия? Кѣде е г. Кожухаровъ да Ви упѣкне? Когато азъ направихъ предложение за икономии, вие не гласувахте. (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ)

Н. Личевъ (д. сг): Пещерска околия обема 18 села, 3 колиби и 2 града, брой около 58 хиляди жители и е надарена съ 3 сѣдилища; едното въ Лъджене, другото въ Пещера и третото въ Брацигово. Азъ нѣма да ви цитирамъ таблицата на разгледанитѣ и неразгледани дѣла, за да правя сравнение и изкарамъ ненужността отъ тѣзи три сѣдилища. Ще спомена само, че въ Шуменска околия и гр. Шуменъ включително, която брой повече отъ 100.000 жители, има само едно мирово сѣдилище.

Е. Начевъ (д. сг): Но тамъ не се сѣдятъ.

Н. Личевъ (д. сг): Ето защо, г-да, въ изпълнение на моя депутатски дълъгъ и въ желанието ми да се направятъ икономии и вследствие повика на моитѣ избиратели отъ селата, които трѣбва да отиватъ въ Брациговското мирово сѣдилище, азъ искамъ закриването на последното.

Т. Мечкарски (з. в): По повика на Вашитѣ избиратели не могатъ да се закриватъ сѣдилищата.

Н. Личевъ (д. сг): Това е мое искане и искане на заинтересованитѣ селски общини, които спадатъ къмъ Брациговското мирово сѣдилище.

Въ подкрепа на искането си ще кажа, че има депозирано заявление отъ кметовѣтѣ на 8 села: с. с. Бѣга, Айдиново, Козарско, Ново-село, Ждребичко, Чанакчиево, Яс-кория и Фотенъ, съ което искатъ да се закрие Брациговското мирово сѣдилище, за да не се разкарватъ хората

да ходятъ тамъ. Нека забележа, че отъ Пещера до Брацигово сѣ 5 километра; въ Пещера сѣ и банкитѣ, тамъ сѣ и всички други учреждения, тамъ е и пазарътъ.

Ето защо азъ апелирамъ къмъ г. министра на правосѣдието да направи това съкращение. Макарь да е малка икономията, както каза г. Ангелъ Томчевъ, все е икономия. Отъ закриването на Брациговското сѣдилище нѣма да пострада нито едно село, защото отъ Пещера до най-отдалечения край на околията има само 12 километра.

К. Никсловъ (д. сг): Разбрано.

Н. Личевъ (д. сг): Азъ смѣтамъ, че искането на моитѣ избиратели е право и следва да се закрие Брациговското сѣдилище.

К. Томовъ (з): А, Вашитѣ избиратели!

Председателъ: Г. г. народни представители! Минава 8 часть.

Има предложение отъ г. министра на правосѣдието, да се продължи заседанието до приемане на разисквания бюджетопроектъ. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

По този параграфъ има предложение отъ г. Недѣлчо Топаловъ, въ смисълъ, I Чирпанско мирово сѣдилище отъ V група да мине въ IV група, а вмѣсто това Търновосейменското мирово сѣдилище отъ IV група да мине въ V група.

По сѣщия параграфъ има предложение отъ народния представител г. Димитъръ Гичевъ, да не се зачерква отъ бюджета Перущенското мирово сѣдилище, което е било зачеркнато отъ бюджетарната комисиия.

Има думата народниятъ представител г. Недѣлчо Топаловъ.

Н. Топаловъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ искамъ да се направи една малка поправка въ бюджетопроекта. Отъ по-рано е допусната една фактическа грѣшка, която искамъ да се поправи, за което моля г. министра и г. докладчика, както и народното представителство, да се съгласятъ.

Въпросътъ се състои въ следното. I Чирпанско мирово сѣдилище, което има 500 дѣла повече отъ Търновосейменското, е поставено въ V група, когато Търновосейменското е поставено въ IV група. А би трѣбвало да бѣде обратното. Чирпанското мирово сѣдилище, което има много повече дѣла, е съ по-малкъ персоналъ и не може да свърши работата си. Затова азъ моля да се съгласите I Чирпанско мирово сѣдилище да бѣде поставено въ IV група, а Търновосейменското въ V група.

Председателъ: Има думата народниятъ представител г. Димитъръ Гичевъ.

Д. Гичевъ (з. в): Г. г. народни представители! Може да се види странно, може да направи впечатление на нѣкои, че следъ като презъ всичкото време, когато се разискваше законопроектътъ за бюджета, се говорѣше за икономии, сега, когато нагледъ се правятъ известни съкращения въ бюджетопроекта на Министерството на правосѣдието, които целятъ такива икономии, нашата група и други нѣкои, които по-рано сѣ борили за икономии, се обявяватъ противъ тия съкращения. Ние сме противъ тия съкращения, защото въ сѣщностъ никакви икономии не се постигатъ чрезъ тѣхъ. Тѣ не намаляватъ цифрата на разходния бюджетъ, обаче става едно прехвърляне на известни кредити отъ едни нужди за други нужди. Въ случая се е смѣтало, че въ настоящия моментъ е по-необходимо да се увеличи въ значителна степенъ, съ повече отъ 30 човѣка, числото на сѣдитѣ-изпълнители, на ексекторитѣ, като това стане за смѣтка на кого? За смѣтка на мировитѣ сѣдилища.

Азъ питамъ, г. г. народни представители, дали това е резултатъ на една добре обмислена правосѣдна политика, която ще трѣбва да се провежда и занаяпредъ въ нашата страна? Следъ 1 априлъ, когато влѣзе въ сила новиятъ законъ за гражданското сѣдопроизводство, по силата на който подсѣдността на мировитѣ сѣдилища се увеличава — тя се утроява, защото мировитѣ сѣдилища, докато по-рано можеха да разглеждатъ процеси на стойностъ до 10.000 л., сега ще разглеждатъ процеси на стойностъ до 30.000 л. — въ сѣщото това време не знамъ защо се посѣга върху нѣкои мирови сѣдилища, намалява се тѣхниятъ брой, като се увеличава числото на сѣдитѣ-изпълнители! И това става кога? Въ едно време, когато сѣдебнитѣ дѣла сѣ въ застой, когато отъ работата на сѣдитѣ-изпълни-

тели не може да има резултат. Защо? — По силата на икономическото положение, по силата на стопанското положение, въ което е изпаднал нашият народ. Азъ съм тамъ, че г. министърът дълбоко ще бъде излъганъ въ своитѣ очаквания, ако смѣта, че, увеличавайки числото на сѣдитѣ-изпълнители, той ще подтикне и ще се доближи до ликвидацията на изпълнителитѣ дѣла. Когато ние всѣки день ще имаме увеличаване на несъстоятелноститѣ, увеличаване на задълженията и на протестиранитѣ полици, когато хората нѣма да иматъ възможността да бждатъ редовни въ своитѣ търговски отношения, ние увеличаваме числото на сѣдитѣ-изпълнители! Безспорно, отъ това ние нѣма да имаме резултати.

Но и когато се посѣга къмъ съкращаване на мировитѣ сѣдилища, ние пакъ не бихме могли да имаме нищо противъ и никой не би могълъ да направи разумни възражения, ако се види, че това става по нѣкакъвъ планъ, ако това бѣше резултатъ на една система целесъобразна, полезна, на една система, въ целесъобразността на която никой не може да се съмнява.

Обаче ние виждате днесъ да се върши една политика на случайности. Бюджетопроектътъ бѣше предвидѣлъ закриването на три мирови сѣдилища. Следъ това направени сѣ известни постѣпки, известни натиски — и много оправдани, споредъ мене — отъ страна на заинтересованитѣ...

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Много сериозни съображения бѣха изтъкнати.

Д. Гичевъ (з. в): ... и въ комисията, уважавайки тѣзи сериозни съображения, изоставихте съкращението на тия сѣдилища, като намѣрихте пакъ други съображения за закриване на мировитѣ сѣдилища въ Карлово и Перушица.

Г. г. народни представители! Нагледъ съображенията на г. министра на правосъдието за закриване на тия сѣдилища сѣ прави. Той казва: вземаме предъ видъ числото на дѣлата и разстоянията. Ако разгледаме тия съображения, ще видимъ, че тѣ съвсемъ не подсказватъ закриването на тия две избрани жертви — Карлово и Перушица — защото има други сѣдилища, които иматъ по-малко дѣла, защото има и други сѣдилища, които отстоятъ не на 5 км., а и на 3 км., но които не се закриватъ.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Иматъ повече дѣла.

Д. Гичевъ (з. в): Следователно, и тия съображения не сѣ били рѣководнитѣ. Не остава друго, освенъ да се смѣта, че просто се е хвърляло на боѣ и се е наднало на тия две сѣдилища, и на тѣхъ се посѣга.

Азъ съмтамъ, че дори да се закриятъ тѣ — г. министърътъ може да ги закрие — нѣма фактически да се реализиратъ никакви икономии. Азъ знамъ, напр., какво се харчи за сѣдилището въ Перушица — едно сѣдилище, за което общината носи значителна тежестъ въ продължение на нѣколко години. Наемътъ за зданието, въ което се помѣщава сѣдилището, се плаща отъ общината; общината дава за отоплението, общината дава за освѣтлението, общината дава за канцеларскитѣ разходи и държавата въ никой случай не харчи за него повече отъ 150 хиляди лева, когато азъ съмъ убеденъ, че отъ това сѣдилище постѣпватъ много повече приходи за държавата отъ нотариалната и другата работа, която то извършва. Ако пресмѣтнете загубитѣ, които ще понесе населението, което ще бжде принудено да прави голѣми пѣтни разходи, било за автомобилъ, било за превозъ по трена, ние ще видиме, че фактически нѣма да реализирате нѣкаква икономия — което е важно не само за държавния бюджетъ, ами и за народното стопанство — а ще има едно увеличение на разходитѣ при получаването на правосъдие. А нали божемъ идеалътъ е да направимъ правосъдието бързо, да го направимъ евтино и по-близко и по-леснодостъпно за нуждающитѣ се български граждани!

По тия съображения азъ моля г. министра на правосъдието да не настоява на тази нищожна икономия отъ 200—300 хиляди лева, която ще се реализира съ закриването на тия две сѣдилища и да дочакаме догодина, както заяви той, когато ще се излѣзе съ единъ цѣлостенъ планъ за преустройство на нашитѣ сѣдилища. Може тогава да се посегне и на нѣкои окръжни сѣдилища, може да се посегне и на известни други разходи, но това ще бжде вече резултатъ на планъ, а не на една случайностъ, жертва на боба.

Председателъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Г. г. народни представители! По въпроса за Перушенското мирово сѣдилище ще кажа следното. Азъ дължа веднага да отхвърля думитѣ, изка-

зани отъ г. Гичева, че съкращението на Перушенското мирово сѣдилище ставало безъ планъ и безъ разумни мотиви.

Е. Начевъ (д. сг): Като жертва.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Азъ съмтамъ, че отъ това, което ви казахъ по-рано, ние сте се убедили, че планъ и мотиви има. Обаче азъ не искамъ да се формализирамъ и да запущамъ ушитѣ си за ония мотиви, които се изтъкватъ за оставянето на това сѣдилище, като напр. съображението, че е трудно да се отнеме на едно населено мѣсто едно сѣдилище, което съществува тамъ отъ десетки години. Вѣрно е, трудно е, болно е; това ще се отрази върху интереситѣ на самата Перушица и нейното население. Това го разбирамъ.

Освенъ това, би могло въ полза на Перушица да се изтъкне съображението: защо да не се почака съ закриването до идущата година? Щомъ идущата година ще се прави прегледъ на положението на мировитѣ сѣдилища въ страната и тогава ще се предприеме една по-широка реформа и по-правилно разпредѣление на тия сѣдилища, не е ли по-добре най-сетне да се остави за още една година и това сѣдилище?

Съ тия съображения азъ бихъ могълъ да се съглася и заявявамъ, че ако ние, вземайки предъ видъ посоченитѣ съображения, решите да се възстанови Перушенското мирово сѣдилище, азъ отъ това решение въпросъ за довѣрие нѣма да права.

Т. Кожухаровъ (д. сг): Тогава ще се обърка смѣтката на Гичевъ. Тамъ той разчита най-малко на 100 гласа!

Д. Гичевъ (з. в): Съгласенъ съмъ да ми объркате смѣтката.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Тогава ще трѣбва да се търсятъ отъ нѣкъде други източници, ще трѣбва да се съкратятъ нѣкои сѣдии-изпълнители, за да се покрие този разходъ.

Председателъ: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване на предложенията по реда, както сѣ постѣпили.

Направено е предложение отъ народния представителъ г. Несторъ Личевъ, подписано отъ нуждното число народни представители: (Чете) „Да се закрие Брациговското мирово сѣдилище“.

Които приематъ да се закрие Брациговското мирово сѣдилище, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, не се приема.

Второто предложение е на народния представителъ г. Недѣлчо Топаловъ: (Чете) „Търновосейменското мирово сѣдилище да мине отъ IV въ V група, а Чирпанското I мирово сѣдилище — отъ V въ IV група“.

Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, не се приема.

Н. Топаловъ (д. сг): Министърътъ е съгласенъ съ него.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Моля, едно обяснение. Тукъ има едно недоразумение. Касае се за едно прегрупиране на сѣдилищата, което не се отразява никакъ върху бюджета и е справедливо да стане.

Председателъ: Моля, които приематъ предложението на г. Недѣлчо Топаловъ, съ което е съгласенъ г. министърътъ, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Има направено предложение отъ народния представителъ г. Димитъръ Гичевъ къмъ § 20: (Чете) „Кредитътъ, предвиденъ въ бюджетопроекта за мировото сѣдилище въ с. Перушица, не се зачерква“.

Които приематъ предложението на г. Гичева, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г. Реджовъ (д. сг): Въпросътъ не е разбранъ.

Т. Кожухаровъ (д. сг): Това предложение е на г. Томчевъ.

А. Томчевъ (д. сг): То е мое предложение.

Председателъ: Предложението на г. Гичева е и предложението на г. Томчева; то е гласувано вече и прието.

Които приематъ § 20, съ направенитѣ поправки, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 21 — вж. прил. Т. I, № 76).

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателът: Които приемат § 21, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик А. Поповъ (д. сг): (Чете § 22 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателът: Които приемат § 22, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик А. Поповъ (д. сг): (Чете § 23 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателът: Които приемат § 23, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик А. Поповъ (д. сг): (Чете § 24 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателът: Които приемат § 24, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик А. Поповъ (д. сг): (Чете)

„Глава VI.

Съдии изпълнители“.

Председателът: Които приемат заглавието на глава VI, както се прочете, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик А. Поповъ (д. сг): (Чете § 25 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията намали кредита за заплати отъ 11.829.060 л. на 11.429.060 л., а общо кредита по тоя параграфъ — отъ 12.986.660 л. на 12.786.660 л.

Председателът: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Кирпиковъ.

И. Кирпиковъ (д. сг): Г. г. народни представители! Въ връзка съ § 25 ще ви помоля да се съгласите да се направи една малка поправка, а именно въ объяснителната таблица къмъ тоя параграфъ думата „Симеоновградъ“ — новото наименование на Търново-Сейменъ — да се замѣни съ „Свиленградъ“. Ето защо. Съ тая поправка ще направимъ, първо, актъ на по-голъма справедливостъ, и, второ, ще подпомогнемъ по-правилно да се разпредѣли работата на съдебнитъ органи въ тоя край. Известно ви е, че населението въ Свиленградска околия въ по-голъмата си частъ е отъ новоосвободенитъ земи, а сѣщо тѣй значителна частъ отъ тая околия е наситена съ бѣжанци. Така че тия нови български граждани сѣ заставени за своитъ административни работи да ходятъ въ своя околийски центъръ Свиленградъ, а за дѣла по изпълнителни листове въ сѣседния такъвъ — Харманлий. Въ Харманлийска околия има двама съдии-изпълнители, когато въ Свиленградска околия нѣма нито единъ. Освенъ това, въ Търново-Сейменъ съдията-изпълнителъ е ангажиранъ съ околоо 500 дѣла, срещу 1.300 дѣла, съ които е ангажирано мировото съдилище въ тоя центъръ. Свиленградското мирово съдилище пъкъ е ангажирано съ около 2.700 дѣла и нѣма нито единъ съдия-изпълнителъ.

Като се има предъ видъ, че въ Харманлий има другъ съдия-изпълнителъ, който е ангажиранъ съ 1.500 дѣла, или че всичко въ тия две околии изпълнителнитъ дѣла сѣ около 2.000, мисля, че ще бѣде по-правилно, ако търновосейменскиятъ съдия-изпълнителъ отиде въ Свиленградъ. Тия 500 дѣла, които има търновосейменскиятъ съдия-изпълнителъ, по отношение дѣлата, които има съдилището въ Търново-Сейменъ — 1.300 — представляватъ около 40%; ако пресметнемъ и 40% отъ дѣлата, гледани въ Свиленградското съдилище, ще има за изпълнение около 1.000 дѣла. Значи съдията-изпълнителъ, премѣстенъ отъ Търново-Сейменъ въ Свиленградъ, ще има да изпълнява 1.000 дѣла, като за другия — въ Харманлий — останатъ сѣщо около 1.000 за изпълнение.

Б. Павловъ (д): Това така не става.

Д. Гайдаджиевъ (д): За такива локални интереси не може да се правятъ предложения.

И. Кирпиковъ (д. сг): Въ едната околия има двама съдии-изпълнители, а въ другата нито единъ и като се

иматъ предъ видъ мѣстнитъ интереси, а тѣй сѣщо, че тая околия е гранична, съ ново население, азъ моля г. министра да се съгласи, а вие да одобрите това ми предложение.

Б. Павловъ (д): Това не е отъ компетентността на г. министра, а на съда.

И. Кирпиковъ (д. сг): Г. Павловъ! Всичко, което гласуваме ние тукъ, е отъ компетентностъ на съответния министъръ.

Б. Павловъ (д): Не е така, г. Кирпиковъ! Вие искате да обърнете нѣщата съ главата надолу.

Председателът: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Стамболиевъ.

Н. Стамболиевъ (з. в): Г. г. народни представители! Не щѣхъ да взема думата по тоя параграфъ съ целъ да искамъ увеличение по него, но нуждата отъ съдия-изпълнителъ въ две околии — Василиковската и Малкотърновската — налага да се премѣсти единиятъ съдия-изпълнителъ отъ Бургазъ въ Малко-Търново. Г. министърътъ изтъкна, че по закона се предвижда съдия-изпълнителъ при всѣко мирово съдилище и че такъвъ е предвиденъ и при Малкотърновското мирово съдилище. Обаче отъ параграфа явствува, че такъвъ не е предвиденъ. И понеже за изпълнение на изпълнителнитъ листове идва съдия отъ Бургазъ, за превознитъ сръдства на когото се плаща отъ самия длъжникъ, който и безъ туй не е въ състояние да изплати главницата по изпълнителния листъ, то, ако отъ предвиденитъ по тоя параграфъ съдии-изпълнители не може да се изпрати въ Малкотърновското съдилище титутаренъ такъвъ, моля единъ отъ предвиденитъ съдии-изпълнители въ Бургазкия окръженъ съдъ да бѣде командированъ въ Малкотърновското мирово съдилище.

Азъ моля, щомъ като не се предвижда въ Малко-Търново съдия-изпълнителъ, отъ гледище на икономия, то отъ Бургазкия окръженъ съдъ да бѣде командированъ единъ съдия-изпълнителъ въ Малко-Търново.

Правя предложение: ако г. министърътъ, който заяви предварително, че ще предвиди въ Малко-Търново съдия-изпълнителъ — обаче такъвъ тамъ сега не е предвиденъ — не е съгласенъ сега да предвиди тамъ такъвъ, да се съгласи съдията-изпълнителъ отъ Бургазкия окръженъ съдъ да бѣде командированъ да изпълнява изпълнителнитъ дѣла на Малкотърновското мирово съдилище.

Б. Павловъ (д): Ама нѣма „изпълнителни“ дѣла на мирови съдилища, джанамъ!

Председателът: Г. Стамболиевъ предлага единъ съдия-изпълнителъ отъ Бургазъ да бѣде командированъ въ Малко-Търново.

Б. Павловъ (д): Но какъ ще бѣде командированъ?

Председателът: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Г. г. народни представители! Ако не бѣхме възстановили Перущенското съдилище и ако азъ не трѣбва да съкращавамъ най-малко двама души съдии-изпълнители, най-после, предъ видъ отдалечеността на Малко-Търново, бихъ се съгласилъ. Единиятъ отъ съднитъ-изпълнители въ Бургазъ да се премѣсти въ Малко-Търново. Но когато ще трѣбва да съкратя двама съдии-изпълнители, искането на г. Стамболиевъ не може да бѣде уважено, толкова повече, че Малкотърновското съдилище е едно отъ малкитъ съдилища и едва ли ще може да даде работа за единъ съдия-изпълнителъ.

Б. Павловъ (д): Съдията-изпълнителъ не изпълнява само дѣла на мировитъ съдилища.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Да, той изпълнява дѣла и на окръжнитъ съдища, но и дѣлата въ окръжния съдъ отъ Малкотърновска околия не сѣ много.

Председателът: По § 25 сѣ постѣпили следнитъ предложения:

Първото е отъ г. Кирпикова въ смисълъ: съдията-изпълнителъ въ Търново-Сейменъ да се премѣсти въ Свиленградъ.

Второто предложение е отъ г. Стамболиевъ, въ смисълъ: единиятъ отъ тримата съдии-изпълнители при Бургазкия окръженъ съдъ да се премѣсти въ Малко-Търново.

И. Кирпиковъ (д. сг): Г. министърът е съгласен съ моето предложение.

Б. Павловъ (д): Какъ е съгласен? Не е съгласенъ.

Председателъ: Който е съгласенъ съ предложението на г. Кирпиковъ — съдията-изпълнител отъ Търново-Сейменъ да се премѣсти въ Свиленградъ, моля, да вдигне рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Който сѣ съгласни съ предложението на г. Стамболиевъ — единъ отъ съдиитѣ-изпълнители при Бургазкия окръженъ съдъ да бѣде командированъ въ Малко-Търново, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Който приематъ § 25, както се докладва, заедно съ приетото предложение на г. Кирпиковъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 26 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Който приематъ § 26, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 27 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Който приематъ § 27, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 28 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Който приематъ § 28, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете)

„Глава VII.

Централенъ и окръжни затвори“.

Председателъ: Който приематъ заглавието на глава ново, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 29 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Калоянъ Маноловъ.

К. Маноловъ (зан): Г. г. народни представители! Азъ вземамъ думата по § 29 не за да правя конкретно предложение. Когато г. министър-председателъ отговаряше по интерпелацията на г. Омарчевски по стопанската криза и излагаше платформата на правителството, той подчерта, че и той се е убедилъ, че трѣбва да се направи нѣщо за премахването или за ограничението на работилницитѣ при затворитѣ, както и другитѣ държавни — военни и пр. работилници.

Азъ смѣтамъ, че тукъ, при този параграфъ, му е мѣстото да поискамъ веднѣжъ винаги да бѣде ликвидиранъ този въпросъ, защото той не е дребенъ, както нѣкои смѣтатъ. 300 хиляди занаятчи се вълнуватъ отъ тоя въпросъ. Тия работилници сѣ обърнали въ фабрики. Ако отидете въ Софийския затворъ, който е на два километра отъ тукъ, и погледнете какво се работи тамъ, ако отидете и въ други затвори, ще се убедите, че действително по пѣтя, по който се върви, чрезъ създаването на тия работилници, ще сѣ дейде до положението да бѣде измѣстено производството отъ занаятчийскитѣ работилници въ затворническитѣ, военнитѣ и други работилници.

Азъ мисля, че Парламентътъ трѣбва да разреши този въпросъ. Ако министърътъ не е убеденъ, че съ тия работилници се прави конкуренция на частнитѣ занаятчийски работилници и че се върши една пакостна работа, нека най-сетне Парламентътъ избере една комисия, която да провѣри какви работилници — държавни, окръжни, военни, затворнически и др. — има у насъ, да констатира какво тѣ произвеждатъ и веднѣжъ винаги да се ликвидира съ тѣхъ. Тукъ на ул. „Витошка“ има единъ магазинъ, където се продаватъ най-разнообразни артикули, произвеждани въ Централния затворъ. Ако по тая система се върви, г-да, нѣма защо да гласуваме закони за данъци за тия,

който теглятъ, защото сѣ стигнали вече до положение да изкарватъ само своя коравъ залькъ хлѣбъ.

Й. Гавалюговъ (д. сг): Тия работилници не могатъ да конкуриратъ.

К. Маноловъ (зан): Тия работилници могатъ да бѣдатъ ограничени да произвеждатъ само нѣкои артикули, но да не излизатъ на пазара да отнематъ работата на хората. Ходихме съ г. министра въ Софийския затворъ и видѣхме, че тамъ съ десетки хиляди кутии се работятъ за нуждитѣ на тютюневитѣ фабрики, каквито кутии по-преди се работѣха отъ бедни момичета въ градоветѣ. Така е и въ Варна — въ затвора се работятъ мебели, кошничарство, тамъ се работи общарство, тамъ има почти всички видове занаяти. Ако си направите труда да отидете на ул. „Витошка“ въ склада на окръжнитѣ затвори въ България, ще видите, че тамъ сѣ изложени всички занаятчийски артикули и се продаватъ, разбира се, на много низки цени.

Въ всѣки случай, г. г. народни представители, когато отъ първия министъръ на България, отъ министър-председателя, се признава, че действително работилницитѣ при затворитѣ сѣ една пакостъ за занаятчийското производство, вие не можете да не обърнете внимание на тоя въпросъ, особено въ тоя моментъ, когато триста хиляди занаятчи ви казватъ: „Премахнете работилницитѣ при затворитѣ“.

Г. г. народни представители! Азъ съмъ приказвалъ съ нѣкои и тѣ сѣ ми казвали, че военнитѣ работилници много скѣпо коствуватъ на държавата. Покрай военнитѣ нужди тия работилници задоволяватъ и много странични нужди по съмнителенъ начинъ. Много държавни материали, много държавни артикули се изнасятъ навънъ и се пласиратъ на мѣста, където никой пѣтъ нѣма да ги намѣрите.

Азъ отправямъ единъ сериозенъ апелъ къмъ г. министра на правосъдието да вземе актъ отъ това, което изнасямъ и да разреши единъ пѣтъ за винаги въпроса за работилницитѣ въ затворитѣ, за да престане занаятчийското съсловие въ всѣко събрание, въ всѣки конгресъ да поставя като пръвъ и най-важенъ въпросъ тоя за закриване на държавнитѣ работилници. Този въпросъ е назрѣлъ, и азъ смѣтамъ, че народното представителство не трѣбва съ пренебрежение да гледа на него. Той ще трѣбва веднѣжъ за винаги да се разреши.

Р. Василевъ (д. сг): Той е сериозенъ въпросъ и министърътъ обеща, че ще ограничи производството въ тия работилници.

Председателъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Г. г. народни представители! Азъ не мога да остава да се демагогствува съ повдигнатия въпросъ.

К. Маноловъ (зан): Г. министре! Недейте говори по този начинъ, защото азъ най-малко съмъ демагогствувалъ. Когато душата ме боли, недейте ме обижда.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Азъ не говоря лично за Васъ, азъ говоря за това, какво се пише и разправя не отъ Васъ, а отъ вашитѣ ядристи по разни вестници и събрания.

Г. г. народни представители! По въпроса за работилницитѣ при затворитѣ, нѣколко пѣти съмъ ималъ случай да се изкажа и съ данни съмъ доказвалъ, че шумътъ, който се вдига около тѣхъ, е празенъ. Ако на менъ не вѣрвате, ето ви брошурата на Димитъръ Весовъ, началникъ на индустриалния отдѣлъ при Софийската търговско-индустриална камара „Обществени работилници“ — докладъ до Бюрото на камарата. Г. Весовъ бѣше натоваренъ, вследствие на шума, който се вдигна отъ страна на занаятчийскитѣ работилници и работилницитѣ при затворитѣ, да провѣри, доколко е оправданъ този шумъ. Ето неговия докладъ, ето заключението въ този докладъ, и то, смѣтамъ, ще трѣбва да запуши устата на всички, които викатъ противъ работилницитѣ въ затворитѣ.

На стр. 46 г. Весовъ казва: (Чете) „Отъ направения прегледъ на работилницитѣ въ затворитѣ се идва до заключение, че тѣ действуватъ въ изпълнение на единъ законъ, по отношение на който стопанскитѣ съсловия и институти, доколото можахъ да установя, не сѣ съ противопоставили за неговото възприемане“.

И по-нататкъ г. Весовъ продължава. (Чете) „Относително пѣкъ въпроса за тѣхното съществуване, струва ми се, че следъ изказаното по-горе мнение поотдѣлно за

всѣка работилница при Софийския окръженъ затворъ — а на г. Весовъ се даде възможност да посети затвора и да провери дейността на всѣка работилница при Централния затворъ, противъ които най-много се вдига шумъ — въз основа на изказаното по-горе мнение за всѣка отделна работилница за Софийския затворъ не бива да се прави въпросъ и ние смѣтаме, че тѣ трѣбва да останатъ да съществуватъ. Какво искате повече?

К. Маноловъ (зан): Вие смѣтате, че докладътъ на г. Весовъ трѣбва да бѣде мѣродавенъ?

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Нашитѣ търговско-индустриални камари, вследствие на този шумъ, се бѣха обърнали официално къмъ министерството на правосъдието въ Франция. Азъ имамъ тукъ отговорътъ на министерството на правосъдието въ Франция, какъ тамъ е уреденъ този въпросъ. Отговорътъ е такъвъ, че тѣ не смѣятъ да го публикуватъ. Отъ тѣхната архива азъ можахъ да взема тѣзи преписи. Тѣ получиха отговоръ и отъ белгийското министерство на правосъдието — и този отговоръ не смѣятъ да го публикуватъ. Получиха отговоръ и отъ полското министерство на правосъдието — и този отговоръ също не смѣятъ да го напечататъ, защото тамъ работилницитѣ при затворитѣ сѣ поставени върху много по-широка основа, и ако може да се говори противъ тѣзи работилници, тамъ занаятчийското съсловие има по-големо основание да говори противъ тѣхъ. Обаче тамъ вече не повдигатъ този въпросъ.

К. Маноловъ (зан): Г. министре! Азъ смѣтамъ, че докладътъ на г. Весовъ не е въ състояние да обори това, за което ние говоримъ, защото той говори за работилницитѣ при затворитѣ, а ние говоримъ въобще за общественитѣ работилници. Азъ мисля, че по този начинъ не може да се избѣгва въпросътъ. Ние видѣхме съ очитѣ си какво се върши тамъ.

Председателътъ: Които приематъ § 29, моля, да вдигнатъ рѣжка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 30 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателътъ: Които приематъ § 30, моля, да вдигнатъ рѣжка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 31 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателътъ: Които приематъ § 31, моля, да вдигнатъ рѣжка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 32 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателътъ: Които приематъ § 32, моля, да вдигнатъ рѣжка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 33 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателътъ: Които приематъ § 33, моля, да вдигнатъ рѣжка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 34 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателътъ: Които приематъ § 34, моля, да вдигнатъ рѣжка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 35 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателътъ: Които приематъ § 35, моля, да вдигнатъ рѣжка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 36 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателътъ: Които приематъ § 36, моля, да вдигнатъ рѣжка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 37 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателътъ: Които приематъ § 37, моля, да вдигнатъ рѣжка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 38 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателътъ: Които приематъ § 38, моля, да вдигнатъ рѣжка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете)

„Глава VIII.

Общи разходи за централното управление и за всички съдебни учреждения“.

Председателътъ: Които приематъ заглавието на глава VIII, моля, да вдигнатъ рѣжка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 39 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателътъ: Които приематъ § 39, моля, да вдигнатъ рѣжка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 40 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателътъ: Които приематъ § 40, моля, да вдигнатъ рѣжка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 41 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателътъ: Които приематъ § 41, моля, да вдигнатъ рѣжка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 42 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателътъ: Които приематъ § 42, моля, да вдигнатъ рѣжка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 43 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателътъ: Които приематъ § 43, моля, да вдигнатъ рѣжка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 44 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателътъ: Които приематъ § 44, моля, да вдигнатъ рѣжка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 45 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателътъ: Които приематъ § 45, моля, да вдигнатъ рѣжка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 46 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателътъ: Които приематъ § 46, моля, да вдигнатъ рѣжка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 47 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателят: Които приемат § 47, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик А. Поповъ (д. сг): (Чете § 48 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателят: Които приемат § 48, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 49 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателят: Които приемат § 49, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 50 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателят: Които приемат § 50, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 51 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателят: Които приемат § 51, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 52 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателят: Които приемат § 52, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 53 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателят: Които приемат § 53, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 54 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателят: Които приемат § 54, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 55 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателят: Които приемат § 55, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 56 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателят: Които приемат § 56, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 57 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателят: Които приемат § 57, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Д. Гайдаджиевъ (д): Г. председателю! Искамъ думата за обяснение.

Председателят: Иматъ думата.

Д. Гайдаджиевъ (д): Г. г. народни представители! Предложението на народния представител г. Кирпиковъ, да се премѣсти сѣдята-изпълнител отъ Търново-Сейменъ въ Свиленградъ, народното представителство него одобри-гласуваха само четири души. Отъ справката, която сега направихъ, г. председателят е обявилъ болшинство. Ако това е вѣрно, азъ моля още сега да се поправи, за да не става въпросъ. Вие сте тукъ, г. г. народни представители, и вие сами знаете, че бѣше меншинство. Азъ моля да се поправи констатацията на г. председателя. Това нѣщо не

тѣбва да става, за честта на българския Парламентъ. И азъ повторно моля да се поправи.

Председателят: Понеже бележката на г. Гайдаджиевъ се отнася до менъ, ще дамъ обяснение. Азъ два пѣти гласувахъ този параграфъ и параграфътъ се прие съ предложената отъ г. Кирпиковъ поправка, толкова повече, че г. министърътъ съобщи, че е съгласенъ съ нея. Азъ нѣмамъ нищо противъ да се върна къмъ повторно гласуване.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Прие се. Болшинство бѣше.

Председателят: Смѣтамъ, че въпросътъ е приключенъ.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 58 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията намали кредита по този параграфъ отъ 2.000.000 л. на 1.886.750 л. и заличи забележката къмъ текста на този параграфъ.

Председателят: Които приемат § 58, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 59 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателят: Които приемат § 59, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 60 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателят: Които приемат § 60, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 61 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателят: Които приемат § 61, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете)

„Глава IX.

Фондъ за подобрене затворното дѣло въ България“.

Председателят: Които приематъ заглавието на глава IX, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 62 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателят: Които приематъ § 62, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 63 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателят: Които приематъ § 63, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 64 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателят: Които приематъ § 64, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 65 — вж. прил. Т. I, № 76)

Комисията видоизмѣни текста на този параграфъ така: „Купуване и поддържане покѣщина, мебели, кревати и др. за затворитъ и за школата при Софийския централенъ затворъ“.

Председателят: Които приематъ § 65, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 89 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 89, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 90 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 90, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 91 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 91, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 92 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 92, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 93 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 93, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 94 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 94, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 95 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 95, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 96 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 96, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 97 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 97, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): (Чете § 98 — вж. прил. Т. I, № 76)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 98, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Поповъ (д. сг): Всичко по Министерството на правосъдието се предвиждатъ — 332.839.380 л.

Въ объяснителната таблица за разходите за личния съставъ на Министерството на правосъдието за 1930/1931 финансова година комисията направи следните измѣнения:

На стр. 11, въ „Отдѣление бюджетно-контролно“, вмѣсто 2 контролѣри по отчетността (единия по фонда „Съдебни сгради“) става 1 контролѣръ по отчетността, като кредитътъ се намалява на 35.160 л.

На стр. 11, въ „Отдѣление бюджетно-контролно“, вмѣсто кредитъ за заплати на 28 членове на сѣда отъ 3.902.480 л. се намаля на 3.832.480 л.; по-долу „17 писари“ ставатъ „19 писари“ и общиятъ кредитъ за заплатата на сѣщитѣ 292.160 л.

На стр. 13 въ „Русенско (3 отдѣления)“ цифрата за заплатата на 1 прокуроръ се поправя на 130.800 л.

На сѣщата страница въ „1) Бургаско (3 отдѣления)“, въ предпоследния редъ, „1 писаръ“ става „2 писари“ и общиятъ кредитъ за заплатата на сѣщитѣ става 41.080 л.

На стр. 14, въ „Видинско (2 отдѣления)“, вмѣсто 4 секретари на сѣда“ ставатъ „5 секретари на сѣда“ и общиятъ кредитъ за заплатата на сѣщитѣ става 133.040 л.

На стр. 15, въ „Горноджумайско (1 отдѣление)“, вмѣсто „1 секретаръ при сѣда“, става „2 секретари при сѣда“ и общиятъ кредитъ за заплатата на сѣщитѣ става 54.440 л.

На сѣщата страница, въ „6) Кюстендилско (2 отдѣления)“, вмѣсто „4 секретари при сѣда“, става „5 секретари“ и общиятъ кредитъ за заплатата на сѣщитѣ става 133.040 л.

На стр. 18, въ „12) Пловдивско (4 отдѣления)“, вмѣсто „4 сѣдии-следователи (3 въ Пловдивъ и 1 въ Станимака)“, става „4 сѣдии-следователи (2 въ Пловдивъ, 1 въ Карлово и 1 въ Станимака)“.

На стр. 19, въ „17) Софийско (8 отдѣления)“ 1 секретаръ на сѣда отъ III категория минава въ IV—163 и годишната допълнителна заплатата за длъжността на сѣщия отъ 2.400 л. става 1.200—1.800 л.; сѣщо 1 каснеръ-платецъ и пазителъ на ценноститѣ отъ III категория минава въ IV—98 и годишната му допълнителна заплатата отъ 2.400 л. става 720—1200 л.; „18 секретари при сѣда“ става „19 секретари при сѣда и общиятъ кредитъ за заплатата на сѣщитѣ става 484.160 л.

На стр. 23, въ „24) Трънско (сѣ 1 отдѣление)“, вмѣсто „1 секретаръ при сѣда“ става „2 секретари при сѣда“, и общиятъ кредитъ за заплатата на сѣщитѣ става 54.920 л.

На стр. 24, въ „27) Ямболско (сѣ 2 отдѣления)“, вмѣсто „2 писари“ при сѣдинѣ-следователи, става „1 писаръ“ и общиятъ кредитъ за заплатата на сѣщия става 21.000 л.

На стр. 25, въ „III група“, следъ „II Варненско“ се прибавя „Карловско“; „16 мирови сѣдии“ ставатъ „17 мирови сѣдии“ съ общъ кредитъ за заплатата на сѣщитѣ 908.800 л.; „16 секретаръ-счетоводители“ ставатъ „17 секретаръ-счетоводители“ съ общъ кредитъ за заплатата на сѣщитѣ 175.320 л.; „16 секретари при сѣда“ ставатъ „17 секретари“ съ общъ кредитъ за заплатата 387.600 л.; „7 книжоводители“ ставатъ „8 книжоводители“ и следъ „Бѣлоградчикъ“ се прибавя „Карлово“, като общиятъ кредитъ за заплатата на сѣщитѣ става 171.360 л.; „16 архиваръ-регистратори“ ставатъ „17 архиваръ-регистратори“ съ общъ кредитъ за заплатата 357.410 л.; „16 писари-призовкари“ ставатъ „17 писари-призовкари“ съ общъ кредитъ за заплатата 322.120 л.; „64 писари“ ставатъ „66 писари“ съ общъ кредитъ за заплатата 1.386.000 л.; „15 раздавачи на призовки“ ставатъ „16 раздавачи на призовки“ съ общъ кредитъ за заплати 336.000 л.

На стр. 26, въ „V група“, на втория редъ, вмѣсто „Карловско“, става „Койнарско“; вмѣсто „24 секретаръ-счетоводители (единъ само за 1 месецъ)“, става: „23 секретаръ-счетоводители“.

На сѣщата страница, въ „VI група“, следъ „Дарждеренско“ се прибавя: „Двемогишко, Долнобанско“, по-долу „II Карловско“ и „Перущенско“ се зачеркватъ; „33 мирови сѣдии“ става „35 мирови сѣдии (единъ само за 1 месецъ)“ съ общъ кредитъ за заплатата 1.804.000 л.; вмѣсто „35 секретаръ-счетоводители (двама само за единъ месецъ)“ ставатъ „35 секретаръ-счетоводители (единъ само за единъ месецъ)“ и общиятъ кредитъ за заплатата на сѣщитѣ става 915.440 л.; „32 книжоводители“ ставатъ „34 книжоводители“, съ общъ кредитъ за заплатата 703.250 л.; „33 архиваръ-регистратори“ ставатъ „35 архиваръ-регистратори“ (единъ само за единъ месецъ) съ общъ кредитъ за заплатата на сѣщитѣ 768.240 л.; „33 писари-призовкари“ ставатъ „35 писари-призовкари (единъ само за единъ месецъ)“, съ общъ кредитъ за заплатата на сѣщитѣ 753.700 л.; следващитѣ следъ това „18 писари“ ставатъ „20 писари“ съ общъ кредитъ за заплатата 401.750 л.; „33 раздавачи на призовки“ ставатъ „35 раздавачи на призовки (единъ само за 1 месецъ)“, съ общъ кредитъ за заплати 613.600 л.

На стр. 27, глава VI получава следната нова редакция:

Глава VI.

Сѣдии-изпълнители.

Въ: Айтосъ 1, Анхнало 1, Балбунаръ 1, Берковица 1, Борисовградъ 1, Бръзникъ 1, Бръзово 1, Бургасъ 2, Бѣла 1, Бѣлоградчикъ 1, Бѣла-Слатина 2, Варна 4, Видинъ 2, Вратца 3, Габаре 1, Габрово 1, Годечъ 1, Горна Джумая 1, Горна-Орѣховица 1, Дръново 1, Дупница 2, Елена 1, Елхово 1, Ески-Джумая 1, Етрополе 1, Ихтиманъ 1, Казанлъкъ 2, Карабунаръ 1, Карлово 1, Карнобатъ 2, Кеманларъ 1, Кнежа 1, Кошукавакъ 1, Кула 1, Кърджали 1, Кюстендилъ 2, Ловечъ 2, Ломъ 3, Луковитъ 1, Мездра 1, Неврокопъ 1, Никополъ 1, Нова-Загора 2, Н. Пазаръ 1, Новоселци 1, Орхане 1, Орѣхово 1, Осм. Пазаръ 1, Павликени 1,

Панагюрице 1, Пашмакли 1, Перникъ 1, Петричъ 1, Пещера 1, Пирдопъ 1, Плѣвнѣ 4, Пловдивъ 4, Попово 1, Преславъ 1, Провадия 1, Радомиръ 1, Разградъ 1, Русе 3, Самоковъ 1, Свищовъ 2, Своге 1, Севлиево 1, Сливенъ 3, Сливница 1, София 13, Станимака 1, Стара-Загора 2, Ст. Ново-село 1, Т. Пазарджикъ 3, Тетевенъ 1, Троянъ 1, Тръвна 1, Трънъ 1, Симеоновградъ 1, Търново 1, Фердинандъ 1, Харманлий 1, Хасково 1, Червентъ-бръгъ 1, Чирпанъ 1, Шуменъ 1, Ямболъ 2; следващитъ следъ това „136 съдии-изпълнители“ ставатъ „134 съдии-изпълнители“ съ общъ кредитъ за заплата на сѣщитъ 5.472.800 л.; „166 писари“ ставатъ „164 писари“ съ общъ кредитъ за заплата на сѣщитъ 3.596.500 л. и „136 прислужници“ ставатъ „134 прислужници“ съ общъ кредитъ за заплата на сѣщитъ 2.359.760 л.

Други промѣни въ таблицата не станаха.

Председателъ: Които приематъ обяснителната таблица, съ докладванитъ промѣни, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Ще опредѣлимъ дневния редъ за следното заседание, което ще бѣде утре.

Председателството предлага следния дневенъ редъ.

1. Трето четене законопроекта за посмъртенъ фондъ на учителитъ по ведомството на Министерството на народното просвѣщение.

Второ четене законопроектитъ.

2. За бюджета на държавата за 1930/31 финансова година — бюджетопроектитъ за разходите на Министерството на външнитъ работи и на изповѣданията.

3. За увеличение вносното мито на зърненихъ храни.

Първо четене законопроектитъ:

4. За защита на влоговетъ.

5. За търговия съ сурови, неманипулирани тютюни.

Второ четене законопроектитъ:

6. За одобрение произведения съгласно чл. 61 отъ закона за минитъ търгъ за отдаване експлоатацията на държавната каменоважлена концесия „Крумъ“ и пр.

7. За уреждане собствеността и залога на движимости — машини и транспортъ отъ значителна стойност.

8. Докладъ на прошетарната комисия.

Които приематъ този дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. 45 м.)

Председатель: АЛ. Ц. ЦАНКОВЪ

Подпредседатель: А. ХРИСТОВЪ

Секретарь: Г. КРЪСТЕВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

Стр.	Стр.
Отпуски, разрешени на народнитъ представители: Петър Анастасовъ, Никола Аретовъ, Христо Баралиевъ, Никола Бурмовъ, Павелъ Георгиевъ, Страшимиръ Георгиевъ, Георги Данковъ, Добри Димитровъ, Борисъ Едюзъ, Василъ Игнатовъ, Величко Кознички, Христо Мариновъ, Иванъ Михайловъ, Радко Начевъ, Александъръ Пиронковъ, Желю Тончевъ, Кирко Цвѣтковъ, Теню Янговъ, Димитъръ Икономовъ, Димитъръ Каранешевъ, Вичо Петевъ, Кръстю п. Цвѣтковъ и Христо Стояновъ	1755
Бюджетопроектъ за разходите по Министерството на правосъдието за 1930/1931 финансова година. (Второ четене — приемане)	1755
Законопроекти: 1. за пласиране и оползотворяване общественитъ фондове, сумитъ отъ Спестовната каса и отъ държавнитъ предприятия. (Съобщение)	1764
2) за измѣнение на чл. 785 отъ закона за гражданското сѣдопроизводство. (Съобщение)	1764
Дневенъ редъ за следващото заседание	1786